

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Липень-грудень 1968

Видає Головна Пластова Булава

PLASTOVY SHLIAKH

July-December 1968

Виходить щотри місяці

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ ТА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh, Magazine, — 2199 Bloor Street West, Toronto 9, Ont., Canada.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: пл. сен. Омелян Тарнавський, члени: пл. сен. Михайло Бажанський, пл. сен. Осип Бойчук, пл. сен. Орест Гаврилюк, пл. сен. Яро Гладкий, пл. сен. Тоня Горохович, пл. сен. Ольга Кузьмович, пл. сен. Іван Манастирський, пл. сен. Атанас Міляннич, пл. сен. Лариса Залеська, пл. сен. Микола Плавюк, пл. сен. Володимир Савчак, пл. сен. Данило Струк, пл. сен. Юрій Фаренцевич, пл. сен. Атанас Фіголь. Мовний редактор: Левко Ромен.

Технічний редактор і адміністратор: пл. сен. Омелян Тарнавський.

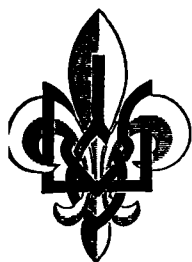
ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами авторів, висловлюють їх власні погляди, які не завжди мусять покриватися з поглядами редакції чи головного пластового проводу.

Річна передплата від 1 січня 1969 р.: США і Канада — \$6.00, Австралія — \$3.50 австр., Австрія 100 шл., Аргентина — 350 пез., Бразилія — 200 кр., Великобританія — 1.0.0, Німеччина — 10 н. м., Франція — 15 фр. Ціна одного числа у США і Канаді — \$1.50.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine, published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n, 2199 Bloor Street West, Toronto 9, Ontario, Canada Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 3-4 (18-19)

липень-грудень 1968

НА ЗАКІНЧЕННЯ ТРЕТЬОГО РОКУ ВИДАННЯ

Оцим подвійним числом за літо і осінь ц. р. закінчуємо третій рік появи удруге відновленого в січні 1966 р. «Пластового Шляху». Три перші його числа появилися в 1930 році, у часі найдужчого розвитку Пласту, безпосередньо перед його розв'язанням на західно-українських землях польською владою. Після двадцятирічної перерви, в жовтні 1950 р., на закінчення великого переселення кількох тисяч членів Пласту з тимчасового перебування у переселених таборах у країнах Західної Європи до країн постійного перебування, головно на американський континент, відновлено появу органу центрального пластового проводу під давньою назвою «Пластовий Шлях» як чергове число четверте.

У вступній редакційній статті цього числа читаємо, що відновленим «Пластовим Шляхом» «продовжуємо започатковану (в 1930 р.) дію у формі журналу, що в'язатиме розпорошених і ширитиме слово, яке допоможе нам іти спільно пластовим шляхом до Великої Мети». Від 1950 до 1954 року видано неперіодично чотири солідні числа відновленого «Пл. Шляху», на сторінках якого появилася тоді багато цінних статей наших пластових провідних друзів з різних країн їхнього вже нового поселення, багато офіційних матеріалів центрального пластового проводу, а у хроніці пластового життя записано нові сторінки живої діяльності, спрямованої на всебічне патріотичне самовиховання української молоді, охопленої у дисциплінованих пластових рядах на нових теренах поселення серед трудних і скомплікованих умовин, або ж «хаосу супротивних хвиль і вітрів та конфліктів ідей цілого вільного світу» (Пл. Шл. ч. 1, 1966 р.). На жаль, через різні непригожі умовини «Пластовий Шлях» від 1955 р. упродовж 11 років не появлявся.

Шойно в січні 1966 р., у зв'язку із проголошенням Пластового Конгресу Другого і потребою його підготовки, а ще більше дальшої його дії аж до кінцевої пленарної сесії ПКД, удруге відновлено «Пластовий Шлях» як чергове число восьме під гаслом «з досвідом минулого, а з думкою про майбутнє». Ентузіяст відновлення «Пластового Шляху» і начальний редактор його перших чотирьох чисел (від 8-го до 11-го), пл. сен. Юрій Пясецький, проробив тоді велику підготовчу працю і zorganizував гурт потрібних співробітників, а адміністрація починала свою працю від здобуття першого передплатника. без ніяких фінансових засобів, але з довір'ям до загалу членства УПС і УСП, сподіваючися, що воно своїми передплатами і пожертвами на пресфонд дасть потрібні на видання журналу фонди. І хоча в листопаді 1966 р. друг Ю. Пясецький через важку затяжну хворобу мусів залишити своє провідне становище в редакційній колегії, то журнал появляється далі під новою редакцією, поширюючи гурт своїх співробітників і збільшуючи кількість передплатників.

**

При видаванні «Пластового Шляху» стараємося завжди мати на увазі значення безперервного органічного зв'язку між минулим, теперішнім і майбутнім не лише Пласту, але й нашого народу, а з другого боку використовувати надбання з давніх років та в минулому здобутий досвід. Одночасно, пильно студіюючи наше довкілля, шукаємо за новими ідеями та сугестіями, як також за новими співробітниками, зокрема з гурта нашого старшого пластуництва, матеріали якого містимо в окремому відділі «Трибуна молодих».

Знаменним є факт, що без уваги на великі часові перерви, коли журнал з різних причин не міг появлятися (від 1930 до 1950 і від 1955 до 1966 р.), відновлювано його два рази при першій сприятливій нагоді під тією ж самою назвою і на тих самих основних напрямних, що були висловлені в першому числі «Пл. Шляху» в лютому 1930 р. і повторені та доповнені у першому відновленому числі в жовтні 1950 р., які оце знову наводимо. Завданням «Пл. Шляху» було, є тепер і буде в майбутньому:

- «... вказати позначений українським духом і культурою пластовий шлях, ... зафіксувати кожний етап розвитку нашого Уладу та стати збірником придбаного пластового досвіду...» («Пл. Шлях» ч. 1, 1930 р. і ч. 4, 1950 р.).

- «... В ідеологічно-теоретичній частині наш журнал вповні дискусійний. Тільки матеріали з виразним зазначенням схвалення їх змісту ГПРадою чи ГПБулавою є обов'язуючим пластовим законом. Позатим хочемо живих, відважних, навіть «еретичних» думок, щоб висловлена правда була міцною, яркішою і живішою в нашому журналі» («Пл. Шлях» ч. 1, 1950 р.).

Появою «Пластового Шляху» хочемо, в міну наших можливостей, допомогти нашій пластовій організації:

● реалізувати «вічне і основне в Пластовому Русі — вивувати майбутню українську людину»,

● утримувати активне і «правильне відношення Пласту до українського довкілля та

● сплатити нашій Батьківщині нашу частину довгу, який зпливає з нашого побуту за кордоном...» («Пл. Шлях» ч. 1, 1950 р.).

Нашим дотеперішнім старанням було і нашим бажанням на майбутнє буде дбати про те, щоб «Пластовий Шлях» служив не тільки внутрішнім організаційним потребам Пласту, але щоб він був також інструментом інформації про пластові проблеми для нашого українського довкілля, щоб він був візитівкою думок і поглядів вихованих у Пласті громадян на важливі проблеми з різних ділянок життя і праці нашого народу в Рідному Краю і у вільному світі, як також трибуною наших пластових молодих інтелектуальних сил, що у свій час мають нам старшим прийти на зміну.

До Вас, Шановні Читачі, — від нас одне прохання: не відмовляйте нам своєї співпраці і допомоги у нашому спільному ділі!

Скоб!

пл. сен. **Омелян Тарнавський**
головний редактор

КОНКУРС

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА

проголошує конкурс на проект пам'ятника
на гробі Основоположника Пласту
сл. п. проф. д-ра **ОЛЕКСАНДРА ТИСОВСЬКОГО**
у Відні, Австрія.

- Реченець віддання конкурсних праць: 1-го березня 1969 року.
- Нагорода за найкращий проект — 500.00 дол.
- Жюрі конкурсу: ст. пл. Марта Гірняк-Воевідка, Яків Гніздовський, пл. сен. Микола Кузьмович, пл. сен. Антін Малюца, архітект Ярослав Січинський.

Зацікавлені участю в конкурсі одержать усі потрібні інформації, виміри та світлини у Головній Пластовій Булаві. Готові проекти надсилати під кличкою із прізвищем в окремому коверті на адресу Головної Пластової Булави:

Plast - HPB, — 140 Second Ave., New York, N.Y., 10003, U.S.A.

**

ПРИВІТ

від Головного Пластового Проводу Його Блаженству Блаженнішому
Верховному Архiepіскопів ЙОСИФОВІ СЛІПОМУ з нагоди його
побуту на терені американського континенту.

Його Блаженство Блаженніший
Верховний Архiepіскоп і Митрополит
Кардинал ЙОСИФ

Ваше Блаженство — Дорогий наш Владико!

Серед моря привітань для Вас на терені Америки і спонтанних виявів радості та пошани цілої нашої громади, ми, українські пластуни, не мали нагоди виявити Вам окремо наших глибоких почувань синівського прив'язання, вдячності за Ваші відвідини та надій, якими наповняє нас Ваша геройська постава в обороні нашої віри і нашого народу.

«Вірність Богові і Україні» — це найвищий закон нашого Пластового Уладу, це присяга, яку від півстоліття складають пластуни, а їх уже тисячі і тисячі. І ми бачимо у Вашій Особі, Дорогий наш Владико, живе і сяєє уосіблення цієї нашої Ідеї — Закону. За це ми Вам щиро-сердечно вдячні.

На Рідних Землях наш Пласт мав найбільшого свого приятеля і опікуна у світлій особі Слуги Божого Андрія. Ми маємо надію, що тепер — у діяспорі, ми маємо такого ж приятеля у Вас, Ваше Блаженство. Ми відкриваємо Вам серця нашої пластової молоді, розкиненої по цілому світі, у глибокій приязні і пошані.

Нью-Йорк, 4 липня 1968 року.

ЗА ГОЛОВНИЙ ПЛАСТОВИЙ ПРОВІД:

пл. сен. Юрій Старосольський
голова Головної Пластової Ради
пл. сен. Ганка Коренець
секретар Головної Пластової Ради
пл. сен. Юрій Ференцевич
голова Головної Пластової Булави
пл. сен. Олександра Юзенів
секретар Головної Пластової Булави

ЛИСТ ВІД ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПА

До Редакції Журналу
«Пластовий Шлях»
Торонто

Хвальна Редакціє!

Зворушений до глибини серця спонтанними висловами любови, пошани і відданости українських вірних до моєї скромної особи, що їх вони виявили під час мого перебування у Торонті, я не можу знайти відповідних слів, щоб висловити за це все велику і щирю подяку.

Багато-багато листів-привітань, що їх я одержав від різних українських церковних та світських організацій і установ, сповнених висловами правдивої християнської любови і за поруки вірности нашій святій українській Церкві, її проводові та українському народові, залишаються для мене назавжди джерелом віри в моїх єдинокровних братів, які, хоч далеко від нашої Батьківщини, високо і непохитно несуть прапор християнських ідеалів правди, віри і любови.

Нехай преласкавий Господь благословить Вашу Громаду в її замірах та жертвенній праці для цих високих ідеалів.

Богота, дня 19 серпня 1968 р.

З Архирейським Благословенням

† ЙОСИФ

**Верховний Архiepіскоп-Митрополит
Кардинал**

ПОДЯКА

Так подобалося Всевишньому відкликати з цього світу на Вічну Ватру Нашого Найдорожчого Мужа і Батька професора д-ра Олександра Тисовського, Основоположника Пласту. Всім нашим Дружям, які поспішили віддати Йому останню прислугу щиро-сердечна подяка. Передусім дякуємо нашим, Йому завжди вірно відданим Дорогим Дружям-пластунам, які прилетіли із США на похорон і зайнялися його влаштуванням. Сердечна подяка: Голові Головної Пластової Ради пл. сен. д-р Юрієві Старосольському, Голові Головної Пластової Булави пл. сен. Юрієві Ференцевичеві, колишньому Голові Українського Пластового Сеньйорату пл. сен. інж. Григорієві Бобкову та всім нашим пластовим куреням із США, Англії, Німеччини та Австралії, які численними письмами і телеграмами заявили нам повне співчуття з приводу нашої невіджалуваної втрати та помогли хоч трохи втихомирити наш великий біль і страшне горе, яке нас так несподівано постигло. Обом братам д-р Сергієві та

Юліянові Накловичам, які цілий час його недуги у клініці уприємнювали останні хвилини його трудолюбивого життя та зайнялися влаштуванням похорону, — наша сердечна подяка.

Дякуємо щиро його Блаженству Блаженнішому Верховному Архієпископові, Митрополитові-Ісповідникові Кардиналові Кир Йосифові Сліпому, його Ексцеленції ВПреосвященнішому Архієпископові Кир Іванові Бучкові та його Ексцеленції ВПреосвященнішому Архієпископові УПЦ Кир Мстиславові Скрипникові у США за надіслані нам кондоленції та за слова потіхи і розради у нашому важкому смутку.

За провід похорону належить окрема подяка віденському парохіві отцеві д-р Венедиктові Сютикові, ЧСВВ, як теж його супровідникам, отцеві конс. радникові Данилові Ковалюкові, парохіві Грацу, та отцеві сотрудникові Тарасові Прокопову, ЧСВВ. Дякуємо шановним промовцям: пл. сен. д-р Юрієві Старосольському, пл. сен. Юрієві Ференцевичеві, пл. сен. інж. Григорієві Бобкову, представникові НТШ д-р Атанасові Фіголеві, президентові Координаційної Ради Українських Організацій в Австрії мгр. Юліянові Костюкові, як представникові українського громадянства Австрії, голові Українського Допомогового Об'єднання в Австрії і секретареві КоДУС-у д-р Сергієві Накловичеві, голові УМХСлужби в Австрії д-р Михайлові Кириці, пл. сен. ред. Михайлові Добрянському, як представникові куреня «Лісових Чортів». Канд. мед. Ігореві Воевідці та його дружині Марті щире спасибі за відвідини хворого Дрота та за велику поміч у влаштуванні гарного похорону.

Представникам нашого наукового світу, нашим професорам: голові НТШ проф. д-р Володимирові Кубійовичеві, голові УХРуху і ген. секретареві НТШ проф. д-р Володимирові Янову, голові КоДУС проф. д-р Олександрові Кульчицькому та секретареві КоДУС-у проф. Теодорові Волошинові дякуємо сердечно за надіслані ширі слова співчуття. Ректорові віденського університету проф. д-р Швіндові, професорам Славістичного Інституту проф. д-р Й. Гаммові та проф. д-р Г. Витшенсові, як теж професорам віденського університету д-р Шенкові та д-р Новакові, а також усім тим, що вислали нам щиро-сердечні кондоленції з приводу нашої великої втрати, наша щира подяка. За теплу телеграму належить подяка ВП.Панству над-радникові Степанові та Ірині Шахам з Мюнхену. Пані д-р Мирославі Шлемкевич дякуємо щиро за добросовісну та дбайливу опіку під час важкої недуги та перебування у клініці.

Дякуємо нашим пластунам з Мюнхену, які під проводом голови КПСтаршини в Німеччині ВПр. отця митрофорного протоєрея УАПЦ пл. сен. Михайла Коржана, пл. сен. д-р Івана Мрица та пл. сен. Ірини Козак приїхали з Мюнхену на похорон та молодим пластунам-студентам, які студіюють на високих школах Відня, Інсбруку та Грацу, які брали участь у похоронній відправі, тримали почесну

варту біля труни під час відправи та похоронного походу аж до місяця останнього спочинку на віденському Центральному Кладовищі. За звеличання відправи та похорону хоровим співом окрема подяка проф. Андрієві Гнатишинові та церковному хорові при церкві св. Варвари у Відні. Накінець дякуємо всім нашим дорогим Пластунам та всьому українському громадянству, які так численно взяли участь у похороні та віддали останню прислугу Нашому Незабутньому Покійникові. Також дякуємо нашій пресі, яка помістила згадки про смерть та некрологи про нашого Найдорожчого Мужа і Батька та ще раз всьому Пластовому Братству за численні гарні та щирі слова співчуття і розради у нашому безмежному горю.

Безліч вінків закрили зовсім свіжу могилу, а після похоронної відправи і пісні «Видиш брате мій...» спів усіх присутніх пластунів заколисав Його — Дрота до вічного сну... Ніч вже йде, за верхи ясне сонце давно вже зайшло, тихо спи без тривоги, з нами Бог, з нами Бог... Він — Дрот відійшов на Вічну Ватру перед престол Всевишнього на небеса, де вже перед Ним відійшло так багато Його вірних пластунів... З нами Бог... З нами Бог...

Відень, Австрія

У великому горю
Дружина Ірина Марія Тисовська, вр.
та
син д-р Юрій Мирон Тисовський, вр.

КРАСОЮ МОЖНА І ВОРОГА ПЕРЕМОГТИ...

"...якби лише була краса у відношенні людини до людини, будь вона й іншої, але теж чесної думки".

(Із думок Дрота)

(ТГ) Пласт помагає виплекати духову красу людини та глибокий сенс життя. Пласт дає необмежені можливості для розвитку особовості. Це ж самовихованням відкриваємо в собі глибокі зацікавлення проблемами існування Бога, світом, минулим, сучасним і майбутнім свого народу, життям інших людей і народів. Пластове життя заставляє до творчого думання, пробуджує духові інтелектуальні, естетичні потреби, спонукує до плекання особистої культури. Недаром Дрот каже, що «Пластовий Закон є по суті вислідом боротьби культури з некультурністю, шляхетности і чесности з поганню».

Та в боротьбі з некультурністю і поганню відіграє важливу роль така властивість творчого думання як ентузіазм, довір'я до своїх сил, здібність бачити якісь ідеї у реальному житті.

Пластові провідники часто забувають про важливість ентузіазму у пластовому житті. Чи не забагато ми, Друзі, теоретизуємо про причини наших лих у Пласті? Саме підкреслювання негативів нічого не дає. Навпаки, розмови і писання про негативи, постійне дискутування і ствердження сотні разів відомих жалюгідних фактів про невідповідну поведінку випадкових членів нашої організації шкідливі. Вони відзиваються важким стогоном у душах тих, які цей пластовий організм творять. Дрот признається, що він, живучи осторонь від пластових осередків, ідеалізував Пласт. Але чи це не допомогло йому зберігати ту особливу силу духа, яка промінювала від його особи за життя і яка наче джерельна вода пливе з його писань. Краса людської душі пливе не тільки з культурного вкладу у ній, але з того внутрішнього її горіння, що проявляється в ентузіазмі, у цій найдинамічнішій людській властивості, що свідчить про творче думання.

Відрадне явище, що наші молодші друзі підмічують у своїх виступах, а також і писаннях — та з великим болем передають свої почування у зв'язку із негативними проявами у житті багатьох сьогоднішніх членів Пласту з кіл УСП і УПС. Але нам треба сили з цим лихом боротися. Ми не можемо собі дозволити на розчарування, тільки на пластовий біль та на обурення. Бо тяжко покарав Франко свого Мойсея за те, що піддався сумнівам у правоту своєї ідеї — виведення ізраїльтян до обіцяної землі. «Черепиною недобитою» обзивав Івана Вишенського за те, що пісмів про своє спасення дбати тоді, коли гинули мільйони з його народу.

Нам треба вчитися терпеливості і завзяття від павука з поеми Лесі Українки «Роберт Брюс». Розгляньмося і в живому пластовому житті. Побачимо Юрків і Дарій, Орестів, Надь і Євгенів і багато інших їм подібних, що на різні лади пов'язали своє особисте життя з виконанням пластових обов'язків коштом добра своєї родини, свого здоров'я, не кажемо — відпочинку... Є у нас Леся, що роками видає і творить... без помочі, майже самотужки. Є й серед старшого пластуна Оксани, Христини, Віри і Оленки, які радість виконання пластового обов'язку цінять вище над усякі найвишуканіші форми розваг людей. У нас чимало юнаків, яким сниться Друг Содоль після повороту з «Лісової Школи» і до образу якого вони хотіли б наблизитись. Є у нас юначки, що тужать за табором новачок, де вони були сестричками і за кадраю новацьких виховниць, де вони крадьма, під час нічної тиші, писали при ліхтарці завдання, здобуваючи точки для своїх місць у черзі першунів.

Є у нас до кого спрямувати зір, маємо з чого зачерпнути сили щоб «стояти в боротьбі зі злом» з ясним, радісним чолом. Давай-те, Подруги і Друзі, — збирати всі Ваші поради із статей (теж і тих, що їх ми надрукували у «Пластовому Шляху»), кликати охочих іти з нами і творити гурти дійсних пластунів, життя яких бу-

до б співзвучне з Пластовим Законом. Нам треба запалу до праці. Тому пишім статті не лише про ствердження самих негативів, що про них всі ми знаємо, але в першу чергу про конкретні заходи, як їх позбутися і про наші успіхи під тим оглядом. Відкриваймо в собі світ людської краси, а вона у великій мірі залежить від того наскільки ми здібні своїм ентузіазмом загрити інших іти з нами до мети і вміти та хотіти їх повести з низин і долів на верхів'я.... Перемінуймо ентузіазм на конкретні вчинки: ведім рої і гуртки, гнізда і курені, організуймо і ведім кадри пластових виховників, пишім дописи з власного досвіду, ділімся інформаціями про успіхи, говорім про зло з метою, щоб його позбутися, видаваймо виховні матеріяли, організуймо для старшого юнацтва і старшого пластуництва гурти для плекання культурного товариського співжиття, читаймо і вивчаймо матеріяли про Україну, пізнаваймо духовість нашого Основника Дрота, черпаймо силу з творчости інших духових велетнів. «Пластова ідея» — каже Дрот — має вести нас уперед, ми не повинні дозволити на те, щоб ми тягнули її назад». Багатство духа, а на нього складаються крім рис пластового характеру ще й свідомість того, що ми «несем великий заповіт» і почуття обов'язку донести його до свідомости наших нащадків та прищепити їм його — це та краса життя, яка «і ворога перемагає».

Роман Сенчук

ДІЯ ПЛАСТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ В КАНАДІ

(3 нагоди 20-річчя Пласту в Канаді)

Упродовж цілої своєї понад 50-річної історії Український Пласт послідовно реалізував свої цілі, в основі яких було патріотичне і всебічне самовиховання молоді. Поняття патріотизму завжди було виразно визначене в активній настанові до національних потреб української спільноти, і завдяки тому Пласт зразу став невід'ємною частиною її суспільно-культурного життя. Своєю участю у громадському житті, зокрема загальнонаціонального значення, Пласт відбував своерідну школу підготовки до служби своєму народові. Тим шляхом він і закріпив серед широкого суспільства переконання, що вихована у Пласті молодь стала переємником культурно-духових надбань українського народу та виросла на нову зміну на його історичному шляху.

Таке розуміння завдань Пласту було і по Другій Світовій Війні. У переселених таборах, в атмосфері морального пригноблення

і непевности Пласт діяв, щоб дати молоді зміст життя та рятувати її від усіх небезпек повоєнної моральної і духової пустелі. Пішов Пласт і за океан, щоб реалізувати свої завдання у змінених і цілком нових для нього обставинах.

Як тільки почали групи імігрантів оселятись по містах Канади у 1948 році, тоді ж і творилися там пластові осередки. Громадяни, що знали Пласт, зв'язували з ним великі надії, інші сприйняли його з довір'ям, а то й прихованою заздренністю, але велика більшість канадських українців відносно хутко оцінила вартість нової молодечої організації та виявила їй щирю готовість допомогти.

Пласт докладав немало старань, щоб це довір'я громадян виправдати і стати невід'ємною частиною їхнього суспільно-національного життя. Безпосереднє організаційне пов'язання з ним прийшло шляхом членства у системі КУК, а відтак посередньо через вступлення до Ради Української Молоді Канади (РУМК). В організаційній стадії створення цієї молодечої централі представники Пласту з Вінніпегу виявили багато ініціативи і праці. У перших роках поселення в Канаді Пласт використовував усі можливості, щоб познайомити громадянство із цілями і методами своєї виховної праці та дати докази своєї готовості активно працювати на тих відтинках громадського життя, що відповідали ідейним основам і методам Пласту. Завдання це було легке, бо тоді Пласт спирався на відносно великому моральному капіталі, зібраному в роках перебування в переселених таборах, та зберігав у пам'яті ще свіжі напрямні до Великої Мети, визначені Пластовим Конгресом Першим у Ашафенбурзі. Тоді Пласт розпоряджав ще відносно великою кількістю добре вишколених провідників і виховників, у своїх рядах мав членство, що мало міцну національну свідомість та повне знання рідної мови, а що найважливіше — воно не було ще захитане впливами нового докiлля.

Тому в загальному перше десятиріччя Пласту в Канаді (1948-1958) було багате в різnorodні вияви внутрішньої і зовнішньої праці та відносно жвавої співпраці із старшим громадянством у різного роду імпрезах і ширших акціях. Таким чином Пласт задоволья культурні і товариські потреби української громади, часто уприємнюючи навіть відпочинок і дозвілля дорослих. Щорічні «пластові тижні», виставки пластових умілостей, концерти, драматичні представлення, а передовсім пластові ватри у таборовому сезоні були не лише засобом самовиховної праці молоді, але й важливим чинником поживлення всього суспільно-культурного життя.

Подібне значення мали часті виступи пластової молоді в різних громадських імпрезах загальнонаціонального значення. Найкращим прикладом дії Пласту на цьому відтинку може послужити імпазантний виступ на Шевченківських святкуваннях у Вінніпезі 1961 року.

Великий вклад у місцеве громадське життя внесли пластові сеньйори, які включилися в різні ділянки суспільно-національного життя. Усі вони заступали в ньому основні засади моралі, спричинилися до помітного замирення в розбурханому партійно-політичному житті, а пластовими прикметами свого характеру часто ставали прикладом до наслідування.

Старше пластунство (хоч і не включилося у громадське життя, може і не зі своєї вини) активізувалось у студентських організаціях при університетах, було в їх проводі та взагалі внесло в них оживлення, новий зміст. Їм у великій мірі треба завдячувати введення на деяких університетах щорічних українських днів та спопуляризування українського імені на інтернаціональному відтинку. У конфесійних угрупованнях пластуни довели різні угруповання до помітної співпраці, а це принесло покращання зовнішніх виступів українських студентів. Зі студентського терену зближення перенеслося і на товариське життя молоді. Прояви упередження, недовір'я, всілякі інші тавра брудно-партійного репертуару, які так від'ємно ще тяжіють на суспільних взаєминах старших, зникають серед молоді.

Коли ж наслідком процесу пристосування до нової дійсності українська молодь, а в тому і пластова, почала віддалятися від духа українських традицій та стала приймати стиль і зміст життя довкілля, Пласт у Канаді всеціло включився в дію для оформлення концепції та ідейно-моральної основи для нової протиакції. Пласт перший розпочав спроби визначити виховний ідеал молодого українця поза кордонами України та створення умовин для його здійснення. Пластові провідники, свідомі значення цієї важливої дії, із повною посвятою включилися в цю справу і своїм довголітнім досвідом виразно збагачують рівень дослідів і плянувань.

Із цією акцією в'яжеться потреба забезпечення молоді такими джерельними матеріалами як Енциклопедія Українознавства. І тут Пласт у Канаді знову виявив далекойдучу та успішну ініціативу у формі зорганізування постійного патронату для Наукового Т-ва ім. Шевченка в Сарселі. Ця дія забезпечує розвиток української культури для цілого українського народу, а посередньо впливає на рівень українського життя в Канаді.

На цьому місці треба теж згадати, що пластова молодь у Вінніпезі і Торонті від кількох років, останньо може послаблено, але по суті з тими ж самими благородними цілями, бере участь у щорічних збіркових днях Української Суспільної Служби Канади. Тут вона веде перед чисельністю збирачів та успіхами акції і тим приносить свій вартісний вклад у шляхетне діло несення помочі потребуючим.

Але щораз то скомплікованіші виховні проблеми приносить нам життєва дійсність, і українська громада в Канаді щораз то дошкульніше відчуває потребу підсилення національного життя. Тому

і не диво, що її увага зосереджується на Пласті. Вона ставить його під щораз то сильніше побільшувальне скло і дошукується продукту його виховної праці. Так і треба розуміти вимоги нашої спільноти до частішої та інтенсивнішої участі Пласту у різnorodних виявах її організаційного життя. У міру того як потенціал дотеперішнього громадського активу маліє, вимоги громади до Пласту збільшуються і деколи заторкують потреби і послуги, з якими Український Пласт навіть у найкращі роки своєї діяльності не мав нічого до діла. Бо ось часто вимагають від нього ведення дитячих світличок, перебирання відповідальності на успішне навчання рідної мови, ведення курсів українознавства для молоді у віці понад 16 років (Вінніпег), а навіть програми товариського життя для старшого юнацтва. Ці вимоги, хоча й дуже пекучі, але безпосередньо не входять у засяг виховної дії Пласту, і тому він не може їх задовольнити.

У кожній упорядкованій спільноті є чіткий розподіл суспільних ролей і обов'язків. Так повинно бути і в нас. Це справа нашого центрального проводу реагувати на потреби суспільного життя. Тому і Пласт, як самовиховна організація юнацтва, що у своїй основі полягає на гуртковій методі, звернений на виховання характеру, не може приймати інших обов'язків та ангажуватися в інших аспектах виховання молоді. Зокрема коли йдеться про обслуговування громадських концертів і роковин, віч, поминок і протестаційних маніфестацій, якими так важко перевантажений наш річний календар національних свят і роковин. Пласт до того менше приготований як інші молодечі організації. Вони у своїй праці користуються хорами, танцювальними ансамблями, тому можна їх використати з більшою користю і кращим ефектом у програмі громадських імпрез.

У теперішній ситуації, що витворилася між українською громадою і пластовою організацією, — де з одного боку вичувається своєрідне розчарування, жаль і досада, а з другого якась незручна безрадність і навіть почуття вини, — здається, бачимо вислід нашого власного занедбання. Ми мало освідомили місцеве громадянство про наші виховні цілі. Громадянство повинно зрозуміти, що Пласт не може бути ніяким засобом для латання дір. А вже в ніякому разі не можуть Пласту використовувати різні вужчого типу організації чи партійні угруповання, бо тоді Пласт може у висліді, раніше чи пізніше, затратити всю моральну базу свого існування і самого себе засудити на повільне нидіння.

У майбутньому суспільно-культурному житті нашої спільноти Пласт зможе брати участь тоді, коли воно проявлятиметься у здоровій атмосфері суспільної моралі та національної єдності, коли його культурний рівень буде задовільний, а найважливіше, — коли воно у своїх виявах відійде від нудних пережитих штампів та поверховного змісту. Тоді воно зуміє зацікавити собою молоде покоління, у тому і пластову молодь.

Не можна також забувати, що молодь із кожним роком глибше відчуває своє пов'язання з Канадою, тому й виглядає, що всі прояви нашого громадського життя, які будуть на різний лад в'язатися з проблемами загальноканадського життя, знайдуть ближчу співзвучність із молоддю. Це ми вже помічаємо сьогодні. В деяких провінціях участь нашої пластової молоді у публічних сесіях Королівської Комісії Двомовности і Двокультурности була дуже жвава і вдала. У Вінніпезі виступи старшого пластуна з «бріфом», внесеним місцевою пластовою станицею, були незвичайно цікаві і зустрічалися з великим зацікавленням членів комісії. Також участь Пласту у відміченні 100-річчя Канади в рамках зустрічі у Скелястих горах у 1966 р. і МПЗ у 1967 р. показали, що такі події і виступи знаходять краще зацікавлення серед молоді і дають їй повнішу нагоду до себе вияву.

Поруч докільля та його морально-духового клімату також і ситуація внутрі нашої організації буде рішати про зацікавлення і участь молоді у житті української спільноти. Ідеться тут про моральне наснаження членства внутрі, зокрема про рівень національної свідомости молоді та суспільно-громадського вироблення її провідників і виховників.

Та куди б не стелився дальший шлях української спільноти в Канаді — Пласт лишиться її великою надією на краще завтра. Очікування громадян, вихованих у Пласті, свідомих своїх обов'язків щодо українського народу, будуть ще більші, мабуть, і настирливіші. Вони не будуть нічим іншим як виявом природнього закону самозбереження української спільноти. Одне є певне, що так як у минулому, так і в майбутньому моральна вартість Пласту і його статус у житті української спільноти будуть залежати від змісту і вартости праці вихованих у Пласті громадян, яку вони потраплять і зможуть внести в життя тієї спільноти.

ТАКІ КНИЖКИ

можна набути в адміністрації «Пластового Шляху»:

- 1) КІБЕРНЕТИКА, Ї ВИНИКНЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ. Написав: Атанас Фіголь. Мюнхен, 1966 р. 48 сторінок. Ціна: 50 центів.
- 2) СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ. Написав: Атанас Фіголь. Мюнхен — Рим — Париж, 1965 р. 32 стор. Ціна — \$1.00.
- 3) ОСНОВОПОЛОЖНИК ПЛАСТУ. До 80-річчя з дня народження проф. д-ра Олександра Тисовського-Дрота. Мюнхен 1966 р. 48 сторінок. Ціна — \$1.00.
- 4) УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ УЛАД. Написав: Северин Левицький. Мюнхен 1967 р. 136 стор. Ціна — 3.00 дол.

Замовлення і належність посилати до адміністрації «Пл. Шляху»:
Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W., Toronto 9, Ont. Canada

---

МОВА – ЦЕ ДУША НАРОДУ

У житті кожного народу дуже важливу роль відіграє його рідна мова. Ще важливішою є вона для членів національної спільноти, що живуть поза батьківщиною — у діаспорі так, як ми українці в різних країнах вільного світу. І це тимбільше, що наш материк — рідні українські землі — опинився у стані важкого поневолення, де ворог уживає всіх засобів, щоб не лише перешкодити плеканню і розвоєві української мови, але й зовсім її знищити. Оце дозволяємо собі за журналом "Слово на Сторожі", ч. 4 з 1967 р., що появляється у Вінніпезі, у Канаді, навести тут думки на цю важливу тему двох наших безспірних авторитетів, а саме Митрополита Української Православної Церкви у Канаді — Іларіона Огієнка та Митрополита Української Католицької Церкви у Канаді — Максима Германюка. — Редакція

Митрополит Іларіон (д-р Огієнко)

РЯТУЙМО НАШУ ЕМІГРАЦІЮ ВІД МОВНОГО ВИНАРОДОВЛЕННЯ!

Наші історичні умовини часто склалися так, що нам усе тісно було на власній землі, ми завжди шукали кращої долі поза рідними ланами. Широкі простори Сибіру, далекий Зелений Клин — це найперші місця нашого великого виселення на схід, а на заході — ціла Європа укрита тепер нашими вигнанцями з рідної землі. Але найголовніша частина нашої еміграції — безумовно, це еміграція американська, бо вона заможніша, численніша, а найголовніше — найбільш організована.

Значення еміграції для корінного народу завжди було надзвичайно велике. Особливо це треба сказати про еміграцію американську. Живучи у країні найбільшої волі, у країні великої духової і матеріальної культури, а до того й матеріально добре забезпечені, наші американські брати стали дуже поважною та цінною частиною українського народу. Усе це добре виявилось особливо за 1905 — 1930 роки, роки найбільших проявів боротьби за визволення України. Наша еміграція бачила, що роблять для своєї батьківщини поляки, чехи, ірландці та інші, і потроху й сама пішла за ними, широко допомагаючи рідному краю в його культурних і визвольних змаганнях.

Українська еміграція в Америці досягла тепер поважного числа — щось близько півтора мільйона люду. Вона має велику періодичну пресу; не знаючи цензурних утисків, преса ця може обговорювати й в'яснювати наші болючі питання вільно і всебічно, найбільше корисно для українського народу.

Отож, для українського народу, як нації, при його повсякчасних змаганнях до волі, американська еміграція була й буде надзвичайно

дінною. А проте, власне серед цієї еміграції (щоправда — також і серед еміграції по інших країнах) розпочався сильний процес винародовлення. Несвідоміша частина еміграції, селянство й робітництво просто помалу забуває свою рідну мову, потроху замінюючи її на англійську. Давно вже розпочалося творення українсько-англійського жаргону, що допровадило до повного заневищення нашої мови в Америці...

Довгі роки йшов повільний процес винародовлення, преса його замовчувала, і вкінці дійшло до того, що маємо. А це могло статися тільки там, де нема свідомого пошанування рідної мови в родині, де нема розуміння конечної потреби рідної мови. Можна ж і найкраще говорити англійською мовою, але зостаючись при рідній мові українській. Треба тільки глибше розуміти вагу та значення рідної мови в розвитку Нації.

А власне цього розуміння й замало серед американської еміграції. Мова — це душа Народу. Числою мовою говориш, того й душу носиш. З мовою міцно зв'язана рідна культура, вікова рідна традиція, ціле рідне життя. Хто не говорить українською мовою, той душі української не має. Хто говорить по-англійському, не знаючи рідної мови батьків своїх, той правдивим українцем ніколи не буде, — він може бути тільки приятелем України, а не щирим сином її, він може шанувати Україну, але кохати її палко, кохати до безтями, кохати до загину він не буде...

Рідної мови найсильніше навчасось за перших дитячих років своїх. Що мати з молоком теплих перс своїх передає нам, те й понесемо ми в світ. Цебто, всі свідомі українки мусять якнайбільше вчитися рідної мови, і своє знання передавати дітям. Що діти не говорять телер по-українському, або говорять зовсім зле, за це відповідальність несуть найперше українські матері, — вони перші відцуралися рідної мови, а вже за ними пішли діти їхні. Це смертельний переступ перед рідним Народом, і за нього осудить американську жінку українська історія. «Союзи Українок» мусять звернути на це свою найпершу увагу.

Стан дуже грізний, наближається дванадцята година. Цілий Український нарід мусять звернути на винародовлення нашого молодого покоління в Америці свою найпильнішу увагу і не допустити до катастрофи. А найперше українська інтелігенція в Америці мусять створити міцний рідномовний фронт і всі сили віддати на боротьбу з мовною денационалізацією. Закладайте «Гуртки Плекання Рідної Мови» при всіх своїх організаціях і товариствах, усвідомлюйте нарід у конечній потребі національного виховання дітей. Хто рідну мову забуває, той стає чужинцем для своєї Нації.

Думаю, що українське духовенство могло б багато зробити в цій справі. Це ж його перше завдання впливати на національне виховання своїх вірних, їх бо винародовлення чорною плямою ляже на ціле наше духовенство. Із церковних проповідальниць огненним словом раз-у-раз закликайте всіх шанувати свою рідну мову і конечно навчати її дітей. Доведіть усім, що непошанівок рідної мови — то гріх про-

ти Духа святого, а такий гріх нікому не проститься в цім житті, ані в житті майбутнім. Хто не міцний у рідній мові, той не твердий і в батьківській вірі!..

Глибоко й міцно вірю, що цей мій щирий занепокоєний голос дійде до всієї української еміграції у США та Канаді. Дійде і промовить до її розуму і серця та остереже, може, якраз перед дванадцятою годиною. Остереже, щоб утворити однодушний міцний рідномовний фронт!

**

Митрополит Максим (д-р Германюк)

РІДНА МОВА — БОЖИЙ НАКАЗ

Бог дав людям різні мови, різні вдачі, дав свобідну волю у виборі способу життя, звичаїв та обичаїв. Тим самим ми маємо обов'язок шанувати нашу рідну мову, звичаї, нашу культуру і релігійну форму, що її передали нам предки, наші мученики за Христову віру, наші герої, які віддали своє життя за національну окремішність. Ця національна окремішність проявляється насамперед у мові кожного народу, його характері, способі думання, у культурі, звичаях, традиціях, історії та мистецтві.

Мова — це душа кожного народу, а душа — це сам Бог у кожній людині. Творець світу дав нам українську душу, себто українську мову. Ми не маємо права не повинуватися волі Бога, не виконувати Його законів. Ми не маємо права міняти ту душу. Ми маємо право послуговуватися всіма мовами, але не маємо права забувати, нехтувати, соромитися, не знати своєї рідної української мови; бо така є воля, такий наказ Бога. Хто відрікається своєї мови, той відрікається себе самого, своїх батьків і свого народу. І Бог карає таких людей. Наша історія дає приклади цієї Божої карі.

Є сумні приклади, як сьогодні ми у вільному світі грішимо супроти тих законів, відрікаючись своєї мови, своїх імен, своєї культури і своєї української Церкви, виправдуючись, що, мовляв, Бог розуміє всі мови, і що в Бога всі люди є однакові. Ні, не однакові! Ті, що слухають Його наказів, будуть спасенні, а ті, що міняють ці накази, будуть покарані. Нас Бог карав і карає вже віками не за розбої, не за крадіж чужих країн і територій, а за нашу нестійкість у нашому національному сумлінні, яке ми міняли і міняємо в міру потреби, у міру кон'юнктури, у міру користи й вигоди. Хто забороняє українській матері говорити українською мовою до своєї дитини навіть тоді, коли та дитина є ще в пелюшках, ще на руках цієї матері? Хто забороняє українському батькові розказувати цій дитині, в його хаті, історію українського народу, оповідати українські казки, співати українських пісень? Ніхто. Навіть московське НКВД, навіть всі поліції світу не мають доступу до цієї

дитини так довго, як довго вона під опікою своїх батьків. Яку мову, які перші слова чує ця дитина від своїх батьків, такою вона і буде. Є між нами, головню тут на чужині, багато таких «філософів», які кажуть, що мова не є найважливішою справою, найважливішим чинником виховання, формування людини. Найважливішою, кажуть вони, є свідомість свого походження. А за посередництвом чого приходить ця свідомість? За посередництвом мови. Мова формує свідомість людини. Тим самим та свідомість — це душа тієї людини. Якої «барви» мова, такої і душа цієї людини...

Богдан Стебельський

ДО ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ПРОВІДНОЇ, ТВОРЧОЇ ЛЮДИНИ

Понижче друкуюмо доповідь колишнього голови Підкомісії Молодечих Організацій, що входила у склад Комісії Української Виховної Системи (УВС). Ця доповідь була виголошена на конференції Комісії УВС, що відбулася в Нью-Йорку під час Світового Конгресу Вільних Українців у листопаді м. р.

Доповідач обмежився виключно до питання виховання провідної, творчої людини, як проблеми, що її повинні усвідомити собі найширші кола нашого суспільства, залишаючи саму методу виховання цієї людини на місце та на час її реалізації. Д-р Б. Стебельський є членом редакції "Гомін України" в Торонті і провідним діячем молодечої організації СУМ. — Редакція

Вступ

Диференціяція українських виховних, молодечих організацій на еміграції не є виключно вислідом потреб і умов української спільноти в діаспорі, а радше формами і, подекуди, змістом відповідає історичному розвитку нашого народу в Україні, зокрема на тих територіях, на яких могли виявлятися форми організованого життя. Тому й зовсім природньо, що зв'язок з Україною продовжується, бо Україна існує, і буде існувати всюди, де живуть українці.

Та існує питання: чи всі існуючі виховні форми та зміст, що їх виповнює, відповідають тим цілям і функціям, що їх має виконувати частина українського народу в діаспорі так щодо своїх безпосередніх потреб, як частина цілоти, і умовин, у яких живе, так теж і потреб цілого народу, зокрема в Україні.

Обсервуємо процеси організованих форм виховання і виховної системи, що стаються архаїчними, історично-музейними, або реформуються і так пристосовуються до обставин, що втрачають не

лише українські форми, але й зміст українського національного виховання. Тому, не втручаючись у критику організованих форм окремих виховних молодечих організацій, хочемо вказати на завдання, які ми в умовах діаспори, як спільнота, повинні виконувати (і щодо себе в діаспорі і щодо України), щоб, усвідомляючи собі їх, відповідно спрямувати виховну працю та її координувати, і в той спосіб виховувати тих людей як, щоб вони, використовуючи умовини, найуспішніше могли себе для спільноти проявляти, її очолити, для неї працювати і таку симбіозу з цілістю населення країни перебування створити (інтегруватися), щоб собі найкращий розвиток і майбутнє забезпечити як національній групі, а також здобути симпатію серед інших національних груп країни поселення для нашої допомоги народові в Україні.

Наш конфесійний і партійно-політичний поділ громадянства зазнає ґрунтовних перемін. Поруч наших історичних українських католицької і православної церков виринають римо-католицька та протестантські церкви. Поділ по лінії обрядів і мови виступає чіткіше як поділ релігійний. Сильнішим від партійно-політичного є поділ на покоління вихованих в Україні і тих, що народилися в нових країнах поселення. Цей процес охоплює і роджених в Україні.

В Канаді політичний світ, поділений на чотири табори (консерватів, лібералів, нових демократів і соціального кредиту), не покривається з партійною системою українського політичного світу. Таке ж саме положення у США і у Великобританії. Українці, не зважаючи на свої політичні переконання, попирають ту політичну партію в Канаді, США чи Великобританії, яка сприяє аспіраціям української визвольної боротьби в Україні, отже партію з протибольшевицьким вістрям. Цей факт показує, як перестарілими є принципи, що ділили нашу спільноту за її партійним поділом.

Іншим прикладом є поділ, що стосувався до нашої політики на відтинку т. зв. «культурного обміну» з УРСР. Ми мали виразно тільки два табори. Це вказує на тенденцію і потребу звужування наших фронтів, як і у внутрішній, так і в зовнішній політиці. Більшість проблематики нашого життя зовсім не вимагає «дискусії» чи поділу.

Українська наука, мистецтво, література — це або виключна справа діячів культури (творчі стилі), або справа цілого суспільства (збереження духового розвитку спільноти).

Ці природні процеси і переміни в нашому житті мають свої форми розвитку:

а) інтеграції у ціле суспільство країни, з творенням у ньому власного суб'єктивного чинника для симбіозу тут, і для допомоги там — в Україні;

б) асиміляції до суспільства країни нашого перебування;

в) асиміляції до напрямних окупанта в Україні;

г) творення «гетто» — «заморожених» українців.

Останнє відноситься виключно до народжених і вихованих в Україні. Друге і третє, може відноситися і до народжених у новій країні поселення і до вихованих та народжених в Україні. Перше буде відноситися головню до вихованих і народжених у нових країнах поселення, а в якійсь мірі і народжених та вихованих в Україні.

Тому, що перебування українців у нових країнах поселення на цю пору вважаємо постійним і тому, що вважаємо природнім для них нести всі обов'язки, що їх диктує українська національна приналежність (без огляду на обставини і місце перебування), наш досвід як і обсервація життя у діаспорі перехилиє нас до визнання правильного і здорового розвитку по лінії інтеграції в ширше оточення країни поселення, так і природнього розвитку власних культурних та економічних сил, як теж і нових здобутків культури українського народу, вільних від духової і політичної інфільтрації окупантів в Україні.

Інтеграція є засобом не лише для власного закріплення існування, але й використання усіх доступних нам сил і співзвучних на допомогу визволення українського народу, ширення його культури та знайомлення українського народу з культурними досягненнями спільнот, в середовищі яких живемо.

Асиміляцію у кожній формі і до кожного середовища, чи це в СРСР до московського чи на еміграції до будь-якого, осуджуємо як явище, що ліквідує майбутність народу, що чинить його погноїщем іншого. Шкідливою є теж консервація чи то заморожування українців у первісній формі в інших країнах поза Україною, бо вона розділяє генерації одного народу і сприяє асиміляції молодших поколінь, хоч ніби то в «чистій» формі зберігає покоління народжених і вихованих в Україні, що залишаються чужинцями навіть для власних дітей і внуків.

Молодечі організації — інкубатори провідної, творчої людини

Беручи до уваги сказане на вступі, нашим завданням є не лише усвідомити наш стан, у якому знаходимося, але теж можливості діяти в ньому, що ми і повинні чинити, щоб активно втручатися в життя нашого майбутнього, взяти його в свої власні руки.

Коли спільнота має свої організуючі, творчі провідні сили, вони спрямовують доцільно її життя. Навіть спонтанне діяння має свою, підсвідому доцільність. Будування нашого майбутнього в діаспорі мусить бути свідоме і доцільне, бо воно знаходиться у свідомому себе оточенні, яке асимілює все, що не є себе свідомим.

Потрібна у нас переоцінка деяких вартостей. Старші міряють нову дійсність критеріями, що були оформлені на

українських землях, в умовах ворожої окупації. Поневолено нація ненавидить державу окупанта, його адміністрацію, його поліцію тощо. Як довго ми мусимо (ще й сьогодні) ревідувати наші поняття з почуваннями щодо умундурованого поліціанта, який в Україні був символом ворога, а тут у вільному світі, є символом опіки і безпеки.

Ми продовжуємо виконувати всі обов'язки і зрікаємося всіх прав громадянина власної держави, бо ми такої не мали і з її прав не користали. Тимбільше, що народжені тут чи натуралізовані англосакси радше вибирають права, перекидаючи обов'язки на інших. Роджені в Україні (старші) не можуть інтегруватися через незнання мови та обставин, що витворює в них комплекс менше вартості. Це почуття уділяється особливо сильно наступному поколінню, бо батьки своїм прикладом не інспірували дітей до активного втручання з позиції українського чинника в суспільне життя цілої спільноти. Коли ж вони і включалися (молодші), то радше індивідуально, без духових, культурних і політичних зв'язків з українським народом, і без вкладу у його дальший розвиток чи нові вартості, гідні прищеплення в Україні.

Перед нами обов'язок виплекати таких людей, що дали б відповідь на всі питання, які стоять перед українцем у діаспорі, з його приналежністю до різних держав (правами і обов'язками) та приналежністю до української нації (з усіма правами і обов'язками).

Переоцінка вартостей повинна відноситися до ієрархії вартостей. Дещо треба переставити, зокрема, коли мова про те, що в першу чергу треба робити. Друге, коли ми питаємо, що можемо робити, а що є тільки заявою, за якою стоїть порожнеча, бо ця ділянка нашої праці чи боротьби, є поза межами нашої причасності. Є ще ділянки, які вимагають людей і праці, але ми їх не мали в Україні і їх не бачимо. До останніх належать форми життя спільноти в діаспорі, її роля існування та праці для України.

Мусимо усвідомити нашу суспільність, що проблема виховання молоді, навіть при визнанні принципу визволення України, як першорядного, для українців у діаспорі, що в більшості не повернуться в Україну навіть після її визволення, є життєвою. Від ставлення цієї проблеми та її розв'язки залежать всі інші, навіть першорядні. Цієї свідомости ми ще не можемо ствердити ані в колах українських церков ані в політичних українських середовищах.

Від поставлення проблеми виховання нашої молоді та її правильної розв'язки залежить розбудова не лише українських центрів у діаспорі, але й допоміжного фронту визвольної боротьби українського народу в Україні, як також допомога українському народові доповнювати ті ділянки української науки та мистецтва, що їх забороняють і винищують в Україні. Творення мостів культури між

українським та іншими народами, пізнання культури та присвоєння найкращих її зразків українським народом — це почесна роля українців у діяспорі.

Чи може бути виховна система українських молодечих організацій обмежена виключно до природніх для молоді форм гри і розваг, що їх диктує вік та метода виховання, як у інших народів, що тих завдань, які зобов'язують українців у діяспорі, не мають? Скажемо, ні! Гра і розвага є природнім явищем у молоді, але вони є тільки засобом, а не ціллю у розвитку, до якої повинно змагати виховання молоді у молодечих організаціях.

Перед нами стоять дуже великі і зобов'язуючі завдання. Вони багато ширші та глибші як у інших народів, і тому вимагають більшої уваги, як її приділяють інші народи, що диспонують такими інституціями як держава та її формами виховання.

Ми, звичайно, спинялися на обов'язку виховувати провідників організацій для організацій, для кадрів тих організацій. Тому ми плекали прикмети людини, якої потребу відчувала організація. Чи були це постаті, що мали б обов'язок і вміння вести більшу спільноту, як їхня організація, чи бачити ширші проблеми, як ті, що замкнені в рамках організації, — це питання, що його треба поставити. Зокрема спитаймо, чи були б це постаті, що розуміли б свою ролю провідника української спільноти в діяспорі, ролю громадянина держави, в якій живе, і українця, що веде свою спільноту ще й на благо України?

Ледве чи існує, крім жидівської, спільнота, що вміла б розв'язати питання інтеграції і національного цілеспрямування більш принципово. Малодосвідчена українська спільнота в діяспорі повинна саме цей приклад взяти до уваги.

Студія жидівського феномена тим важливіша, що українці, як і жиди, мусять творити національно-політичний центр, яким для жидів є Ізраїль, а для українців — Україна.

Цей постулат вимагає плекання українських наукових, мистецьких і різних інших професійних діячів, що творили б духову і матеріальну базу, без якої на дальшу мету не може втриматися автономно національна спільнота в діяспорі.

Тому, поруч гри і розваги, виховним засобом у всіх формах наших молодечих організацій, як довго вони диференціоновані за цим принципом, мусять проявлятися індивідуальна творчість.

Індивідуальна творчість у суспільному приміненні

Треба знаходити таланти, форми для їх вияву, способи праці над ними та працювати з ними у всіх періодах їх розвитку. Творча самодіяльність повинна з віком перетворитися у творчу професіональність. Треба поєднувати, пов'язувати творчість індивідуаль-

ну з працею для спільноти. Мусимо пізнавати Україну не тільки описовим вивченням, але і творчим вростанням у її духовість, її культуру, її політику. Лише творчий вклад у спільне діло пов'язує людину зі спільнотою і творить з нею нероздільну одність. Тільки жертва, не обов'язково крові, але хоча б праці, таланту викликає любов і зливає одиниці у цілість — спільноту.

Тільки займаючи найвищі становища в науковому, мистецькому, господарському і політичному світі, через інтеграцію у своїх країнах поселення може наша молодь стати речником і совістю українського народу в Україні, як довго він поневолений, як довго він не може себе висловити.

Тому молодечі організації повинні готувати діячів, що знали б своє середовище і працювали б у ньому для України. Відомо ж, що москвофільська політика США і Канади у великій мірі завдячує університетам, викладачами яких було і є багато професорів московської національності. Білий крук, українофіл — Діфенбейкер, оформив своє розуміння української проблеми ще в шкільній лавці, між товаришами-українцями.

Цитований виїмок, одначе, показує, що могло б бути, коли б до голосу прийшли ровесники наших вихованців молодечих організацій, які поставили б цей аспект праці поруч «великої гри», або коли б ці проблеми стали їх «великою грою»!

Мусить відбутися переоцінка проблем нашої внутрішньої політики, бо в майбутньому заморожена українська політика з проблемами з-перед першої чи другої світової війни стане не тільки матеріалом лише для історичних дослідів, але, що гірше, не буде кому ставити будь-яку українську проблематику.

Українці в діяспорі не відтворюють дійсного образу ані своєї організованості, ані творчості. Ми маємо, щоправда, сотні видавництв і видань політичного характеру, більшість яких розрахована на піванальфаветів, що потребували б «Просвіти». Сьогодні вони творять 10 відсотків українського населення. Ми, зате, не маємо ані одного наукового, ані одного мистецького чи літературного журналу, хоч відсоток інтелігенції в діяспорі вдесятеро перевищує відсоток інтелігенції з-перед другої світової війни і в п'ятдесят разів, якщо не більше, з-перед першої. Література і мистецтво прикрашують політику, і тому залишаються засобом партійної, перестарілої політики та не доходять до спільноти як цілості.

Політичні партії охоплюють теж не більше як 10 відсотків нашого суспільства у діяспорі. Хто має зорганізувати і провадити 90 відсотків українців, які подали свою національність українською у переписах населення, але не належать до організацій, які їм ані своїм змістом, ані своєю формою не відповідають? Завтра, коли не стане нас — роджених в Україні і там вихованих, 100 відсотків українців потребуватимуть нових форм організацій і праці в них.

Провідників і духових творців мали б дати для них молодечі організації. Матеріал людський для цього маємо добрий. Питання лише в тому, чи ми приготуємо його до завдань, обов'язків, яких вони мали б піднятися? Чи їх, бодай, у тому усвідомлюють і ставлять перед їхні очі ці проблеми їхні виховники?

Маймо відвагу твердити, що в тому напрямі зроблено дуже мало. Мало наближено до себе молодь із усіх середовищ і церков, замало, щоб вона, коли виросте з пересудів і антагонізмів батьків, перемогла байдужість, у яку кинула її короткозорість батьків. Мало організацій упровадили молодь практично у цю проблематику чи заправляють її щоденним досвідом праці.

Ми навели тільки деякі факти для підтвердження наших думок і заторкнених проблем, щоб переконати себе та інших про потребу координації дії, про потребу виходу з вузьких рамок окремих організацій, що мають, покищо, причину так вести працю, як її досі ведуть, але які мусять бачити теж і причини та конечність конкретних інновацій, конкретних застанов і зроблення висновків свою дотеперішню працю доповнити, поширити, зглибити, а головне — примінити до загальних цілей, які спільно визнаємо, які нас ні в чому не різнять, а навпаки — які нас об'єднують.

Ганна Коренець

РОЛЯ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПЛАСТУ В УКРАЇНІ

(Доповідь виголошена на 2-ому семінарі ПКДругого)

Від Редакції: Вартість цієї статті в тому, що вона коротко накреслює шлях розвитку Пласту в Україні від його початків до часу вибуху 2-ої Світової Війни, звертаючи увагу на основні явища у житті нашої молоді та нашого народу. Зі статті видно, як природньо розвивався Пласт, як творилися окремі улади, як приєднувалися до Пласту ті провідники, які розуміли вагу молоді та її виховання після визвольної боротьби. Стаття, думаємо, причиниться до вироблення правильної оцінки дії Пласту в минулому та дає прояснення на майбутнє.

ПОЧАТКИ ПЛАСТУ

«Якщо хочеш гратися в гурті своїх друзів, то приставай до нас — пластунів»... Якщо ти любиш красу і добро та хочеш знати їх у житті, якщо ти хочеш стати шляхетним оборонцем слабших і безпомічних, якщо ти хочеш стати сильним і готовим служити своїй батьківщині — тоді рішайся приставати»... Так звертався

засновник Пласту Дрот до української молоді, визначаючи завдання нашої організації при її заснуванні.

«Наше товариство з'ємо Пластом, а себе пластунами... Наші зайняття дуже різноманітні, але всі вони змагають до однієї великої, ідеальної цілі, якою є краща доля вітчизни». Отже центральна ідея — краща доля батьківщини, прямування до своєї національної держави.

Шлях до того — це виховати нову українську людину, людину з прикметами, що вможливають досягнення цілі. «Гарна є доброта, мрійливість, співучість нашого народу, але життєва боротьба вимагає ще сили». Тому пластуни завели у себе лицарські звичаї, правила, що їх мусять придержуватися у житті — цебто Пластовий Закон, який визначає прикмети цієї нової людини, яка буде успішною у своєму житті та буде успішно служити своєму народові. Людина сильного характеру, людина, що вміє панувати над собою, також зуміє вести інших, отже вона буде провідником.

Ідеалізм як основа світогляду і дії пластуна, стверджений Трьома Головними Обов'язками, які кажуть «бути вірним Богові та Україні, помагати іншим та повинуватися пластовому закону і пластовому прововоді».

Отже — ідея Бога, ідея добра і краси, ідея служби своїй національній спільноті, а поруч з тим плекання притаманного українцям гуманізму, що віддзеркалюється в обов'язку допомагати іншим, і врешті прийняття морального кодексу пластового закону, що визначає позитивний характер пластуна, каже, як діяти у службі визнаним ідеалам.

Метода реалізації тих виховних цілей подана у визначенні Пласту як організації «для всебічного, патріотичного самовиховання».

Так визначену концепцію виховної мети української молоді реалізували на рідних землях молодь та її ідейні провідники у трьох часових етапах, зумовлених політичними умовами.

ПЕРШИЙ ЕТАП ДІЇ ПЛАСТУ

Перший короткий етап побудови пластової організації перед першою світовою війною — це втілення ідеї скавтового виховання у конкретні виховні завдання всередині українського народу для задоволення його потреб. Тоді постають, незалежно від себе, кілька осередків пластової виховної ідеї. Перше осередок було у середньошкільному середовищі. Ідейно та організаційно оформлює його Олександр Тисовський, тоді середньошкільний учитель. Другий осередок, найдинамічніший, що його зорганізував і провів ним тоді студент Іван Чмола, зважаючи на політичну ситуацію та воєнні настрої, прямував до підготовки студентів до вій-

ської служби. Для практичного пластового вишколу пластуни влаштовували прогулянки в поле, мандрівки в гори, а також організували перший табір в Карпатах. Іван Чмола включив у пластовий вишкіл теж і військові вправи. Тож природнім завершенням цього етапу було включення пластунів у ряди Українських Січових Стрільців, а згодом — у часі постановня Української Держави 1918 року — у ряди українських визвольних армій. У рядах армій були не тільки студенти, але і старші юнаки. Підтвердженням цього, було звернення коменданта УСС Михайла Галушинського, в якому він покликуюється на військовий вишкіл пластунів та на готовість пластової молоді служити батьківщині.

ДРУГИЙ ЕТАП ПЛАСТОВОЇ ДІЇ

Та повна реалізація виховної мети Пласту здійснюється в другому етапі дії Пласту у післявоєнних 1920 до 1930 роках. Тоді спонтанно, за зразками Олександра Тисовського, відновлювалися та творилися нові пластові частини у різних школах Галичини. Найсильнішим стимулом дії пластових частин було бажання активно виявити свої патріотичні почування, виплекані подіями визвольної боротьби. Вояки, що поверталися додому після припинення воєнних дій, не зважаючи на програму, не були зневірені. Їх оптимізм впливав із пластової настанови до життя, а патріотичні почування вони черпали із створеного вже тоді ними Міту Великого Чину. Ідея жертвності у службі народові, — виплекана і задокументована жертвою життя учасників визвольної боротьби, викликувала бажання наслідувати, вирощувати культ гарту духа і тіла.

Мандрівки по рідній землі поглиблювали почуття зв'язку із своїм народом. Любов і пошана для героїв визвольної боротьби спрямовувала перші мандрівки пластуна шляхами УССтрільців. Перші пластові табори праці для впорядкування цвинтарів Маківки, Лисоні, а згодом часті мандрівки на Маківку, Лисоню, Ключ, піклування могилами поляглих у боротьбі за волю на місцевих цвинтарях — це все вияви активного культу героїв. Мандрівки ж по Карпатах, Поділлі, Волині, Поліссі поглиблювали почуття сорности.

Життя у природі стало чи не найсильнішим формуючим чинником у системі пластового виховання. Мандрівки і табори давали молоді середовище і нагоду для практичного примінення школення характеру, вироблювання сили волі, духового та фізичного гарту. Відомо ж, що життя у молодечих групах та таборування розвиває суспільний змісл у молоді, дає стільки нагод для виладування молодечої енергії, заспокоєння потреби активності.

Децидуючим чинником, що поставив пластові табори у центрі виховної дії, був безпосередньо діючий приклад найкращого реалізатора пластового виховання — Івана Чмоли. Командант першого обласного табору на Кам'янці біля Підлютого в Карпатах, а потім перших таборів на Соколі (табір на Соколі будував сам із пластунами), надав пластовим таборам своєрідного стилю так у змісті як і в формі. Стилю, що базувався на ставленні високих вимог до себе як провідника, а потім до інших — співробітників та виховників. Чмола знайшов послідовників такого пластового виховання серед підростаючих провідників, і завдяки цьому табори стали найсильнішим чинником пластового виховання, зокрема в часі нелегальної дії Пласту (1930 — 1939 рр.).

Велику атракційну силу Пласту, що активізувала у ньому молодь, треба вбачати у його самовиховній методі Почуття молоді, що це її молодеча організація, в якій вона осягне те, що сама зуміє зробити, плекало амбіції. Можливість формувати себе самих, децидувати про себе, про самостійність своїх рішень та досвід із власної дії активізували духові сили молоді, давали поле для ініціативи.

І вкінці приклад таких пластових виховників як Іван Чмола, Олена Степанів, Дарія Навроцька, Сірий Лев, Никифор Гірняк, Теодор Поліха, потягав, визначував міру пластовій поставі та визначував життєві ідеали. Через те ї принцип елітарності вимагав ставлення вимог до себе самого, щоб дорівняти тим стандартам, які подавали провідники своїм життям.

У цьому етапі розвитку Пласту створилася його організаційна сітка та оформилася організаційна схема із юнацькими гуртками і куреннями як основою.

На Першому Верховному Пластовому З'їзді у 1924 р. постає об'єднуючий пластовий провід, якому підпорядковуються усі пластові частини не тільки з польської займанщини (Галичина, Волинь), але й із Закарпаття, з празької еміграції та з Буковини.

Із появою підручника «Життя в Пласті» у 1921 році оформлюється діяльність Уладу Пластового Юнацтва, визначена трьома юнацькими пробами, що вимагають поступу у школенні характеру, пластових уміlostей та у плеканні пластової зарадности. «Життя в Пласті» подавало у зрозумілій для молоді формі ідейні основи пластового виховання.

У 1921 році починає виходити у Львові журнал для пластового юнацтва «Молоде Життя», а при кінці цього етапу (1930 р.) і «Пластовий Шлях» як журнал пластової думки. Появляються пластові публікації, творчість молодих пластових поетів, допоміжні матеріали для пластової виховної праці.

Природній ріст організації у віковому відношенні членства вже у кількох роках дає, побіч основного для виховної організації

Уладу Пластового Юнацтва, Улад Старших Пластунів (1925 р.), а згодом як підбудову Улад Пластових Новаків (1927 р.) та надбудову — Пластовий Сеньйорат (1930 р.).

а) Улад Пластового Юнацтва становив основу пластової організації. У Галичині, на Волині, Закарпатті, Буковині та серед українських емігрантів у Празі — скрізь тут зорганізувались юнацькі пластові гуртки, а праця в них відбувалася згідно із вказівками, поданими у «Житті в Пласті» та з напрямними Пластового Проводу.

б) Улад Старшого Пластунства природньо виріс з юнацтва. Його перші частини постали у 1923 - 24 рр. Найбільше динаміки набирає він у 1927 до 1930 рр. Старше пластунство організувалось у сильних куренях та ангажувалося у різних ділянках пластової праці, зокрема у виховній із новацтвом, як зв'язкові юнацтва із середньошкільної та ремісничої молоді, а також як організатори таборів і мандрівок так сухопутніх як і водного пластування. Вони також перебирали ініціативу у праці проводу Пласту. Продовжуючи свою самовиховну працю, вони зосередилися на світоглядно-ідеологічних проблемах. У старшопластунських частинах та на з'їздах УСП відбувалися справжні ідеологічно-світоглядні баталії. Недаром пл. сен. П. Ісаїв називає тепер це покоління «ідеологічним».

Домінантною була тоді ідея націоналізму. Були серед пластунів упродовж короткого часу групи пластунів із лівими переконаннями, які виникли тоді у зв'язку із подями в Україні в часі т. зв. українізації. Нуртували серед старшого пластунства також і погляди про потребу супремату релігійного чинника у Пласті.

Поруч з цим гостро актуальною була справа включування старшого пластунства у громадську роботу. Речником цих ідей був сл. п. ст. пл. Степан Охримович, провідний діяч старшого пластунства і студентства (дивись його стаття «Пластова і громадська робота» у «Пл. Шляху» ч. 1 з 1930 р.). У ній, на основі резолюцій 7-го З'їзду УСП, говорить він «про призначення уладу старших пластунів як найвідповіднішої форми для зберігання ідеалів доброї громадської служби, а ніколи для безпосереднього вмішування як організованої цілості до такої чи іншої громадської роботи...» Він визначає завдання куренів УСП, що у формі «нових студентських корпорацій з розвиненим товариським життям і суверенним впливом цілого гурта на погляди і поступки кожного члена на всіх ділянках життя виявилися найкращою формою співжиття, на засадах пластової ідеології та найприроднішим місцем для виявлення індивідуальності в колективі». Про вибір громадської праці він говорить таке: «Пластунам залишається вільну руку вибрати пластову чи іншу ділянку громадської праці, ту чи іншу форму служби батьківщині, щоб виконувати її згідно із принципами Пластового Закону і

вносити всюди у найрізномірніші прояви життя елементи пластового духу». Провід УСП має тільки «нормувати і контролювати працю окремих старших пластунів у різних ділянках».

Отже практично старше пластуництво включилося всюди у громадську працю. Крім пластової праці УСП включився також у освітню та національно-освідомлюючу працю серед селянства та ремісництва у читальнях «Просвіти», а це до певної міри дало почин до створення сільських та ремісничих частин Пласту.

Все ж найактивнішими стають старші пластуни у студентському житті, вони стають його ідейними провідниками та виразниками націоналістичної ідеології. Вони, наприклад, нав'язуючи до державницьких прагнень, започатковують культ крутянських героїв (В. Янів).

в) Улад Пластового Новацтва, започаткований у 1927 році, успішно розвивався. У цій ділянці пластування спеціалізувалися старшопластунські курені під вмілим проводом о. Олександра Бучацького та Ісидори Сидорович. Вони також дають почин до організування новацьких таборів.

г) Пластовий Сеньйорат засновано в 1930 р. Він не мав уже змоги розвинутися у цьому періоді. Дрот у своїй статті «Плян діяльності гуртка Пластсеньйорату» стверджує, що «остаточним змаганням Пласту є дати основи до створення морально-новітнього громадянства» і подає такі основні думки про завдання сеньйорату: «Пластсеньйорат є засновником пластово подуманого старшого громадянства. Пластовому сеньйорові треба бути позитивним працівником, а не непродуктивним критикоманом. Пластовий сеньйорат мусить стати впливовим під моральним оглядом чинником серед громадянства. Ідеологія пластового сеньйорату мусить відіграти певну роль в приватному житті своїх членів». А перший комендант УПС, Іван Чмола, ставив як завдання на перший плян вишкіл виховників і незабаром організує перший сеньйорський табір для переведення такого вишколу.

Велика активність Пласту, вияви незалежницьких настроїв, сильна дія підпільної ОУН, що її членами були теж і пластуни, довела до заборони дії пластової організації у 1930 р.

ТРЕТІЙ ЕТАП ДІЇ ПЛАСТУ — ПЛАСТ У ПІДПІЛЛІ

Рішення пластового проводу продовжувати пластову дію не-легально довело до відходу з пластової організації деяких пласту-нів, членів ОУН, через конфлікт подвійного членства і підпорядку-вання двом організаційним, диспозиційним центрам. У пластовій організації залишилися частини куренів старшого пластуництва під проводом тайного «Пластового центру».

Були намагання знайти легальні вияви для пластової праці та можливості виховного впливу на молодь у душі пластових засад. Для світоглядково-ідеологічного формування думки та для плекання виховних пластових традицій зачав виходити журнал «Вогні». У дискусіях того часу йшло намагання з'ясувати вартість рівноваги впливу почувань, волі і розуму у дії людини-пластуна. А це у зв'язку з тим, що до підпілля втягали велику кількість молоді, до того ніяк не підготовану.

Для юнацтва пластуни видавали тоді журнал «На сліді», який згодом, за часів німецької окупації, приймив назву «Дорога». Для впливу на ремісничу молодь пластунство організувало «Доріст» при Рідних Школах та редагувало для них журнал «Шлях молоді». Для плекання фізичного виховання пластуни активізувалися у спортивних клубах («Черник», «Плай», «Стріла», К.Л.К.).

Та найбільші можливості поширення пластових ідей та виховного впливу на молодь давали літні табори та мандрівки. Тому праця пластунства зосереджувалася головним чином на таборуванні. Пластуни організували табори під фірмою «Кліматичні станції» Українського Гігієнічного Товариства, а згодом Комісії виховних осель і мандрівок (при Товаристві охорони дітей і опіки над молоддю). Розбудовано цілу сітку юнацьких таборів, які відбувалися з однорічною перервою до 1943 року, тобто й у воєнні роки. Пласт вів також і новацькі дитячі табори та оселі, а також табори для ремісничії молоді. Можливість використовувати різні форми громадської праці для пластових виховних цілей вказувала на зрозуміння громадянства для потреб Пласту та його дії серед української молоді.

Репрезентацію Пласту на зовні, на доручення пластового провду, взяв на себе створений у 1931 році Союз Українських Пластунів Емігрантів (СУПЕ) у Чехословаччині. Там теж діяло видавництво «Український Пласт», продовжуючи видавати «Молоде Життя». При помочі пластових частин Карпатської України СУПЕ організував участь Пласту у світовому Джемборі у Геделе (Угорщина) та робив спроби нав'язати зв'язки з Міжнародним Скавтським Бюром.

У 25-річчя Пласту у Львові, заходами пластунства, засновано Пластовий Музей, як частину музею українських військовиків, об'єднаних у «Молодій Громаді». Це ще один з доказів оцінки пластового виховання учасниками нашої визвольної боротьби з 1917 - 1920 рр.

Щоб вповні закінчити підсумки дії Пласту в цьому періоді, треба сказати, що пластуни, незалежно від того, в якому етапі дії Пласту виховувалися, виявили найкращі прикмети характеру та здібність і волю служити Україні у різних обставинах, теж і тих найважчих — у пізнішому вже часі — у рядах УПА, та задержати гідну пластову поставу на засланні у далеких таборах Сибіру.

СПЕЦИФІЧНИЙ СТИЛЬ ЖИТТЯ ЯК ОСНОВА ЕЛІТАРНОСТІ

(Доповідь з 2-го семінару ПКДругого)

А. Ідеологічне

Коли Ю. Лей-Маллорі здобув одну гору, його спитали, чи він задоволений, що поборов ворога. Він відповів, що нікого не поборов, тільки себе самого. Хоча багато людей пробує, але не кожному вдається здобути Еверест (і Маллорі згинув, пробуючи). Не кожний може вповні поборювати себе. До клубу альпіністів може вписатися будь-хто, але згодом багато відпадає, бо переконуються, що в них замало сил, замало відваги. Так відбувається природній процес добору — природня елітарність. Щоб бути добрим альпіністом, треба вміти поборювати себе, поборювати свій страх, боротись із тим вічним прагненням людини до вигоди. Іншими словами — треба змогти перейти успішно крок-за-кроком від початківця-альпініста до професійного горолазця, який здобуває найвищі верхи світу. Такий єдиний спосіб дістатися в коло еліти альпіністів.

Не важко навести аналогію між осягненням елітарності в альпіністиці та у Пласті. Велика різниця в тому, що багато легше запровадити елітарність серед альпіністів, ніж у Пласті. Там на допомогу стає реальний страх за своє життя. Людина інстинктивно відчуває небезпеку смерті, і якщо бачить, що сили в неї заслабкі, щоб із цією небезпекою боротися — уступає. У Пласті, на жаль, не має такої реальної небезпеки, і тому в ньому не можемо застосувати самоселекції, а мусимо натомість довіряти комусь, хто згідно із засадами організації переводив би цю селекцію, — тобто вибирав би пластову еліту. Та тут справа знову ускладнюється, бо у системі такого вибору обов'язує засада, що той, хто вибирає, є вже сам тією елітою. Що станеться, коли не так? Переважно знижується рівень вимог і стати елітою так легко, що будь-хто може нібито її осягнути. Така «еліта» тоді стає масовою, а в масі елітарності ніколи нема. Такий більш-менш процес відбувся у Пласті за останні десятки років існування.

Основою елітарності в альпіністиці — це прагнення здобути верх і страх перед самостраченням. Основою елітарності у скавтіngu — це ядро людей-ідеалістів, які прагнуть самодосконалення. Основою елітарності в Пласті — це ядро ідеалістів-українців, які прагнуть національного самодосконалення.

Нам треба постійно мати на увазі цю різницю поміж Пластом і скавтіngом. Ми не сміємо про це забувати (тепер є тенденція уто-

тожнювати ці дві організації). Скавтінг має на увазі характер людини, Пласт — характер української людини. Інакше бути не може. Раз Пласт перестав би бути українським, він не мав би жадного виправдання на існування. Тоді б він тільки повторював скавтінг. Та це вже інша тема. Отже, пластова елітарність має на увазі творення ядра українських ідеалістів, які прагнуть національного самодосконалення. Це ядро в початках (основники) уклало своє «вірую» — три головні обов'язки і свої чотирнадцять заповідей — Пластовий Закон. І ці засновники вирішили, що до свого гурту прийматимуть усіх віруючих в Бога українців-гуманістів, які у своєму щоденному житті зможуть і схочуть додержуватися точно означених чотирнадцять точок поведінки. Вони знали, що всі, які пристануть до гурту, не будуть здібними жити за визначеними правилами, не всі цього захочуть притримуватись у цілому житті. Знали вони також, що рідко той, хто зможе, сам зречеться приналежності, тому вони уклали ряд проб, якими могли б перевірювати і вибирати тих, що змогли. Та, на жаль, згодом це все звелось тільки до порожньої формалістики. Ядро перестало ставити вимоги до себе самих, а згодом і до тих, що вступали у Пласт та пройшли всі формальні процедури. З елітарності лишилась тільки дражлива і багатьом незрозуміла назва: «Пласт — елітарна організація». Це все історія.

Сьогодні Пласт не є елітарною організацією, бо неможливо, щоб так багато людей могли дотримуватись пластового закону. Не думаймо, що бути пластуном можна тільки у свята, принагідно. Бути пластуном — не бути ним завжди ціле своє життя, день-у-день і скрізь, тобто бути словним, точним, ощадним, справедливим, увічливим, братерським, зрівноваженим, корисним, слухняним, пильним, дбалим про здоров'я, любити красу, бути завжди доброї гадки. Хто з нас може сказати, що ціле своє життя він не порушував ні однієї із вичислених прикмет характеру? Це ж ідеал людини. Це ж та «гора Еверест», яку всі хочуть, але тільки вибрані можуть здобути. І здобути її можна не гелікоптером, ні полегшеннями, змінами, виправданнями своїх помилок — ні, на неї можна вилізти систематичним спінанням, поволі, щоденною підготовкою, щоденною працею над собою, над своїм власним ворогом, своїми пристрастями і слабостями. Щоденно жити пластовим законом власне і ставить цей специфічний стиль життя, який веде до еліти (цей стиль і відмежовує пластунів від непластунів), тих, що «здобули Еверест», поборовши свій страх і ліньство, від тих, що тільки хотіли цього, а ділом не довели.

Інакше й бути не може. Тому мені видаються зайвим обговорення, наради, панелі, форуми тощо, — на яких дискутують — чи змінити це, полегшити інше. Усюди вбачаємо ускладнення проблеми — молодь не та, батьки не ті, обставини не ті...

Це все правда, — але люди є ті самі. І поки будуть люди, доти все хтось драпатиметься «на Еверест». Ми не маємо інших проблем крім однієї: Чи хочемо бути пластунами? — Якщо хочемо — то жиймо згідно із пластовим законом! Хто не хоче, хто не може — того ми не силуємо! Усі полегшення, всі зміни — це тільки різні гелікоптери, — а ми пластуни не повинні ними здобувати верхи. Ми повинні крок за кроком драпатися вгору. Дорога важка, дійдуть тільки десятки. Дійдуть ті, що можуть сказати: «Я готовий знову старатися бути пластуном! Я готовий боротися із собою! Я готовий творити елітарне ядро!

На мою думку, завдання Пласту — себе отверезити і оновити, а не змінити основ пластування. Я пропоную як розв'язку наших проблем з молоддю: Пласт як організацію дуже вибраної української молоді, я пропоную нову організацію, але на старих засадах!

Б. Практичне

Легко сказати, що щоденне життя, згідно з Пластовим Законом, — це той специфічний стиль життя, який є основою елітарності. Але, як це має виглядати в дійсності? Важко це окреслити, бо не будемо тут описувати щоденного, щохвилинного життя ідеального пластуна. Та щоб трохи сконкретизувати наше поняття цього специфічного стилю, звернемося знову за аналогією до альпіністики. Якщо ви будь-коли мали нагоду обсервувати справжнього горолазця, ви не могли не помітити, що в нього специфічний хід, рухи, вигляд і поведінка. Скільки б людей не було в терені, зразу можна пізнати того, хто дійсно до альпіністики підготований. А підготовки треба багато. Щоденний прорух, щоб зміцнити м'язи, які мусять витримати багато знущань у процесі підходу і не стратити пружності. Потрібна щоденна заправка духа, щоб зуміти побороти страх, щоб швидко орієнтуватися в несприятливих, непередбачених обставинах, щоб не стратити завзяття і самоконтролі у критичних моментах. Гори мають свої химери, що їх годі передбачити, а на які треба моментально реагувати. Тому справжній вироблений альпініст зразу впадає в око.

Так само справжній пластун повинен відрізнятись від загалу. Навіть своїм ходом по вулиці, своєю поведінкою на роботі, на прийнятті чи навіть на забаві — пластун повинен відрізнятись від інших. Пригадуються мені ілюстрації із «Скавтінг для хлопців», на яких скавт завжди різниться від нещасливого оферми Томи. Пригадуються мені часті ситуації, коли можна було почути: «він пластун!» як найкращу похвалу щодо вчинку чи поведінки, а одночасно був цей вислів і поясненням позитивних рис цієї поведінки. Щоправда, це відносилось до пластунів генерації мого батька. У них був стиль поведінки і життя, що його відразу всі завважили. Рисами цього

стилю були такі найбільш зовнішньо маркантні ознаки як — звичка не пити алкоголю і не курити тютюну, далі — точність, словність тощо, аж до дбайливості про чистоту та охайність у доквіллі.

Говорім, що хочемо, але генерація мого батька трималася за-сад пластового закону без різних ліберальних виправдань. Це було їм важко, це не приходило без щоденних вправ над виробленням своєї волі, над приневолюванням себе домогтися якнайкращих успіхів у науці тощо. Не всі витримували, але ті, що були успішними, відрізнялися серед загалу своїм життям, поведінкою. Це саме давало їм право називатися пластунами, членами елітарної організації.

Важко перевірити — чи хтось точний, словний тощо, якщо із кимось не співжиємо щоденно. Але зразу побачимо — чи хтось курить і п'є, бо це відразу кидається ввічі. Звичка абстиненції вказує на людину певних твердих переконань і засад. Не забуду також одного цікавого випадку, що про нього мені розповідав мій товариш, уродженець Канади після повороту з України. Відвідуючи музей у Львові, стрінувся зі старшою людиною, директором того музею. Під час дружньої розмови мій товариш запропонував йому закурити. Старший пан відмовився, а як пояснення подав, що він колись молодим належав до Пласту. Мого товариша так це здивувало і приємно вразило, що, зустрівшись по повороті зі мною, він відразу собі пригадав: «Ти знаєш, я зустрів у Львові колишнього пластуна!»

Але спитаймо себе — як виробити цей стиль нашого життя? Відповідь проста: усе, що треба — це триматися в усьому пластового закону, правильників, без ніяких ухилів. У новацькому віці треба ущеплювати дитворі пластове «вірую» — три головні обов'язки, а найважливіше в наших обставинах — ущепити в неї українського духа і почування. У юнацькому віці треба ущеплювати в молодь пластовий закон. Ми, теперішній провід, мусимо безапеляційно дотримуватися своїх правил і законів. Із перших днів у юнацькому віці юнак мусить відчути, що ми є дуже-дуже селективна група, що найменший, найдрібніший ухил від наших правил буде консеквентно, згідно з правильником, покараний, а більші ухили несуть за собою викреслення чи виключення. Юнак має хотіти бути між нами, він має просити нас, а не ми його. А щоб це сталося — ми мусимо імпонувати своєю поведінкою, своїм знанням, своєю принциповістю... та й ще одним, дуже важливим для кожної організації, — своєю містикою, своїми тайнами, табу, чарами і непорушними, хоч би й смішними, законами. Бо коли закон такий, що його легко зраціоналізувати, що легко знайти виправдання, щоб його не дотримуватися — власне тоді він служить як найкращий засіб для гартування волі. А в Пласті, як і в альпіністиці, місце тільки для тих, що мають волю, тільки для тих, що побороти себе. Усі інші нехай собі шукають товариства поза Пластом. Пам'ятаймо стару

засаду: «до кого пристаєш, таким стаєш». Кожний поганий пластун віддзеркалює нас, бо він з нами пристає. Так як у приватному житті ми не хочемо мати з будь-ким товариських взаємин, так і в нашій організації ми мусимо добирати собі тільки тих, що мають силу достосуватись до нас. Ми не можемо достосовуватися до них. А це ми робимо кожний раз, коли міняємо одну крапку нашого закону, одну кому нашої традиції, одну риску нашого способу життя.

Пласт не школа, але Пласт за правда, яка повинна вирощувати своїх людей в той спосіб, щоб на них на ціле життя лишився знак Пласту, так як помічаємо кожного офіцера, вихованого у Вест Пойнт.

Повторюю — розв'язка тільки одна. Нічого не міняти, нічого не достосовувати до сучасних стандартів — зміна нас знищить. Усе, що ми мусимо робити — це врешті дійсно спробувати здійснити вже давно заплановану програму, перевести резолюції в життя, подбати про консеквентне виконання наших правил, дійсно подбати, щоб кожний пластун жив нашим стилем, стилем пластового закону. Ми мусимо бути суворі у своїх вимогах, мусимо приймати і тримати тільки тих, що гратимуть «Велику Гру» за нашими правилами.

Леся Храплива

ВИХОВАННЯМ ЗБЕРІГАЙМО НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

(Доповіль виглошена на 2-ому семінарі Пласт. Конгресу Другого)

Проблема ідентичности в науці і літературі

Ствердження своєї ідентичности в історії людства дуже старе. Хоча дочекалося воно солідного опрацювання щойно в дуже недавніх часах (праці Е. Еріксона), одначе, ця неназвана проблема сама виникала завжди у творах людської думки. Уже старовинні єгиптяни прямували до збереження ідентичности людини навіть після смерти, і то включно із фізичною її формою. Можна б наводити безконечні дальші приклади. Ось Декартове «думаю, отже існую» — це теж одна з форм самоствердження. А на порозі сучасної нам доби, варто б згадати відоме місце з «Пер Гінта» Ібсена, де герой вибирає радше пекельні муки, а не хоче утратити своєї ідентичности. Зрештою і християнська релігія підкреслює у першу чергу теж ідентичність та незнищенність людської індивідуальности. І це для нас найпереконливіше.

Свідомість групової ідентичності теж глибоко закорінена в людській думці, починаючи від наочного ствердження, яке дала вже нам клясична культура, що людина «анімаль соціяле». Зрештою, це загально визнаний трюїзм, що людина мусить гуртуватися за природнім добором, і що така групова ідентифікація — це конечний чинник нормального буття людини. Не диво, що анахоретство завжди вважалося подвигом, і то більшим від інших. Досить згадати Франкового «Івана Вишенського», у якому у повній глибині трагізму представлений конфлікт поміж особою та групою ідентичністю.

Свідоме ствердження національної ідентичності — поняття доволі нове, таке ж нове як і поняття нації, що його цілеспрямовано став кристалізувати шойно європейський романтизм. Одначе можемо шукати передвісників цього поняття вже в дуже ранніх часах, у свідомості приналежності до роду, до володаря, до землі. Слово «патрія» з усім його змістом також сягає клясичної старовини. Для прослідження розвитку цього поняття дуже цікаво слідкувати у творах Євгена Чикаленка, Віктора Приходька, Олександра Лотоцького, за характеристиками «стихийних українців», як їх називають ці автори. Були це люди, які часто так і не доходили до свідомої ідентифікації з українством, одначе це свідоме українство зросло в пізніших поколіннях саме завдяки їх ментальності, зросло аж до завершення в державній формі.

Очевидно, нас цікавить питання: чи ствердження національної ідентичності — це лише довільний акт, чи існує щось як «голос крови», «зобов'язання історичної спадщини», чи якась об'єктивна сукупність прикмет психіки, яка клясифікувала б людину як частину даної національної спільноти, а тим самим робила б національну ідентифікацію проблемою етичного порядку.

Тут можна покликатися на праці наших учених — Якима Яреми, Івана Мірчука, Олександра Кульчицького, Володимира Янова, які широко розпрацьовують питання етнопсихології та доходять до висновку, що національна окремішність — це вартість конкретна і ваговита.

Коли мова про всесвітню науку, можемо покликатися на вчення Юнга про «колективне несвідоме», яке саме вміщає у психіці кожної людини переживання попередніх поколінь його групи.

Згодом поняття національності прибирає форму націоналізму в часі поміж двома світовими війнами. Ідея націоналізму серед нас українців, попри всі тертя, росла і розвивалася таки поряд і часто у тісній взаємодії з Пластом та піднесла націю до висоти абсолютної вартости. Олена Теліга дала вислів своїм національним переживанням у мрії про «гарячу смерть, не зимне умирання», Олег Ольжич у своєму героїчному горінні з «власного трупа» хотів створити останню барикаду супроти труднощів нового положення нації.

Спотворення ідей націоналізму гітлерівським нацизмом, що став утіленням абсолютного зла, дало підставу світовій opinio ідентифікувати всякий націоналізм із нацизмом. І з цих мотивів критика націоналізму стала в нас модою дня. До неї, зрештою, мусіло прийти, бо бачимо, що навіть така могутня ідея як християнство проходить еволюцію. Тільки ж у нас намагання ревізійнізму ішли часто задалеко. Разом із тямкою націоналізму ставлено у сумнів теж поняття нації як об'єктивної духової вартості. Ми забуваємо, що поняття нації саме як об'єктивної духової вартості у нас створили зовсім не націоналісти, а такі діячі як Юліян Бачинський та Володимир Старосольський. Чому ж мало б воно переставати зобов'язувати, навіть якби доба націоналізму проминула?

Національна ідентифікація і дія Пласту

Основним завданням нашого Пластового Конгресу Другого є саме потреба ствердити реальну можливість ідентифікації нашої молоді з українською національною групою та необхідність цієї ідентифікації для дальшої пластової дії. Сам факт, що цій проблемі присвячена саме перша рекомендація нашого Конгресу, свідчить, що вона стоїть у центрі уваги наших праць.

Не було б причини стверджувати речі, які не викликають заперечення. Перша рекомендація прийшла як відповідь на численні голоси зневіри, що їх щораз частіше можна було чути у пластових колах. Були це голоси сумніву — чи поняття нації реальне і таке, що зобов'язує нас у сьогоднішніх обставинах.

Ці сумніви мали свої підстави. Уже понад двадцятьрічний наш побут поза межами батьківщини та невеликі вигляди на можливість повороту до неї у близькому майбутньому давали цим сумнівам пригожий ґрунт. Асиміляційний тиск у країнах нашого нового поселення збільшував їх. Але вони мали теж і корінь у наших переживаннях між війнами та особливо у час останньої війни. Вони заторкували всіх нас дуже глибоко.

Піднесення нації до абсолютної вартості ідеями націоналізму лучилося у патріотичних переживаннях пластової молоді з візією близького зриву, надій. Члени почесного Ордену Залізного Хреста, виконуючи максимальну вимогу Націоналістичного Декалогу «Здобудеш Українську Державу або згинеш у боротьбі за неї...», є живим прикладом національних переживань і надій візії майбутнього нації... І ця візія, яку вміщали вже в найтяжчий, досягальний час, не здійснилася. А більшість членства Пласту пережила час великих можливостей, і на еміграції опинилася поза можливістю діяти безпосередньо на цьому відтинку життя. Наше життя перестало вимагати екзальтованого, героїчного горіння, одноразового пориву, а стало вимагати холодної стійкості, спокійного інте-

лектуального міркування, розчисленого на необмежений час і далеку мету.

Не зважаючи на всі згадані моменти, які діють на послаблення національної ідентифікації, на становище непевності, на опір (назв'їм їх умовно) «проти національних кіл», які брали в основу своїх поглядів оцю непевність, у ході праць Конгресу ставало щораз ясніше, що система вартостей, оперта на вагомості і зобов'язанні щодо нації, серед пластуна стоїть ще доволі міцно. Щонайменше у пластуна, які свідомі ваги своїх завдань. Незвичайно цінні доповіді друга А. Фіголя, подруг О. Яцури та О. Драган, друга І. Головінського дуже скріпили аргументацію в цьому напрямі. На сьогодні питання збереження національної ідентичності у Пласті вже не потребує доказів на свою доцільність. Тепер треба визначити конкретні можливості виховання та переведення теоретичних стверджень у виховному процесі.

Передумова ідентифікації-самопізнання була відома і висловлена ще клясичним «гноті савтон». Тільки воно може стати підставою емоційного заангажування та вольових актів. Треба ж одночасно ствердити, що навпаки — емоційне заангажування та позитивна постава до цього пізнання — уможлиблює його.

І це взаємопізнання стає у нашій дійсності великою і важливою трудностю. Відомо ж, як багато труду вкладаємо і ми, пластуни, і українознавче шкільництво у те, щоб наша молодь «пізнала себе» як спадкоємців українства та зрозуміла, у чому суть цієї спадщини. І часто — як дуже часто! — ми переживаємо на цьому полі невдачі!

Як ми вже сказали, тут тісно пов'язані два процеси: інтелектуально-навчальний та емоційно-вольовий, тобто постава молоді щодо обов'язку вивчати українознавство. У практиці вивчення українознавства натрапляє на великі труднощі. Молодь має замале знання про Україну, їй тяжко орієнтуватись у цьому матеріалі; а через те, що з природженої нехоті до додаткового обов'язку не вчиться, не може робити бажаних поступів. Безперечно, що й байдужість батьків і недостатня увага громадянства, яка не раз призводить до заниженого рівня навчання в українознавчих школах, і знецінення цієї справи іншими чинниками — все це грає тут свою сумну роль. Але починаймо виправляти наші власні недоліки. Часто ми не ставимо достатнього наголосу на хоча б мінімальне знання українознавства. Коли, наприклад, у правильнику УПН нема ні слова про те, що новак уживає української мови як розмовної, та що систематичне вивчення українознавства — це передумова його новакування та допущення до проб, то із чієї ж ініціативи повинні ставитися такі вимоги? А починати вивчати українознавство щойно в юнацькому віці — це вже завершення особливо вразливого на такі речі юнака, на рівень навчання, який він уже повинен мати за собою.

Інтелектуальна основа національної ідентифікації

Інтелектуальна сторінка проблеми національної ідентифікації нашої молоді особливо важлива у нашому часі, коли інтелектуалізм у такій великій пошані. У цілоденних неукраїнських школах молодь дістає не лише дуже вміло спрепароване для легкого технічного засвоєння знання, але її впроваджують у специфічну систему думання, яку молодь сприймає поголовно і безкритично. У наших українознавчих школах кладемо наголос на вивчення українознавства, і то вивчення інтенсивне, але часто без належної ширини подаваних знань, без ущеплення їх глибоко у спосіб думання молоді. Для повного ж осягнення нашої мети, ми повинні б користуватись запасом знання, яке дитина вже має, та з її відповідного нашим цілям способу думання. Українознавче навчання повинно бути розширенням того, що дитина вже знає. І тільки, коли дитина чи молода людина буде мати обґрунтоване, відповідно насвітлене та пережите знання українознавства, можемо вірити, що вона буде відпорна на протиукраїнські впливи у майбутньому. Щойно за такого стану ми можемо користуватись оспоренням чи запереченням того, що молодь боронить, і то на основі наочних аргументів, що правда по нашому боці. Тоді також можна знайти багато такого у думанні і сприйманні життя молодими, що послужить нам знаменитими аргументами на те, у чому ми їх хочемо переконати.

Ця українська точка зору в оцінці фактів — це одна з найважчих проблем подавання українознавства у Пласті. На основі минулого ми набрали огиди до штампованих оцінок та фраз. Скептицизм та втеча від конформізму поглядів — це сьогодні теж мода часу. У висліді погляди про минуле і сучасне України у нас різні, майже у кожного з нас, загалом — це один великий хаос. Нелегко його вкласти у якусь систему, особливо в умовах партійного розбиття, де кожен погляд важать за тим, котре середовище його собі присвоїло, а не за тим, наскільки він правдивий та корисний для цілоти української справи. До того ж молоді, а особливо дітям, таки неможливо подавати всіх сторінок, усіх світел і тіней кожної постаті чи події. І тут необхідне синтетичне спрощення. А як важко його дати, не викривлюючи правди, цього, либонь, кожний свідомий. А проте, хоча яка важка була б праця у цьому напрямі — треба, щоб якась група з-поміж нас її піднялася. При повній свідомості, що Пласт — не школа, і що наше завдання саме не подавати факти, а їх насвітлювати, ми повинні б створити щось як сконденсований курс української проблематики для вжитку пластунів, головне ж виховників. Підкомісія програм і шкільних підручників при Світовій виховно-освітній раді вже працює у цьому напрямі, і її праці можуть для нас бути дуже помічними.

Збереження національної ідентичности вимагає не тільки зусиль інтелекту, але й позитивної емоційної настанови та вольового акту — бажання зберегтися. Передумовою пізнання є бажання пізнати. Найпростіший спосіб викликати таке бажання — це творити ситуацію, у якій відповідне знання буде безпосередньо потрібне життєвій практиці, коли воно стане передумовою до дії, коли його наявність у молодій людини підноситиме її повагу в очах проводу і товаришів. Ми наполегливо стараємося створити таку ситуацію через вимоги проб, уміlostей, змагання в читанні книжок, «живого слова», Орликіяди, майстеркування, які вимагають знання відповідного українознавчого матеріялу. І треба сказати, що там, де звернемо належно і продумано увагу на ці справи — вони вдаються нам. Отже, зайво говорити в цій ділянці про зміни наших дотеперішніх метод, зате треба говорити про повніше та інтенсивніше їх використання.

Варто, наприклад, поширити зацікавлення пластунів теж і на культурні (очевидно, справді культурні) прояви нашого життя. З'ясуємо собі, як багато наших імпрез, доповідей, виступів, виставок, зовсім не низького рівня — проходять зовсім поза зацікавленням та увагою пластової молоді! А як багато книжок, наявних і приступних сьогодні — залишаються непрочитаними! Наприкінці згадаймо, що участь нашої молоді у громадському житті, зрозуміло, на відповідних місцях, могла б спричинитися у великій мірі до створення бажаної нам ситуації. Навіть поминувши партійне розбиття та всі надто добре відомі нам недоліки, українське громадське життя — це таки конкретність, і треба, щоб пластова молодь вросла в нього. Навіть знаючи про його недоліки, дбаймо, щоб молодь виробляла собі поняття про його ідеальні норми. А вдоволення з того, що молодь це життя співтворить — могло б стати ще сильнішим стимулом до дальшого її росту у цьому напрямі.

Коли говоримо про емоційну сферу життя молоді, то годі не згадати про її інтимне життя у товариських гуртках, ну і шукання майбутнього життєвого друга. Тут більше як в інших ділянках ми бачимо вплив понять і звичаїв, що панують у країнах нашого поселення. І це один із дуже сильних чинників, які відчужують нашу молодь від українства. Слабке знання української мови та духа в молоді — одна причина. А друге — не менше важливе (і про це нам треба б більше подбати), щоб творився питомий український молодечий фолкльор з романсами, жартами, приказками і навіть із фліртом на його відповідному рівні. Ясно, що такі речі підсувати непомітно молоді дуже важко, але при добрій волі і при наявності приманливого матеріялу це теж може бути успішне. А те, щоб інтимне дружнє життя нашої молоді було до глибини українське —

це необхідна передумова, знаючи, який величезний вплив воно має на все пізніше життя.

Але, хоч як багато зусиль ми вкладали б у випрацювання чітко скристалізованої системи подачі молоді українства, як би ми не старалися зукраїнізувати побут — це ще не все. Довгі дискусії серед пластуна про те, що важливіше — виховання патріотизму чи характеру довели до єдино можливого висновку: без характеру неможливий патріотизм, а без патріотизму не може бути характерної людини. У наших умовах, як зрештою і в кожних інших, постійна національна ідентифікація, це taki щоденний подвиг, це прийняття на себе багато додаткових обов'язків, багато самообмежень, далеко не завжди з безпосередньою винагородою за них. Якщо ми не вщепили б пластовій молоді пластового ідеалізму, спрямованого на життєву практику — ми не знайдемо змоги доказати їм, що всі ці пожертви для вищих цілей необхідні. Також у пластовій традиції існують засоби плекання характеру, віддзеркаленого у почутті дисципліни, дружності, доброму ділі тощо, тобто в усьому тому, що ми прекрасно знаємо, але що так часто розходиться з вимогами, які ставимо до молоді. Отже, і тут повернення традиційних вищих вимог до пластунів може декого і відстрашити, але у висліді створить підстави для виховання вартісних людей, які будуть добровільно і послідовно ідентифікувати себе, як українці, та згідно із цим жити і діяти.

Тут не можна не згадати і проблеми, яка у великій мірі стоїть на перешкоді повній національній ідентифікації нашої молоді. Мова тут про теорію двох батьківщин і на її основі намагання створити таку систему виховання, щоб брала до уваги поруч своєї національності, на тому самому рівні, ще й відношення до не-українського середовища. Для нас ясно, що батьківщина може бути тільки одна. Але що льюальність супроти країни поселення мусить бути — це самозрозуміле. І участь у житті країни при затриманні національної свідомості — це теж наша ціль. Справа тільки в тому — де межа цих двох льюальностей? Беручи справу розумно, дві льюальності не повинні бути у конфлікті, але в щоденному житті непорозуміння існують.

Хоч Підкомісія для вироблення виховного ідеалу на СВОС поставила на першому місці «льюального громадянина своєї країни поселення», а далі його українство, то не можна нам забувати, що громадянство — річ зобов'язуюча, але вона набута, і її можна втратити. А. себе самого і своєї приналежності до народу не набувають і не втрачають.

Якщо, може, були б ще які сумніви, — чи не засудуємо ми нашої молоді на заскорузлість у давно віджитих ідеях, змагаючи до її національної, української ідентифікації, то досить глянути поза заслону на те, що діється тепер в Україні. Боротьба молодих

українських інтелектуалістів за визнання прав нації — це живий доказ, що там свідомість національної самобутности, тенденція до національної ідентифікації не вивчена і не вщеплена офіційно ніким — існує і розвивається. Там вона вітальна і наймодерніша. Аж до тієї міри, що в новому блиску встає там поняття, яке ми вже звикли повторювати тільки з насміхом — зображення України, як матері.

Слова Василя Симоненка можуть найкраще вказати нашій молоді, що так не лише можна, а що так треба звертатися до Неї.

«... Ради Тебе мислю і творю.
Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з Тобою говорю».

Христина Мазуркевич-Бардин

ЗАВДАННЯ ПЛАСТУ – ВИХОВАТИ ПРОВІДНИКІВ

(Доповідь виголошена на 2-гому семінарі ПКДругого)

Під час першої сесії Пластового Конгресу Другого і на першому семінарі багато доповідачів і дискутантів прийшло до висновку, що у пластовій організації мусять зайти зміни, якщо вона має виконувати своє основне завдання в суспільстві — виховати провідну верству.

Хоча було рішення, щоб така тема, як «Завдання Пласту — виховувати провідників» була обговорена на другому семінарі, то ми відчуваємо, що ця можливість на існуючих сьогодні засадах стає щораз більше нереальною.

Питання є — чому? Не тому, що ідеї і методи Пласту стали маловартісними і нереальними. Ідеї і методи, які уперше з'ясував Бі-Пі, а саме: 1) бути добрим громадянином, 2) бути вірним Богові, 3) жити за законами скавта і 4) грати Велику Гру — доцільніші та ефективніші у сьогоднішньому світі. Доказом цього є хоч би те, що інші інституції почали також користати з ідей та метод Бі-Пі. Сучасні школи, наприклад, у навчанні щораз більше і більше користуються методою гри тому, щоб діти не лише вчилися напам'ять, але й виявляли інтерес до науки, щоб її легко сприймали. Тоді знання залишаться в пам'яті і буде використане практично.

Нові організації, що їх творять уряди, такі, як «Корпуси миру» та «Об'єднання молодих канадців» побудовані на скавтських засадах, хоч їх членами не є вже юнаки, але університетська молодь. Це свідчить про те, що ідеї та методи скавтінгу потрібніші, позитивніші, реальніші у сьогоднішньому змеханізованому світі, як у початках двадцятого сторіччя.

Пласт — це український скавтінг; і наша пластова ідея і методи для нас багато реальніші і приступніші як скавтінг. Бо, щоб українець був якнайкращим, творчим громадянином, він має знати мову і культуру держави, у якій живе, але в першу чергу йому потрібне засвоєння мови і культури своєї батьківщини. І хоч інтерпретація філософії націоналізму змінилася, націоналізм живе далі і є рушійною силою в житті сьгоднішнього суспільства.

Покоління наших батьків виросло в Україні у зовсім інших обставинах. І тому їхній націоналізм був радикальний, майже екстремістичний, бо це були часи Гітлера з його теорією вибраної раси, часи Сталіна і російського імперіялістичного націоналізму у формі комунізму, чи Муссоліні у формі фашизму. Для нашого покоління слово «націоналізм» уже є більш інтелектуальне і національне. Ми зрозуміли те, що пишуть сьгодні соціологи, і повірили, що «людина, яка зберігає свою ідентичність, менше роз'єднана і відпорніша на зовнішні впливи». Ми пізнаємо нові форми націоналізму, що за нього бореться Квебек чи навіть американські негри. Радикальні націоналісти вже вийшли з моди в нашому середовищі. Ми не погоджуємось із політикою Де Голя і критикуємо методи «сепаратистів» у Канаді.

Значить інтерпретація «вірності Україні» змінилась, хоча сама ідея для нас дуже актуальна і велика. Ми хочемо знати про нашу батьківщину, не лише як то «колись було», але і як є тепер. Ми хочемо, по змозі, помагати нашим братам, але наша ціль також — створити якнайкращу українську громаду в нових країнах поселення. Ми не хочемо гетта, але чогось нового, свіжого та багатшого за пересічну американську чи канадську спільноту. І це ніяк не порушує і не змінє пластової ідеї.

Отже, пластова ідея і метода позитивні, найуспішніші у вихованні провідної верстви. Але що ж сталось, що Пласт не стоїть тепер на вершинах своїх завдань і не виховує таких провідників? Я бачу дві головні причини цього явища:

1) Ми занедбали методу «Великої гри», і через те уподібнюємось до школи та до інших суспільних, виключно товариського характеру, організацій.

2) Ми не змінили наших організаційних форм та інтерпретації ідей, нав'язуючи їх до духу теперішнього часу і нових обставин.

Обговорімо першу проблему. Перше, що треба ствердити, — це те, що діти не приходять до Пласту задля ідеї. Це батьки хочуть, щоб їхні діти стали пластунами, тією провідною верствою. Діти ж хочуть бути у Пласті для «Великої гри», задля пригод, прогулянок, таворів, товариства. А граючи гру, вони несвідомо починають звертати увагу на точність, словність та на інші пластові прикмети. Спочатку вони ці риси пластуна починають помічати, згодом вимагають їх від товаришів у гуртку (бо коли не всі дотримуються пра-

вил гри, тоді гра не вдасться!), а ще пізніше будуть позбуватися тих, які їм перешкоджатимуть у грі. Найкраще грати гру серед природи.

У гуртку, де кожний член має слово у плянуванні і веденні гри, хлопці у віці від 7 до 15 років, що люблять пригоду, дію, традицію, церемоніал та чесний змаг, мають знамениту нагоду, щоб усе це плекати і щоб буйну хлоп'ячу енергію спрямовувати на цікаві і корисні діла.

Юнаки не люблять сарказму, недовір'я, несправедливості, зарозумілості, фаворизування і невдач з приводу нездійснених плянів. Добрий упорядник свідомий цього всього. Він буде своїм прикладом і лагідною та послідовною поведінкою виробляти звички у юнаків, середечними товариськими взаєминами з юнаками і поміж юнаками допомагати здійснювати те, чого хочуть хлопці. У юнацькому віці хлопці шукають героїчної постаті, когось старшого, що їм імпонує. І тому впорядник має тут велике поле до дії, і на ньому лежить велика відповідальність.

Одначе, як було вже згадано, хлопці не люблять всезнайків, тому впорядник провадить їх, але не диктує. Самі юнаки творять товариський суд, плянують дію та переводять пляни і за таких обставин у хлопців вироблятиметься характер, довір'я до своїх сил, хист проводити іншими. На основі своїх власних обсервацій та дискусій з юнацтвом, прийшла я до висновку, що всі ці методи «гри» не використовуються у Пласті, а пластова діяльність провідників часто не є їхньою приємністю і потребою для себевияву, а тільки тяжким виконанням обов'язку, жертвенністю для народу. Для батьків же Пласт став «організацією, яка збереже дитину від асиміляції чи англізації». Юнаки належать до Пласту, бо там цікаве товариство, ну і табори та зустрічі. Як сказала одна юначка — у Пласті є «лотс оф фан», хоча сходи́ни — на її думку — нудні.

Отже, бачимо, що впорядники і батьки погано розуміють Пласт, хоча діти підсвідомо самі виявляють, що лише та програма, де ще залишилась форма гри, є тією єдиною, яка манить їх.

Треба, щоб теперішній пластовий провід, Пластприят і все українське громадянство вповні зрозуміли те, що головна ціль Пласту — не охороняти дітей перед асиміляцією, але що він має завдання куди важливіші. Це щось більше, — бо завдання Пласту не можна зводити тільки до того, щоб діти говорили по-українськомu і ходили до української школи. Можна бути українцем, але це не значить, що тим самим хтось автоматично стає пластуном. Наші батьки відновили Пласт на еміграції, щоб не тільки зберегти мову перед асиміляцією, але також, щоб виховати дітей у пластово дусі. Та у минулих шістнадцятьох роках ми у Пласті найбільше енергії витратили у першу чергу на те, щоб діти були українцями, а щойно потім — звертали увагу на те, щоб вони стали добрими пластунами. І тепер Пласт став не «Великою грою», а ще

однією школою, у якій ми надаємо українству дуже штучні форми. Ми почали уважати, що вимога бути українцем, це значить — говорити і читати по-українському. А тимчасом вірність Україні для пластуна — це багато більше, як знання мови та історії України, і то дуже поверховно, до початку двадцятого сторіччя.

Борючись із асиміляцією у Пласті, ми уподібнились до школи і то гіршого гатунку. Ми відбуваємо мало прогулянок, майже всі зайняття відбуваємо у домівці. На сходинах юнацтво переводить дуже поверховну ніби то гутірку, яка уподібнює ці сходи до невдалої лекції у школі. По гутірці є одна або дві гри, дві чи три українські пісні, і це все. Така програма проходить механічно, шабльоново, і не залишає найменшого сліду на учасників таких сходин. Найбільшу ж увагу звертає провід на писання звітів та збірку членських внесків, на те, чи всі прийшли в однострою, чи всі присутні на збірках тощо. Діти складають проби наче іспит у школі, у якій учитель приходиться і перепитує їх. Але тепер і в школі учителі бачать, що іспити, написані в означеному часі, не є найкращим критерієм знання перевірки знання. Приходять зміни у шкільництві. У провінції Онтаріо нема вже кінцевих іспитів у тринадцятій класі, студента оцінюють на основі його праці під час року.

Пласт подуманий так, щоб дати дітям нагоду виявити свої творчі здібності у свobodній, зорганізованій атмосфері. Пласт має за ціль діло, а не слово. І пластова проба через те не є іспитом, а впорядник не учителем, який судить хто перейде, хто добрий, бо має багато хрестиків. Що залишилося з «Великої гри»? Де нагода для дітей творити, проводити? Ми притуплюємо їхню ініціативу, маємо замало до них довір'я. Ідея товариського осуду, вирішування справ гуртка всіма членами тепер у нас зовсім мертва. Старші судять, і згори іде наказ, хто буде покараний. Ми створили бюрократію, у якій пластун-юнак відіграє малу роль. Завівши бюрократію, ми поволі затрачуємо пластову ідею і методу. Найякравішим прикладом цього є наша різдвяна коляда.

Ціль коляди — це загостити до українських родин та поділитися радістю Різдва Христового. Це нагода — співом побажати веселих свят родинам і знайомим. Це знаменита нагода — акцією показати вірність Богові та Україні. А в нас коляда трактується як нагода заробити гроші, і це легким способом, хоча перша проба вчить пластунів, що гроші на пластові витрати «треба заробити, а не дістати в дарунку, і не забато в порівнянні до вартости праці». Провід Пластприяту аргументує, що коляда є знаменитою нагодою заробити дві-три тисячі на сплату пластового дому, і що всі інші організації заробляють колядою, то чому ж би і Пластові цього не робити.

Забуваємо, що наша організація не те саме, що інші, що нашим основним завданням є виховування провідної верстви. І жодні аргументи мене не переконують, що грошовий конкурс на різ-

двяну коляду причинюється до виховання цієї провідної верстви. Де ж тоді такі виховні вартості — як гуманність юнацтва, добре діло під час Різдва?

Якщо юнакам у Пласті гроші конечні, нехай вони їх зароблять. Нехай садять ялинки на пластових оселях і потім продають їх. А коляда нехай залишиться тим, чим вона колись була, а не комерційною імпрезою.

Цими прикладами я хотіла доказати, що Пласт звернув усю свою увагу на збереження українця, а не на виховання справжніх пластунів. Ми звертаємо тепер більшість своєї уваги на форми, на кількість дітей, на красу домівок. І тому виховні вимоги стають щораз то менші, методи уподібнюються до шкільних. Річ ясна, що в таких обставинах вимоги стають щораз то легші, вони обмежилися до навчання та плекання української мови, а виховання характеру стало неактуальним.

Я вважаю, що Пласт має виховати провідників, що живуть за пластовими засадами та ідеалами. Для пластуна знання своєї мови повинно бути нормальним явищем, а не заслугою. Завданням Пласту не навчати українознавства, але допомагати у духовому розвитку молоді, у вихованні пластового твердого, сильного характеру. А це говорить про національну свідомість, а не про безхребетність. Якщо Пласт хоче виховувати провідну верству, мусить вимагати чогось більшого від молоді як тільки збереження ідеї вірності Україні, тобто пересічного мінімуму. Українська мова та українська духовість — це засоби пластування, вони не можуть стати єдиною його ціллю.

Тому у пластових програмах не можна звужувати та знижувати вимог лише до ідеї відности Україні. Самовиховання засобом «Великої гри» охоронить Пласт від наслідування школи, від явища перебирання обов'язків батьків у зберіганні національної свідомості. Тому укладаючи програму виховної дії, я пропоную такі зміни:

1) Сильніше скординувати новацьку і юнацьку програми. Новацтво не повинно бути садочком. Новацтво — це пластовий улад, і новак мусить вив'язуватись із трьох головних обов'язків, розуміється, у відповідній для дитини формі. Звертаючи увагу на такі думки з доповіді пл. сен. Т. Самотулки: «вростання в культуру, засвоювання культурних зразків відбуваються в ранньому дитинстві, що має тривкий ефект на особовість дитини» та з доповіді пл. сен. І. Головінського, що пише «майже всі виховники і психологи заступають загально погляд про важливість раннього віку у набутті світогл:ду» — можемо прийти до висновку, що у вихованні українського пластуна найважливіший вік, коли ми, виховники, можемо мати найбільший вплив, — це новацький вік. Сучасні школи взяли ці досліди психологів до уваги і включають щораз то тяж-

чі програми в нижчих класах. У Канаді починають уже вчити французьку мову у другій класі, а також вивчають нову математику у початковій школі. У Пласті робиться зовсім навпаки.

Новацький улад стає мов содочок, у якому сестричка чи братчик розповідає, а новачата слухають, старші наказують, а діти виконують. Новацтво — це фундамент, на якому побудоване юнацтво та старше пластунство. Ми починаємо «із недоброго кінця», коли студіюємо «старшопластунську проблему». У новацьку програму повинні бути включені такі завдання:

а) новак пізнає українську історію, корінь, з якого він походить, як також історію його організації. Засвоює українські традиції та нашу народню культуру. Форма цього засвоєння — це гра, в якій він підсвідомо виробляє свій провідницький хист та вміння підпорядкуватися пластовому закону;

б) виховники координують свою працю з рідною та англомовною школою. Знають вимоги, що їх ставлять школи і відповідно до цього підносять рівень вимог в УПН. Тематика зайнять та, що в школах, але цілі та методика зовсім інші;

в) у новацькому віці звертаємо увагу на чистоту мови і тому, що діти люблять форму хрестиків чи зірок за добре виконання обов'язків, виховники користуються ними. Організуючи інші заняття (теренові ігри тощо, треба користуватись темами з української історії, літератури і фольклору. Треба робити альбоми славних українських постатей, вивчати український народній одяг, традиції, звичаї тощо.

2) Юнацька програма продовжує почате в новацтві, але вимоги мусять бути вищі. У юнацтві хлопці провадять майже самостійно свою працю. Але щоб це було можливе, вони мусять розуміти минувшину своєї батьківщини, знати основи українознавства, а зокрема мусять володіти рідною мовою. Без цього їм трудно буде розуміти глибше пластову ідею, ролю українців у прибораній державі, проблему комунізму, ідентичности, без цього їм трудно буде реалізувати «вірність Україні» на вищому поземі як новацький. Від юнаків вимагається повного зрозуміння пластового закону і викання цього зрозуміння не словами, але ділом. Це не є іспит, який можна здати за один день чи тиждень. Отже, у юнацькому уладі є подвійна проблема:

а) Щоб не затрачувати пластової форми гри серед природи, такі заняття як підготовка до проби мусять відбуватися в більшій мірі серед природи як у домівці. Частіше повинні відбуватися прогулянки. Навіть у домівці на сходинах юнаки мусять відчувати, що вони творять, здобувають самі якісь осяги, а не що вони слухають готового мов глядачі телевізії. Юнацька уява та вмільсть мусять рости і здобувати щоразу то нові точки зору.

б) Інтерпретація вимог невірна і надто мілка. Програма мусить бути багатша та охоплювати більше як тільки українське минуле. Пізнаючи пластовий закон, юнаки повинні обговорювати світові події, ролю і місце українців у цих подіях. Ми повинні, наприклад, звернути багато більше уваги на ролю Об'єднаних Націй, на їхній чартер, на пошанування прав людини, бо українці не єдині, що мають проблему поневоленої держави та меншостевої групи. В країнах нового поселення юнак повинен пізнати ширший світ і не пасивно сприймати світові події. У Канаді юнаки мають дискутувати про третій елемент у канадському суспільстві і цікавитися цією дискусією.

Юнак — це молодий провідник і не лише у Пласті. Якщо він залишиться лише пластовим провідником — то можна твердити, що Пласт розминувся зі своєю ціллю. Пластун-юнак повинен бути провідником і в англомовному товаристві, в українській громаді та в родині. Я не погоджуюся з аргументом, що ми переобтяжуємо дітей та що вони не мають часу на всю цю працю. Бо з власної практики у школі бачу, що діти, які є першунами в нauce, є теж першунами на спортовому грищі, у шкільній самоуправі, вони переважно є надзвичайно активними членами шкільного суспільства і то в багатьох аспектах. Саме пластун має бути таким першуном скрізь. Але, щоб таким бути, він повинен уміти організувати свій час і використовувати свої таланти.

Годі мені довше зупинятися над проблемою пластової ідеї і методики дії. Цими своїми міркуваннями, гадаю — я вказала на ті причини, які впливають на незадовільну дію Пласту щодо вишколу провідників.

В дальшому я зупинюся над тими причинами неуспіхів, які відносяться до організаційних форм. Кожна організація мусить мати визначені форми: форми дисципліни, однострої, гимн, герб, що надають обличчя об'єднаній групі людей. Але організаційні форми не можуть стати важливішими за ідейні проблеми. Сьогодні Пласт звертає забагато уваги на організаційні форми, які схожі на мілітарні, а через те і перестарілі. У 1917-их та 1940-их роках ця мілітарна форма мала своє виправдання, але сьогодні вона часте стає перешкодою у нашій виховній праці. Якщо ми хочемо виховати провідників, ми мусимо дати їм відповідну свободу, виробити і випрактикувати їхній провідницький хист. Саме вміння гарно маршрувати та переводити дефіляду ще не є ознакою правдивого провідника. Тому пропоную, щоб ми повертали щораз більше до скавтських організаційних форм, а щораз менше займались дефілядами та масовими мілітарними виступами, де головна увага спрямована на вивчення гарного маршрування.

Впоряд є потрібний, але не найважливіший. Хлопці люблять дисципліну і порядок, але Пласт не є військом, де провідник ба-

висься у Наполеона. В нашій організації ініціатива повинна бути в руках юнаків. Вони мусять самі себе критикувати та мати свої товариські суди. Якщо юнак привик, що йому завжди будуть давати накази, кари, нагані і відзначення згори, немов у війську, то він буде чекати на такий наказ і в старшому пластустві та сеньйораті. І тоді, як він не почує наказу, то розгубиться, бо не навчиться сам до себе мати вимоги, а навпаки буде пересічним вояком, думаючи: «До нас не належить думати, аналізувати «чому»? Нам треба виконувати наказане». А це не є філософія провідника.

Тому конкретно пропоную, щоб наша пластова організаційна форма уподібнилася більше до скавтської форми, прийнятої в цілому світі, а менше до війська. Це напевне спричиниться до покращання методи гри. Це не значить, що ми мусимо переорганізувати Пласт. Сама структура є в порядку, але відповідальність та ролі різних постів у цій організації треба змінити.

Я старалась звернути увагу на те, що Пласт — це скавтінг, але український. Для мене — канадської громадянки українського роду добрий громадянин — це людина, яка добре знає свою батьківщину, а не лише державу, у якій вона живе. Це те саме, як для канадського француза бути добрим громадянином значить — бути двомовним і двокультурним.

Тому виховники і провід Пласту повинні тримати дуже близький зв'язок зі скавтігом, бо проблеми, які має у вихованні характерної людини подібні до наших проблем. У скавтіngu вони також їх дискутують і студіюють. У наших виховних матеріялах мусять бути всі конспекти і пластові і скавтові. Мусимо мати і читати не лише всі українські пластові журнали, але й скавтові англо- чи франкомовні. Весною, наприклад, появляються нові скавтові матеріяли, які мають запровадити деякі організаційні зміни. Такі матеріяли повинні вивчити пластові провідники і виховники.

Ми — принаймні теоретично — є частиною світової скавтової організації і тому, що на нашій батьківщині не дозволено творити такої організації, наша роля як провідної верстви — дати світові знати, що існує Український скавтінг — Пласт, який намагається виховувати українських пластунів у демократичних державах, і що, хоч Україна поневолена, ми, українські пластуні, живучи у вільних державах, плекаємо скавтську ідею, яка заборонена для наших братів і сесетер в Україні.

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА і її чужомовні видання — це не тільки найбільше культурне досягнення нашої еміграції, але також великий політичний акт, що постійно позитивно впливатиме на відносини в Україні. ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА повинна бути в кожному українському домі.

ЦІЛЬ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ

(Як її розуміє громадянин — непластун.)

Сама дискусія щодо визначення завдань і цілей Пласту є важливою, але, на мою думку, це питання дуже просте і зрозуміле. Інтерпретація назви «Український Пласт» з наголосом на слово «український» або на «Пласт», тобто скавтінг, а далі і відповідь на питання щодо різниці поміж Пластом і скавтовими організаціями інших народів повинні бути недвозначними у випадку наголошування слова «український». А якщо різниці поміж Пластом і скавтінгом не бачимо, то чому тоді не посилати дітей до американського скавтіngu, станиці якого є в нашому сусідстві?

Ми знаємо із життя, що більшість українців, які цікавляться вихованням своїх дітей, вважають, що їхні діти повинні бути членами українського Пласту чи інших українських молодечих організацій.

Якщо так, то із цього випливає глибша своєю основою причина — чому українські батьки вибирають Пласт, а не скавтінг. Тут криється якась глибша, важливіша, багатозначніша причина, аніж тільки симпатія українців до назви «український».

Усі ми також розуміємо, що пластування є щось більше як самі лише сходи, прогулянки, забави, табори чи групові марші у пластових одностроях. Хоча ці елементи мають своє виховне місце і час у процесі пластового виховання, а проте, вони є лише виразником пластової зовнішності. Вони є зовнішнім виявом укритої виховної цілі, глибоких змістом ідей Пласту та наслідком потреби убрати у зовнішні форми настрої і переживання, що впливають із багатої духовости. Було б трагічно-сумним, коли б пластова зовнішність була домінантним елементом пластової дії і рачії існування Пласту взагалі. Завданням проводу — пильно стежити за тим, щоб пластова зовнішність не стала самоціллю для дорослого, дійсного членства Пласту.

Особливістю виховних цілей Пласту є те, що вони наголошують гармонійне поєднання здорового духу із здоровим тілом. А пластова методика якраз допомагає цим молодим членам формувати сильну духовість, приготує їх зустріти завтрішні труднощі життя з певною настановою та вірою у свою силу, своє вміння і змогу ці труднощі перемагати.

В інших країнах така виховна програма органічно пов'язана з патріотичним вихованням та із плеканням державницької відповідальности. Це ж загально відоме, ще серед старовинних греків, що державницьке існування народу є обумовлене способом виховання молоді.

Загальновідомим є також, що Пласт, так як і скавтінг, наголошує вартість духової єдності поколінь, плекання тих елементів, які лучили б дітей з батьками культурною спадщиною, політично-державними ідеалами, ідеєю визволення України, служби її народові.

Тому, на мою думку, Пласт повинен уміщувати у своїй програмі такі найважливіші цілі:

1) виховати людей, що зуміли б уплести у свою свідомість елементи української культури та історичної спадщини та які плекали б їх у своєму щоденному житті;

2) виховати провідників, які провели б народ найкращими шляхами до політичної свободи;

3) вирощувати кадри провідників, які продовжували б виховну працю Пласту.

Ці цілі не є абстрактними. Здійснювання їх у щоденному житті вимагає вповні свідомого підходу, який впливає із розуміння цілей. У перших двох точках мова про виховну ціль, третя точка наголошує передумову досягання цілей. І тому третя справа не повинна стати самоціллю, вона повинна бути синтезом обох попередніх цілей.

Усе це для багатьох у Пласті самозрозуміле. Одначе, у житті помічається де-не-де нездорові тенденції. Я не є компетентним забирати голос у дискусії про цілість пластової проблематики. Але про дещо, що мене особисто цікавить і вражає, хотів би висловитись.

Наприклад, мені здається, що ми мусимо бути більше обізнані з методами, як подавати молоді українські культурні та політичні ідеали. Зокрема чітко треба розмежувати ці методи у відношенні до новацтва, юнацтва та старшого пластуства. Теми, доповідачі, методи повинні достосовуватись до віку і рівня слухачів.

Молодь, яка читає неукраїнську пресу, журнали, яка має доступ до бібліотек, що студіює сходознавство, що зустрічається з відвідувачами з УСССР, виробляє собі зовсім інше уявлення про Україну від того, що його ми стараємося їй подати, не узглядаючи тих інформацій, які ця молодь дістає з іншого джерела. Молодь часто зневажливо трактує традиційно-сантиментальну і безкритичну любов старших до всього, що українське, і ненависть до того, що московське чи польське. Емоційний та інтелектуальний досвід споріднення з Україною у молодих є продуктом їхнього співжиття з батьками, їх взаємин з українською громадою, з виявами її традиційних, культурних, суспільно-громадських виступів.

У більшості випадків такі елементи духового зв'язку їхньої свідомости є і заслабкі і невиважені, щоб могли розбуджувати і скріплювати їхнє духове ставлення до України та зобов'язання мо-

лоді супроти українського народу. Щоб такий духовий зв'язок молоді виплекати, треба творити для неї відповідне середовище зацікавлювати її живою та постійно актуальною проблематикою. Щоб це живе зацікавлення у молоді розбудити, треба не тільки повторювати про «вчора», але й говорити і проповідувати про «завтра».

У цих моїх міркуваннях криються поважні побоювання про недостатні заходи у Пласті щодо конфронтації молоді з існуючим українством. Ми будемо утрачати здібний і вортісний елемент до-ти, доки не натрапимо на відповідні способи цієї конфронтації.

Молодь, зацікавлена сучасними проблемами науки та ідей, цілком пірне у своїх професіях. Українство для них буде слабким сантиментом, а для їхніх дітей лише згадкою. Молодь менше інтелектуально розвинена задовольнятиметься буденщиною, сходитиме до сірої пересічності. З нею через брак інтелектуальних зацікавлень трудніше буде утримувати будь-який контакт. Тому вся увага у підборі програми та методики повинна бути звернена на інтелектуально унаправлених, активних, інтелігентних і вироблених.

Це і є засада елітарності у Пласті, яка нічого спільного не має з клясовістю чи протекціонізмом. Тут мова про зростання індивідуальності на базі вимог до себе самого, на базі обмежень себе самого, добровільного виконання багатьох додаткових обов'язків у службі народові. Вироблені одиниці стаються провідниками природжено, якщо вони здібні до самопожертви, відданого і безкорисного сповнювання обов'язків.

Щоб таких людей виховати, пропоную такий підхід:

1) Відправи і реферати з добре з'ясованою проблематикою сучасної України.

2) Зустрічі з визначними представниками української науки та політичної дії.

3) Окремі студійні гуртки з ділянок української історії, літератури, мистецтва, економії, побуту, журналістики тощо.

4) Поїздки молоді в Україну у формі туристичних груп, які дали б молоді нагоди безпосередньої зустрічі з Україною, красою її землі, історичних пам'яток, з людьми та їх життям.

5) Дбайливість про нагоди контакту молоді з українською музикою, поезією, мистецтвом, які мають у собі стільки живучости і краси, що вони автоматично полонюють душі тих, які з ними зустрічаються. Студії музики в українських музичних інститутах, в учителів-українців, приналежність до мистецьких клубів, активна участь у мистецькому житті української громади — все це сприяє зв'язкові молоді з українською культурою.

При цьому слід згадати, що жінки більше як чоловіки піддаються сантиментові, і вони є носіями цього сантименту до рідної культури. Вони є тим помостом, по якому передається українська духовість та любов і пошана до неї зокрема у тих поколінь,

що живуть поза Україною. У зв'язку із цим треба класти особливий наголос на виплекування української ментальності у дівчат. Тематика семінарів, відчитів, імпрез для дівчат повинна узгляднювати цю психологічну особливість жінок.

Дехто може бути песимістом і уважати ці міркування утопією. Дехто вже пророкує, що у черговій генерації у США, наприклад, залишаться лише згадки про українців та порожні українські церкви і громадські установи. Але на песимізм здатні лише слабодухи і кар'єровичі та маловіри. Ідейні українці, а такими повинні б бути пластуни, повинні поборювати прояви песимізму в найрішучіший спосіб. Є ж реальною ситуація, що можна жити у США, їх життям, і в той же час плекати культуру і спадщину українства, жити і працювати для свого народу.

Ми повинні б докладно вивчити приклади жидівських громад у США та у світі, а особливо успіхи сіонізму. Століттями виглядало неможливим створення жидівської держави, але культура жидів зберігалася 2000 років на чужині та знайшла врешті своє пристановище у власній державі. Бо не дійсність формує людину, а навпаки — людина формує дійсність, бо все людське є для людини можливим. Це все залежить від сили бажання, знання, досвіду, працездатності та самопожертви в ім'я ідеалів.

Отже Український Пласт, повинен прямувати до досягнення свого завдання у вирощуванні нових людей. Багато людей вірять, що Пласт використає всі економічні і політичні можливості з думкою, щоб намічену собі ціль досягнути. Висліди пластової дії покажуть, чи Пласт успішно склав свій черговий і найтяжчий іспит.

Олександр Кульчицький

ПОНЯТТЯ І ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ДІЯСПОРІ

(Доповідь виголошена на Третньому Семінарі ПКД.)

Завданням впровідної доповіді до кожної дискусійної проблеми мусить бути передовсім визначення самої теми. Коли мова про збереження української ідентичності в діяспорі, нам треба: 1) визначити поняття національної ідентичності в еміграційній діяспорі, тобто визначити суцільність рис, прикмет чи познак, що оцю ідентичність творять (за Ериком Еріксоном, творцем поняття національної ідентичності); 2) представити комплекс динамічних думок, що кристалізуються довкола вже визначеного і увартісненого поняття і що творять у нашому випадку саме цю ідею «збереження ідентичності»; треба знати, наскільки ця ідентичність виявиться для нас

чимсь вартісним, тобто коли поняття буде «звальоризоване», увар-
тіснене.

Поняття національної ідентичности за Ериком Ериксонем

Ериксон дефініює національну ідентичність як «однородність у самому собі і спільність основних характеристичних прикмет з іншими», що дозволяє членам діаспори, не зважаючи на їх різнорідну державну приналежність і різний ступінь акультуризації в різних національних середовищах, одночасно вважати себе за приналежних до своєї батьківської нації та почуватися визначними членами цієї батьківської нації.

Які ж є передумови, що мусять статися, щоб існувала «оця однородність у самому собі» і ця «спільність основних характеристичних прикмет» із членами батьківського народу, тобто, щоб могла бути мова про «національну ідентичність»? Відповіді на це питання треба шукати в психосоціальному аналізі суті народу.

Поняття народу

Німецький соціолог-філософ Вернер Зомбарт у своїй гуманістичній антропології під наголовком «Фом Меншен» («Про людину»), де він — що дуже знаменне — не відділює вивчання людини від вивчання народів, розрізняє три поняття народу:

1) народ, як колектив одиниць, пов'язаних із собою державною приналежністю;

2) народ, як підгрупа народу в державному розумінні як «простолюддя»;

3) народ як «національність» — народність (Фольк альс Фольксгайт), при чому «національність» означає з одного боку одночасно якийсь внутрішній чинник взаємопов'язання одиниць у народню цілість і тим самим чинник розчленування людства на народи, — як теж з другого боку і наслідок дії того внутрішнього чи духового первня, — реально існуючі назверх проявлені розчленування людства, народні колективи. Це третє значення поняття «народ» має за Зомбартом безперечно містичний характер, як це виникає із його дальших пояснень: «Це уявлення про народ, як суцільність джерела — прапочатку людського колективу, основи, сирого матеріялу, можливости, субстанції, духового принципу і розчленування людства, воно таке ніжне як сонне марево, імлисте, неясне, розпливчате, що його з повним правом можна назвати «ідеєю», чи якоюсь «сутністю» (Везенгайт)... Оце уявлення про народ і народність, націю і національність, як внутрішність і уназверхнення духового принципу, об'єктивного, бо об'єктивізованого в національній культурі духа, — найшло свій вираз в німецькій романтичній філософії Гердера і

Фіхте, і з'єднавшись із месіяністичною ідеєю післанництва народів, віддзеркалилось найповніше у такій думці Гегеля: «Духи народів» (Фольксгайстер) здійснюють свою правду і своє призначення в конкретній ідеї, гуртуючись довкола престола духа світу, як спричинники його здійснення та як свідки і оздобу його величності» (Гегель — Філософі дес Рехтес, стор. 435).

Соціологічна інтерпретація внутрішнього національного пов'язання народу

Зрікаючись дальшого зглиблення поняття народу, Зомбарт переходить до аналізу чинників внутрішнього пов'язання народу. Якщо йде про рід і природу цього пов'язання, що творить народ як групу, Зомбарт вдоволяється тільки перерахуванням тих чинників, що їх вважається чи вважалося за звена пов'язання одиниць в народ:

1) Цим чинником є передовсім спільна мова (за Гозі-йодом, Арндтом, Гумбольдтом).

2) Таким чинником може бути спільна релігія, у жидів наприклад. Особливо в початках творення народів, за філософом Шелінгом, цей т. зв. «теогонічний принцип творення спільноти силою релігійного міту» відіграв вирішну ролю.

3) Зомбат розглядає культуру як чинник національного пов'язання, навівши слова Бісмарка, що «мистецтво і наука з'єднає німців різних країн».

4) На четвертому місці Зомбарт подає спільноту історичної долі, навівши як приклад поляків, вірменів, жидів.

5) За Зомбартом до джерел національного почування можна зачислити впливи землі, тобто наслідки поселення народу в особливих «географічних провінціях», що у процесі творення народів могло мати особливо важливе значення.

6) Шостий і останній чинник єднання національної спільноти Зомбарт добуває в біологічному чинникові, у «спільноті крові», расової спільноти етнічної групи. Та зважаючи на наявність різних рас в організмі того самого народу, він дуже критично ставиться до біологічного підходу у визначенні чинників пов'язання народу. Застереження щодо расового підходу мала б усувати теорія формації «секундарних, національних рас» у межах одного народу. Знаменно, що німецький соціолог Макс Бим (Макс Бим, Айгенштендігес Фольк, стор. 20) пересуває твердження про націотворний чинник спільного походження із сфери біологічної в чисто духову: «Саме в більших народів місце дійсної родової спільноти походження зайняла сама тільки ідея, віра у спільність походження і однаковість породи (Артгліяйхгайт) і разом з тим готовість до конубіяльної, тобто подружньої, спільноти, що відмежується супроти інших народів.

Із згаданих чинників формації народу, найчастіше згадуються в соціологів, як чинники, що відіграють головну роль, — мова, спільна культура і спільне походження. За американським соціологом Арнольдом Равсом, напр., «Національність означає групу людей спільного походження. Відмінність предків і культури вистачальна, щоб можна було її відрізнити від інших». («Новий Шлях», 23. 3. 1968, М. Фур). Щодо мови, потрібно тут, за лінгвістом Сапіро, малого застереження: «Мова не існує окремо від культури». Не може бути культури без мови, як і не може бути національності без культури. Чинник культури у творенні нації займає упривільйоване місце. Він фактично об'єднує в собі всі попередньо вичислені чинники мови і релігії, фактично він відповідає гегелівському поняттю «духа народу». Як кажуть послідовники Гегеля, (наприклад філософ культури Дільтей) об'єктивний дух народу — це «суцільність осадків, відстоїв (Седіман, Нідершляг) у формі об'єктивацій, упередметовлень історично-культурного життя, — тобто цих проявів життя, що їх дослідом займаються гуманістичні науки, проявів таких як — мова, звички, форми і стилі життя, родина, суспільство, держава, мистецтво, техніка, релігія, філософія». Пов'язуючи романтичну німецьку філософію із сучасною психологією постатей, теперішній психолог Фраер інтерпретує погляди німецької романтичної філософії в такий спосіб, що для згаданих філософів, «передовсім і в найглибшому розумінні народ не є соціальним порядком, народ не є з'єднанням станів, клас, суспільних досягнень і політичних прав, але є для них...» «передовсім і в найглибшому розумінні» — психічно-духовою постаттю», розуміється постаттю культури і духовості. Культура народу була б в такому сенсі уназверхненням духовості, його духовість увнутрішненням його культури.

Чотири чинники, що впливають на творення і збереження національності, спільність походження чи може віра в цю спільність, спільність культури, спільність мови і якщо не спільність, то національна забарвленість релігії наявні в сучасній українській діяспорі. Пояснюємо, що через національну забарвленість українських релігійних віровизнань, розуміємо національний аспект автокефалії української православної церкви і особливий візантійсько-католицький обряд української католицької церкви. В діяспорі, правда, недостає двох і то потужних чинників збереження нації — несхопного, в українців проникливого і наскрізьного геопсихічного впливу рідної землі, (у нас часто буває мова про «український антеїзм»), як теж дуже важливого чинника перебування спільної історичної долі. Дія інших згаданих чинників, що залишилися в діяспорі, при цьому інколи більше у сфері можливостей, як здійснень.

Від аналізу поняття української ідентичності переходимо з черги до ідеї її збереження.

Ідея української ідентичності як комплекс динамізуючих думок

Ідею збереження української ідентичності в діаспорі, тобто комплекс динамізуючих думок, скриталізованих довкола її поняття, а спрямованих на її здійснення, — переконливо висловив на СКВУ редактор Іван Сирник у своєму «кредо»:

«Я є громадянин країни мого поселення через натуралізацію чи народження, я буду користуватися і привілеями, які моя країна своєму громадянину дає, пам'ятаючи одночасно, що ці права і привілеї накладають на мене певні відповідальності. Я братиму участь в її багатогранному житті, шкільництві, освіті та в усіх інших ділянках».

«Крім громадянства моєї країни я маю своє окреме духове громадянство. Це моє «Святая-Святих». Я є українець і моєї української духовості я за ніяку ціну не зречуся. Я не можу зректися свого українства так само, як не можу зректися своїх батьків, немов би їх ніколи в мене не було. Я можу змінити своє державне громадянство, але я не можу змінити мого національного роду».

Як з акту державної приналежності виникали окреслені обов'язки, так і з приналежності до духової батьківщини виникає теж ціла низка обов'язків, щодо втримання і розбудови української культури в діаспорі, уміцнення її української духовості, посилення змагань до визволення батьківщини, що знаходить свій зосереджений вираз в приреченні, сформульованому редактором І. Сирником: «бути вірним ідеалам свого народу».

Таким чином у суцільності елементів національної приналежності до українства в рамках духовості може здійснитися ця «однорідність у самому собі українця у діаспорі, і ця спільність основних характеристичних прикмет з іншими українцями в батьківщині і діаспорі, що її Ерик Ериксон охрестив терміном «національна ідентичність».

У кожному пластовому домі повинна бути книжка

Основоположник Пласту

До 80-річчя з дня народження проф. д-ра Олександра Тисовського

Написав: ТЕОДОР ДАНИЛІВ

48 сторінок, ціна в Канаді і США 1.00 дол., а для інших країв рівновартість у їхній валюті.

Замовляти в адміністрації «Пл. Шляху»:

Plastovy Shliakh Magazine, 2199 Bloor St. W., Toronto 9, Ont. Canada.

НАШІ ДІТИ У ДІЯСПОРІ І ПРАЦЯ З НИМИ У ПЛАСТІ

Заки перейдемо до властивої теми, дозвольте пригадати одну теорію, за якою наука психології ділить людей на певні категорії. Наукові уzasаднення дають нам чіткість і упорядкованість ходу понять щодо певної справи. Сучасний американський психолог Д. Рісман у праці «Тсе Лонлі Кравд» ділить людей на три різні групи: 1) керованих традицією, 2) керованих власною внутрішньою силою і 3) керованих силами інших.

Перша група керується в житті головно традицією. Їх поведінку і дію контролює головним чином традиція і звичаєвість побуту, а ритуальність вірувань єднає їх у своєрідні громадські інституції. Хибою цією групи є те, що вона не здібна прогресувати, світ і життя для неї дуже обмежені, а перспективи на майбутнє малі.

Друга група — це ті, що керуються внутрішньою силою. Це люди рухливі, експансивні, вони шукають постійно чогось нового. Дітей виховують у тому, щоб вони були «чимось», що їх чекають у житті обов'язки і відповідальність. Ця група — це науковці, мистці, колоністи, промисловці, підприємці, банкіри, які своєю власною внутрішньою силою заставляють інших пристосовуватися до них. Вони такою плекають свою родинну традицію, любуються у своїй старовині, духово стоять високо.

Третя група йде за іншими силами. Вона не має свого власного кореня. Це люди, що живуть кожночасними можливостями. У них нема родинного авторитету, їхні діти живуть відсепаровано від батьків. Домашнім справам вони не присвячують багато уваги, своє життя зв'язують з місцем розваг, вони 100%-ві консументи: моди, розваги, технічного устаткування хати тощо.

Всі ці три групи живуть суміж. Коли переважаюча більшість членів з однієї групи є у даній країні, тоді ця група дає загальну характеристику тій країні. Якщо говорити про країни Америки, то з безмірною швидкістю третя група захоплює щораз то більше людей і вона стане швидко панівною.

У нашому суспільстві заступлені є всі три категорії людей. Для правильного розвитку наших громадських справ добре, що серед нас є всі ці три категорії. Тільки одне нас тривожить: наша наймолодша генерація живе під найбільшим впливом саме третьої групи, і через це вона не може знайти спільної мови з двома першими групами, тобто не може пристосуватися до нашого громадського організованого життя, а це вже загрозиве.

Робимо цей вступ на те, щоб могли побачити наші виховні проблеми на тлі цілого автохтонного громадянства Америки, щоб могли краще зрозуміти небезпеку, перед якою стоїмо. **Виховати** — значить постійно і свідомо впливати на виховників, значить добирати найуспішніші засоби цього впливу. А щоб могли це здійснити, треба найперше усвідомити всі нюанси особливостей поведінки і обопільної взаємодії дитини та середовища, що в ньому вона перебуває.

Нам надто відомі усі хиби нашої дітвори і молоді. Ми знаємо скільки трудів треба понести, щоб їх виелімінувати. Тож нашу увагу зосередимо над обговоренням позитивного впливу на членів виховників уладів, над тим, як найдоцільніше мобілізувати наші сили, щоб ефект праці був якнайуспішнішим.

Найзагальніші цілі нашого виховання — це допомогти нашій молоді ставати членами другої групи громадян у народі, що про неї ми згадували вгорі за Д. Рісманом. Обговоримо найважливіші хиби у поведінці нашого пластового новацтва і пошукаймо засобів, щоб їх позбуватися.

Надмірна неупорядкованість, забудькуватість

Вони є впливом не тільки вродженої схильності деяких дітей. У наших обставинах вони походять найбільше від системи і стилю нашого життя. Дороті Томпсон, у своїй збірці статей п. н.: «Відвага бути щасливим», наводить твердження одного з психіатрів, що в шпиталях для психічно хворих перебуває найбільше таких людей, які втратили контроль над собою. Відомо, що психічні недуги можуть бути з фізичних і спадкових причин. Тому психічно хворих лікують у той спосіб, що наче немовлят привчають їх до упорядкованого щоденного життя т. зв. рутини, що у висліді доводить до стану, коли хворі зачинають контролювати себе, свої вчинки, почування, починають контролювати свої ілюзії, а те все значить, що вони приходять до психічної рівноваги. Злочинство серед дітей — це ознака захитання психіки. Тому то упорядковане життя дитини, її щоденний життєвий раціональний режим має таке велике виховне і здоровне значення.

У дальшому цей лікар твердить, що багато психічно хворих людей ніколи не було б попало в лікарню божевільних, коли б у дитячому віці вони були навчилися контролювати себе. Упорядковане життя в домах — це передумова здоров'я і доброго виховання.

Іншою причиною, що послабляє захитанню психічної рівноваги у дітей, а з тим і злочинності серед малолітніх, — це злий вплив каміксів і літератури «жахів» взагалі, це зло, яке діти чують і обсервують у радієвих та телевізійних програмах та кінах. Цікаво, що в Америці під час депресії було менше дитячих злочинів

і злочинців як тепер. Ця дитяча злочинність зростає із піднесенням стандарту життя.

У зв'язку з цим у нашій виховній праці треба постійно звертати увагу на упорядкованість — у поведінці, у розміщенні, у думанні. Надмірну неупорядкованість, забудькуватість можна найуспішніше поборювати прищепленням добрих звичок. У Пласті багато для цього нагод: 1) Систематичне відвідування сходин, порядок тих сходин, сама атмосфера дисципліни і порядку сприяє тому, щоб у новацтва розвинути замишування до ладу в думанні та поведінці. 2) Тому не є маловажним, щоб новаки знали, що їхня кімната повинна бути упорядкована, що вони самі дбають про цей порядок. 3) Не маловажним є також, щоб новацтво платило кожного місяця самостійно і систематично свій членський внесок, бо такий порядок у Пласті. І зовсім неправильно думають ті, які вважають, що краще нехай батьки платять за дітей внесок раз на рік, щоб дитині облегшити справу. 4) У вимогах новацьких проб тому й займають так багато місця справи, що відносяться до дисципліни і порядку. Самостійність у житті новака (-чки) — це кожний найменший прояв діяльності новацтва, починаючи від устрою роя, кінчаючи на самообслуговуванні новака (-чки) під час таборування, на здобуванні іспитів уміlostей, на веденні діловодств і на здобуванні проб. 5) А те, що особливістю пластування — це зв'язок з природою, що є уосібленням порядку і гармонії твору Божого, не випадково аж так наголошуємо у Пласті.

Сучасний хаос у світі — це властиво хаос у людських душах, витворений неупорядкованістю думання, неупорядкованістю почуттів, опозицією до справжнього місця людини у всесвіті. Сучасна людина почала думати, що вона є центром нашої планети, що вона все, якщо не знає, то може знати. Комунізм навчає, що людина створила собі Бога, а не навпаки, що людина потребує Бога як джерела всього, що дає сенс існуванню людини. Той, що шукає краси, знайде її, той, що прагне голосу правди, почує його, ті, що люблять, будуть любленими, ті, що оберігають життя, збережуть його — так довго, як зорі будуть кружляти своїми орбітами, як довго вітри віятимуть, як довго плитимуть ріки...

У співпраці з батьками через це й треба наголошувати вимогу правильного режиму щоденного життя дитини, регулярності відвідування зайнять, виконання доручень. У праці роїв і гуртків звертати особливу увагу на систему хрестиків та мінусів у зв'язку із неупорядкованістю та забудькуватістю.

Передчасне статеве дозрівання

Воно проявляється у дітей передчасним зацікавленням другим полом, надмірним звертанням уваги на свій зовнішній вигляд, гльоріфікацією голлівудських зірок у дівчат, читанням невідповід-

них книжок тощо. Порнографічна література у руках новаків не є, на жаль, спорадичними випадками у нашому житті. Що прикріше, — ці випадки мають місце навіть на новацьких таборах... Все це наслідки великої свободи, що нею користуються деякі діти. Усі ці лиха походять з хибних понять про справжні життєві ідеали. Героями наших дітей є люди багаті, гарно вбрані, які їздять найдорожчими автами, що мають наймодерніші хати у найкращих дільницях міста тощо. У них нема пошани для шляхетних вчинків, не має вартости любов ближнього, любов до батьків, до батьківщини, до Бога, не імponує їм лицарськість, допомога слабшим, посвята, милосердя. Очевидно, що при такому світосприйманні хочеться дівчаткам бути чим скоріше дорослими паннами, а хлопці за всяку ціну прагнуть стати багатими.

Найуспішніше можна протидіяти цьому тим, щоб давати дітям нагоду для зустрічі з тими людськими постатями в житті та в літературі, до яких могли б себе рівняти наші вихованки. Тут допоможе добра дитяча література, розповіді, розмови, відвідування добрих фільмів, театру, концерту, мистецьких виставок, словом все те, що викликає здорові емоції на тлі дитячої романтики, героїки, нешкідливої збиточности, фантазії, любови до природи, до високих ідеалів Бога і батьківщини. Треба виліминувати з життя дітей такі нонсенси як уживання косметики у новацькому чи ранньому юнацькому віці, як одягання на себе невідповідного одягу, як сидіння на всіх програмах телевізії чи кіна.

Асуспільність

Вона помітна у сучасних дітей більше як будь-коли за життя нашого покоління. Хоча з одного боку виглядає, що наші діти мають панічний страх перед можливістю опинитися поза гуртом ровесників, це зовсім не вилімінує у них таких хиб, як брак товариськості, егоїзм, лакізмство, захланність, неохота поділитись своїм з іншими тощо.

Ми не вичисляємо всіх інших хиб, що з ними родяться діти в усі часи, а які є предметом вічноактуального виховання (ворожість у відношенні до інших, навіть до своїх батьків, охота до бійки у хлопців, сварка у дівчат, збиткування, варваризм, жорстокість, злодійкуватість, позерство і чванькуватість, неправдомовність тощо). Усі ці хиби нормальні. Вони є у певній мірі у кожної людини. З тим треба боротися. Ми згадали тільки ті із загальних хиб у наших сучасних дітей, які видаються нам загрозливими чи тому, що надто грішать ними наші діти, чи що вони являються важливими у цілості сучасної виховної проблематики.

Друга група хиб у нашому новацтві впливає із браку належного національного виховання. Ними є: 1) Заміна рідної мови у хаті іншими мовами. 2) Брак ідеалізму в щоденному житті.

3) Невластива оцінка вартостей (мірилом оцінок матеріальні здобутки!). 4) Неохота до української книжки.

Протидіяти цим хибам — це дуже складна справа. Якщо погляди батьків покриваються з бажанням дітей, тобто як батьки не розуміють правильно проблеми, тоді протидіяння взагалі неможливе. Тому кожне виховання у Пласті треба зачинати від узгіднення справ з батьками. Але не вистачить тут самих батьків. На це потрібно також Пласту, української школи, церкви, театрів, добрих імпрез, бібліотек тощо. Усі наші виховні заходи будуть зводитися до того, щоб зацікавити дітей проблемами, які притаманні дитячому чи юнацькому вікові, які найшляхетніше впливають на молоду душу.

Асупільні тенденції нашої дівтори і молоді випливають не тільки наслідком дії на них зматеріялізованого світу, але й з того, що в першу чергу батьки, а згодом інші дитячі середовища, в тому і Пласт, за мало дають їм нагод для переживання радості давати іншим, служити Богові, батьківщині. Основні потреби і головні завдання сьгоднішнього виховання — це формування правдивого відношення до життя, тобто дати дітям те, чого бракує нашій зматеріялізованій добі, — ясні вартості та окреслені поняття. Тому щоденні добрі вчинки, збірні форми служби загалові, пластова традиція — шукати за нагодами помогти комусь, прислужитися національній справі — це основні виховні цілі. Щораз то виразніше наголошування у житті матеріальних потреб, замінювання принципу добровільної і безкоштовної виховної праці у Пласті на заплачених виховників у пластових таборах — це всі ті інновації, які є симптомом застрачування ясного і правдивого поняття про вартості. Клопоти з тими, що ніби то не спроможні заплатити членського внеску, хоча працюють професійно, хоча таким легким не раз витратити на розваги значніші суми грошей — все це вислід невластивого оцінювання вартостей, егоїзм.

Оправдування цих «модернізмів» — це наслідки незрозуміння основних засновків пластової ідеології та методики. Бо кожна деталь у пластовій роботі має свою виховну мову — чи то позитивну чи негативну. Тому то українське громадянство дуже швидко помічає наші недотягнення, бо у його уяві Пласт повинен бути ідеальним. Це не повинно знеохочувати нас, навпаки ми повинні бути гордими, що від нашої організації люди сподіваються багато.

Пласт може і повинен бути в нашій добі в певному сенсі «архаїчним». Він повинен дати дівторі і молоді середовище, в якому вони знаходили б високі ідеали і формували своє правдиве відношення до життя, оперте на ясних поняттях і окреслених вартостях.

Очевидно, діти ще не зможуть цих понять сприймати у формі своерідної, хоча б дитячої, філософії. Але вони матимуть інтуїтивне відношення до життя завдяки тому, що властиве середовище

підсуватиме їм справи вищого порядку як потреби першої ваги. Від того вони вчитимуться давати оцінку, сприймати сенс того, діти будуть любити героїв, які ми їм ставитимемо перед їх очима, будуть підсвідомо негувати все, що вороже ідеалам пластового способу життя.

У старшої шкільної молоді приходять вже розуміння вартостей інтелектуально. Це дуже важливо, щоб приємності і болі, уподобання і ненависть у дитини перед віком інтелектуального розуміння проблеми були виразно покладені в душі на правдивому шляху. Тоді у віці шукання світогляду всі почування, зв'язані з цим, будуть погоджені з розсудком — не буде дитина переживати розчарувань. Почування, погоджені з позитивними звичками, стануть у дорослому віці справжніми чеснотами. Діти повинні засвоювати чесноти у нераціональній формі як звичку, як здібність відчувати приємність і біль у зв'язку з даними справами, як змогу ненавидіти те, що погане і чого треба вистерігатися, і любити те, що заслуговує на любов. Саме ці правдиві почування походять від засвоювання правдивих звичок у дитинстві, у тренуванні дитини — відчувати добро і зло.

Михайло Сулима

НАУКОВА РЕВОЛЮЦІЯ

(Закінчення з попереднього числа)

Освіта і вишкіл науковців

Напочатку нашого сторіччя середня освіта давала змогу дістати працю у бюрі, у промисловій чи державній адміністрації. Тридцять років тому університетський диплом був мрією, що її не було легко здійснити, а його власники творили освічену еліту. Сьогодні університетський диплом не забезпечує праці, кінцевим є докторат, але його досягнення залежить уже від здібностей кандидата. Якщо ці здібності є, кожна держава дбає про те, щоб студент здобув докторський диплом, навіть допомагає йому фінансово.

Але при теперішньому швидкому розвитку наукових дослідів докторант ледве чи зможе виконувати ефективно свою працю довше ніж десять років без доповнень знання. Він мусить проходити після-докторські студії або безперестанку вивчати поточну фахову літературу, щоб втриматися на поземі. Особливо в технічних дисциплінах цей безперервний вишкіл необхідний. Академічний перевишкіл спеціалістів незвичайно актуальний. Не диво, що науковці і техніки мусять брати участь у з'їздах і конференціях і постійно знайомитися з новими проблемами.

З біографій успішних світил науки можна ствердити, що найважливішими факторами, які сприяють вихованню дослідника-науковця, є:

а) інтелектуальне оточення, що в ньому виростає дитина і яке вирішає про те, чи вона засвоїла собі любов і цікавість до книжки та студій;

б) глибокоусвідомлене самостійне думання, яке дає юнакові (-ці) змогу заспокоювати свою цікавість шляхом упертого зусилля пізнавати невідоме;

в) зосередження інтелектуального зусилля на точно визначені проблеми;

г) замилювання до логічного думання, математики і фізики, радше ніж до гуманістичних наук;

г) природжена інтелігенція, що дає змогу обсервувати та класифікувати.

Уже давно втерлося поняття, що напочатку кожного наукового зусилля діє сумнів. Він доводить до бажання експериментувати, щоб упевнити себе, чи слушною була якась гіпотеза.

Основною проблемою, яка є в осередку інтересів кожної модерної держави, — є вміння увести в життя таку систему виховання, яка сприяла б ростові та вишколові науковців і дослідників. Наголос, очевидно, кладеться на те, щоб у молодих людей розвинути здібність засвоювати собі методу роздумувати, щоб вони були обізнані з усіма теоретичними доктринами у даній ділянці, і вкінці, щоб вони могли розвинути свої здібності уявляти та вмільсть примінювати існуючі ідеї до життя. Для цього всього треба довгих років лабораторійної праці під доглядом добрих учителів, витривалости та віри в успіх.

Добре випрацьована система, головним чином середньошкільного виховання, може забезпечити кожній нації кадри добрих науковців, техніків і дослідників. Ця система мусить бути гнучка та чула на всі можливі зміни, що їх треба було б пристосовувати до кожного-часних умовин. Отже, використання людських ресурсів може кожному модерну націю поставити в ряди передових націй світу.

Наукова інформація

Наукова інформація є інтегральною частиною наукових дослідів. Незвичайно швидкий розвиток науки і техніки спричинився до зросту продукції науково-технічної літератури, а це потягнуло за собою розвиток бібліотекарства та інформаційних центрів у всіх державах. Кожних 12 років подвоюються видання книжок і періодиків. Особливо зросли публікації державних департаментів і агенцій, звіти різних наукових і технічних комісій, що їх важко охопити і класифікувати для корисного вжитку у бібліотеках.

Приготування видань, скорочень змісту книжок і перекладів чужомовної літератури вже тепер дійшло до таких розмірів, що

і науковець і бібліотекар ледве чи може впорядкувати все, що виходить з ділянки стислої та прикладної науки. Інституції, асоціації мають труднощі знайти видавців і редакторів, щоб публікувати доповіді конференцій. Однак, похвальним є те, що в ділянці інформації доходить до щораз то, більшої співпраці між установами, університетами і бібліотеками не лише в розмірі національному, але також і в інтернаціональному. Ясно, що при цьому шириться також і науково-технічна шпіонажа, яка грає в науковому житті не меншу роль як політично-мілітарна у політиці.

Збільшення інформації ще не означає її покращання. Нові електронні машини ступнево перебирають дію людини, і вони єдині зможуть забезпечити використання інформації, змагашинованої у електронним мізку. Створена Вінером нова дисципліна — кібернетика — має тут велике поле до попису. Координація інформації та вилучення необхідної інформації є метою автоматизації усіх наукових і технічних процесів. Без справної дії інформації у майбутньому ніякий поступ не буде можливий. Повінь наукових документів залишатиметься невикористаною, якщо не буде модерної системи координації інформацій.

Справа інформації не зводиться тільки до внутрішнього порозуміння між науковцями та науковими інституціями. Це також проблема утримання контакту з іншими верствами суспільства, що стоять поза наукою. Мені здається, що це справа великої ваги, щоб науковці не захотіли стояти як нова кляса оподалік, сказати б, — невігласної маси.

Людина в центрі буття

Від появи есеїв англійського автора Снов-а «Дві культури» у 1964 році почалася дискусія про те, чи в нашій добі може людина вважати себе освіченою, якщо вона обмежиться тільки до гуманістичного виховання або тільки до знання стислих наук. Він вважає необхідною для людини «третю культуру», в осередку якої є свідомість ваги людського життя та оточення людини. Ця культура охоплює суспільні науки і вивчає людину у зустрічі із технологією, з усіма її добрими і шкодами для неї.

Середньовіччя знало дві дисципліни — філософію та релігію, і вчених називали або філософами моралі або філософами природи. Відколи природничі науки набрали права громадянства як незалежна наукова дисципліна, такі філософи як Кант, Гюм і сучасний Рассель надали цій дисципліні певні напрямні та методи досліджу. З часом європейська система виховання поробила чіткі розмежування поміж гуманістичними науками та природничими.

Почавши від Галілея, Кеплера, Декарта, Ляйбніца, Гарвея, а закінчивши на Нютоні, наука кинула виклик теології, і вже на початку 18-ого сторіччя заперечила теологію як королеву всього

знання. Бейкон був тим, що вбачав у науці джерело дослідів, метою яких було — збагнути життєву правду. Ренесанс збудив зацікавлення людиною і її світом, явищами природи, відкриттям її таємниць. І хоча науку уважали ділом Мефістофеля, то все ж таки великі генії виробили їй ступнево місце, що його вона займає сьогодні. Пригожий клімат для росту науки зробив філософ науки Бейкон, який доказував, що наука потрібна не тільки для держави, але і для суспільства. Уже тоді у книжці «Нова Атлантида» (1624) він пророкував, що у майбутній утопії-державі, наука, а не мілітарна сила буде засобом політичної влади. Священству він приписує тільки ролю харитативну. Ідеї Бейкона призвели до заснування «Роял Сосаєті» (1662) і до того, що суспільство почало віддавати науковцеві такі почесті, як і королівській родині. Наукова лабораторія заступила ступнево монастир.

У Франції Сен-Сімон створив теорію нового індустріального суспільства, яке відкидало і феодалізм і лібералізм. На його думку суспільство складається із трьох типів людей: мізку (науковців), робітників, які є неначе мотором у людському організмі, та людей змислів (артисти, поети і духовники), які емоційно цементують суспільство. Його сучасник Комт, творець позитивістичної школи у філософії, розвинув теорію цивілізованого суспільства. Згідно із цією теорією кожне суспільство проходить три стадії розвитку: теологічну, метафізичну (природа, як остаточна ціль і причина) та науково-позитивістичну. У третій стадії людину обходять тільки закони, що рядять людським життям. Людина і суспільство є найскладнішими поняттями, тому досліди над суспільством є вершом студій людини. Комт був проти спеціалізації та фрагментації науки. Його суспільство мало б засновуватись на матеріальному прогресі. Тодішні клясичні економісти — А. Сміт, Рікардо та Мальтус, не вірили, що технологічний поступ призведе до прогресу суспільства.

Маркс твердив, що спосіб продукції визначає характер суспільних, політичних і духовних процесів життя. Колективізм мав би бути логічною кульмінацією історичного процесу. Він переможе егоїзм власників.

Найбільший соціолог нашої доби — Макс Вебер, твердить, що наука нічого не може відкрити для збагнення сенсу життя, ані не може принести щастя людині. Природничі науки можуть указати людині як опанувати природу, щоб втриматися на поверхні життя та підтримувати зв'язок поміж людьми. Але вони зовсім не дають відповіді на те — чому треба опанувати природу технічними засобами, і чи взагалі на довгу мету мають якийнебудь сенс технічні перегони, вивищування техніки, занедбуючи при цьому людські вартості. Наука не може навчити нас етичних законів у нашій поведінці. Для тих, хто відкидає науку — говорив Вебер — завжди є місце у церкві і в релігії.

Американський соціолог Т. Веблен розрізняє два періоди в історії людства: дикуїство і варварство, що спершу мало добу, у якій суспільство було грабіжне, а тепер має добу грошолобства. Звички ж грабіжника-війовника перейняла нова варварська людина нашої доби технологічної, яка затратила передусім почуття групової солідарности. Кожна людина грошево-капіталістичної доби є самолюбом, бо вона шукає власної користі коштом громади. Метою праці є майно. Раз його людина набуває, воно звільняє її від праці. Бездіяльність-дозвілля є символом суспільної вищости. Воно призводить до деморалізації та зникну духової наснаги. Природа людини не гармонізує з технологією. Свіфт у «Подорожі Гулівера» дає нам сатиру на науку та науковців, які затратили здоровий глузд.

Французький філософ Ренан у своїй книжці «Майбутнє науки» старається з'ясувати науку як звено між мистецтвом і релігією; її метою має бути вселюдське знання.

Великим звеличником ролі науки став англійський письменник — А. Гакслей. Особливо його книжка — роман «Геройський новий світ» малює образ нового суспільства, де наука контролює не лише сили природи, але також природу та інстинкти самої людини. Гакслей уважає, що щастя людини можна запевнити лише тоді, коли людина буде під науковою контролею. Наше суспільство, здається, іде в напрямі, накресленому А. Гакслеєм.

У минулому наука не несла із собою слави, якою втішалися поети, письменники, малярі, музики чи генерали. Сьогодні щораз більше починаємо ставити науковців на вершок суспільної драбини, забуваючи про всіх інших.

Ідеалом кожного суспільства сьогодні є стати індустрійним, бо тільки індустрія мала б принести всім щастя і добробут. Про це можна сперечатися — чи індустріялізація не несе із собою заглади гуманізму та всього, що зв'язане із світом патріярхального суспільства. А найбільша трагедія в тому, що нові нації бажали б ту індустрійну революцію створити «наглою підмінкою» (відразу = «інстант»).

Наука в Україні

Українську сучасну науку почала організувати Українська Академія Наук, покликана до життя за гетьмана П. Скоропадського в 1918 р. Академік В. І. Вернадський, як перший президент, випрацював її статут і в тому самому місяці відбулося загальне зібрання. Рада Народніх Комісарів УРСР у червні 1919 р. перейняла на себе реорганізацію та надала назву «Всеукраїнська Академія Наук». Щойно в 1936 році повернулася попередня назва.

Сьогодні Академію Наук УРСР очолює президент із 4 заступниками і науковим секретарем. Крім цього є 5 секретарів, від-

повідальних за такі ділянки: а) суспільні науки, б) біологічні науки, в) фізико-математичні науки, г) хемічні та геологічні науки, г) технічні науки. До президії належать також президенти попередніх каденцій. Каденція триває чотири роки. Академія завідує 41 науковим інститутом, що займаються п'ятьма вичисленими галузями науки.

Крім цих інститутів Академія завідує біологічною станцією, ляборторією гідравлічних машин у Харкові, астрономічною обсерваторією у Києві, інститутом гідрофізики, одеськими лябораторіями хемії, інститутом низької температури у Харкові, полтавською гравіметричною обсерваторією, севастопільською біологічною станцією та вкінці фізико-технічним інститутом у Харкові.

Це тільки мала частина наукових інституцій України. Не забуваймо, що у кожному обласному місті є десятки інститутів, які підлягають безпосередньо міністерствам промислу, сільського господарства чи вищої освіти, чи місцевому університетові.

Українська наука розвивається також в університетах таких міст: Чернівці, Дніпропетровське, Ужгород, Львів, Одеса, Харків і Київ. Політехнічні інститути діють у містах: Київ, Харків, Львів, Одеса, Донецьк.

Найчисленніші інститути сільського господарства, лісництва, педагогічні, а за ними йдуть інститути будівельні та різних галузів промислу. Найбільше дослідних інститутів має Харків (28), Київ і Одеса по 20, Дніпропетровське — 12, Львів — 10.

Академія Наук координує наукову працю всієї України, а також є зв'язковим поміж науковими дослідками та промислом. Безпосередньо вона контролює 57 наукових установ, маючи до розпорядження 6,000 науковців та 19,000 технічної обслуги. Вона організує наукові конференції та видає такі публікації: Доповіді Академії (місячник), «Математичний журнал» (6), «Кібернетика та автоматика» (6), «Прикладна механіка», «Український фізичний журнал» (місячник).

Академія є в контакті з усіма світовими науковими інституціями і пов'язана працею з міжнародніми конференціями. Один з академіків є президентом Відділу Природничих Наук при Комісії ЮНЕСКО. Тепер Академія нараховує 97 академіків та 130 членів-кореспондентів.

Вона підлягає Раді Міністрів УССР. Її бюджет у 1962 році був 42 мільйони, в 1963 р. — 48 і пів-мільйона, в 1964 р. — 55 мільйонів та у 1965 р. — 60 мільйонів рублів.

Із цих грошей відводиться на фізичні науки — 25%, на технологію матеріалів — 17,5%, на геологію — 12%, механіку та кібернетику — 15%, хемічні науки — 10%, суспільні науки — 9%, на біологію — 6%, та вкінці на біохемію, біофізику та фізіологію — 6%.

Академія нагороджує за наукові досяги та відкриття такими нагородами: нагорода Богомольця — фізика, Патона — металургія, Писаржевського — хемія.

Наука в Канаді

Наукові досліді в Канаді є під опікою та наглядом «Нешел Рісирч Кавнсіл», що був створений у 1916 році під назвою «Ді Гонорері Едвайзорі Кавнсіл фор Сайентіфік енд Індастріал Рісирч». Ця Рада складається з президента, його заступника для адміністраційних справ, двох наукових замісників і 17 членів, звичайно заслужених університетських професорів, представників індустрії та провідників робітничих юній. Рада вирішає про стипендії для наукових працівників та про асигнації для університетів. Наукові досліді проходять у лябораторіях, зорганізованих в 10 ділянках: біології, прикладної хемії, фізики, прикладної фізики, будівництва, механічної інженерії, аеронавтики, радієвої та електричної інженерії, радіаційної біології. Треба зважити, що ще сорок років тому у Канаді в ніякій індустрії не ведено дослідів, а університетські студії кінчалися на дипломі. Не було спеціалістів-викладачів. Щойно під час Другої Світової Війни Канада була приневолена почати дослідно-наукову діяльність.

Цю ролю ініціатора та координатора перебрала якраз Рада Наукових Дослідів. Майже кожна ділянка науки була охоплена. У Саскатуні відкрито Атлянтійську дослідну станцію. У 1960 році покликано до життя Медичну Дослідну Раду. Коли в 1917 р. Рада Наукових Дослідів призначила на стипендії 14.000 дол., то вже 1963-го року на це була сума 12,250,000 дол. Від 1963 р. Рада нагороджує премією «Стесі» за досяги у природничих науках.

При помочі Технічного Інформаційного Бюра Рада забезпечує індустрію потрібними інформаціями з ділянки технології. Штаб інженерів безплатно помагає своїми радами меншим фірмам щодо продукційних процесів, устаткування та видайности праці. Від 1948 року Рада покликала до життя Канадську корпорацію для патентів і розвитку.

Рада Наукових Дослідів робить велике діло для розвитку канадської науки, для збільшення продукції в індустрії та для скріплення канадської економіки. З малих початків Рада виросла у могутній науковий центр, що дає працю майже 2,600 особам та оперує бюджетом 63-ох мільйонів. На 400 акрах землі від 1939 року побудовано 58 будинків, що приміщують лябораторії, бібліотеки та адміністрацію.

Канада повністю включилася у нову добу. На 20 мільйонів населення вона має сьогодні 42 університети, 13 політехнік, 8 високих шкіл і дві десятки коледжів. Коли десять років тому було

тільки 72,000 студентів цих шкіл, то вже в 1964 – 1965 роках їх було 178,000. Канада має ще 14 інших дослідних інституцій і 6 обсерваторій.

Виклик советського технічного виховання

Західний світ уже від десяти років здивовано обсервує досягнення СРСР у мілітарній, економічній, науковій, а останньо і дипломатичній акції на скріплення свого стану та престижу перед світом. У чому є джерело советських успіхів?

Перш за все комуністична пропаганда зуміла створити міт про свою вищість. Вона використала методу масових медій комунікації, цілу модерну систему спілкування, якою в наш час усі користуються, але їй ще допомогли комуністи, що діють поза кордонами СРСР.

По-друге, гнучкість цієї пропаганди використала сприятливі політичні обставини, що витворилися після програної націоналістичних рухів на форумі Об'єднаних Націй. Сама комуністична система дозволяє їй мобілізувати всі домашні ресурси згідно з наміченим пляном, визначеною методою.

Комуністична система збагнула швидше ніж хтось інший, що не матеріальні ресурси, але людські уми, вишколені для певної цілі, вирішають про долю людини. Послідовність в осяганні намічених цілей дає тепер свої наслідки. Технологічна еліта є вирішальним фактором у технологічній добі.

Ми не можемо закрити очей на дійсність, хоч яка вона нам немила. У часі, коли дотеперішня виховна система Заходу була спрямована на виховання людини з широким поглядом на всі аспекти життя, для комуністів не існувало і не існує виховання лише для самої ідеї виховання. Їх метою є функційне виховання, яке має на меті розвивати здібності молодої людини для точно визначених професій, потрібних державі на далекойдучу мету. Їхні експерти мають за завдання адмініструвати комплексну машинерію держави, партії, індустрії. Тому вони виховують армію науковців, інженерів, техніків, менаджерів, поліцаїв і навіть шпигунів, бо в атомовій добі вони чи не важливіші ніж генерали. До двох мільйонів науковців і інженерів Советський Союз додає кожного року по верх 300,000 випускників університетів, з них 80,000 інженерів, а 90,000 наукових дослідників. Не треба забувати, що середня освіта поставлена в них високо, а при допомозі селекції вилушує таланти, потрібні для держави. У програмі середньошкільного навчання майже половину часу присвячено математиці, фізиці, хемії, біології. Тож уже замолоду людина має змогу набувати більше природничого знання як гуманістичного, хоч і про нього комуністи не забувають. Якщо йде про видатки на освіту, то хоч національний прибуток СРСР становить тільки 45% американського, на освіту

Советський Союз видає 8%, а Америка 3,5% всього національного прибутку. Треба додати, що 2% цього прибутку ССРСР видає на наукові досліді. Бо науку там підносять до рівня релігії, навіть і марксизм звеличують як науку. Порівняно з рештою населення в ССРСР науковці і дослідники — це еліта з усіма привілеями та нагородами і почестями. Тому наука служить там нікому іншому, як тільки державі, армії, політичним цілям партії. Її центрально координують та контролюють. У демократичних державах суспільство впливає на вирішення держави щодо технічних проєктів, а тут держава з політичним прицілом стимулює наукові та технологічні досліді.

Наука і наше майбутнє

Колись уся праця людини впродовж життя — це була боротьба за існування. Це була дань людини землі, яка вимагала поту і крові людини за овоч життя. З відкриттям добродійств електричної енергії, життя стало вигіднішим. Наука допомогла навіть найбільшому смертельникові користати з усіх благ добробуту. Через те й думаємо, що науку треба плекати, бо вона приносить матеріальні добра.

Кожна людина прагне щастя — духового і матеріального. На жаль, сьогодні наголошують тільки — матеріальне. Наука створила людині рай на землі, але людина забуває про рай своєї душі. У нашій добі стільки матеріальних дібр, що немає часу втішатись творами людського духа.

Кожна революція проминає, і все вертається до старого тільки у зміненому вигляді. По французькій революції прийшла монархія, та ж сама, яку революція знищила. Те саме сталося з революцією комуністичною, що після крові і терпінь повертається до капіталістичної системи господарства, з якою вона боролася і яку намагалася знищити. Так само і наукова революція прогуде, і людина повернеться до своїх вічнолюдських ідеалів духової краси, до людини, бо вона, а не мертва машина, є центром життя.

**

Наша сьогоднішня цивілізація — це синтеза трьох елементів: 1) природні інстинкти, що ми їх дістали у спадщині від наших прапредків; 2) звичаї, обичаї та традиції, передані попередніми поколіннями; 3) використання нагромадженого досі знання до потреб життя.

Гармонія цих трьох факторів дає у висліді те, що звемо культурною людиною; перевага одного із цих факторів спиняє наш духовий ріст.

Нашим сучасним життям керує наука і техніка, тобто щораз більше перемагає детермінізм, а не свобідний вибір чи воля люди-

ни. Якщо сприймаємо благодаті модерної цивілізації, автоматично підкоряємося законам існуючого механізму, усім нормам і правилам, що їх несе із собою технологічна доба. Нам сьогодні вже не залишається багато можливостей вибору, і якраз ці обмеження нас дратують і роблять нещасливими. Нашу непевність створює те, що людина не орієнтується у тій цивілізації, яку вона створила, і згодом не зможе її контролювати.

«За» і «проти»

У кожній релігії і в кожній філософській системі духові вартості стоять на першому місці. Кожна дія добра, якщо вона спрямована на допомогу тим, що терплять і є немічні. Сьогоднішня медицина та публічне здоров'я є якраз вислідом трудів тисяч науковців останніх сторіч. Наука може контролювати пошесті, зменшити страждання та продовжити життя.

Наука, — буде завжди виявом динамічності людини, її творчої наснаги у змаганні до правди. Вона стала могутнім засобом для переборення матеріальних злиднів, піднесення життєвого стандарту. І ще більше — вона допомогла знищити забобність. Наука може допомогти в боротьбі проти варварства, гіпокризії та тиранії. Примінення науки бачимо на кожному кроці, згадати б авто, телевізю та антибіотики. Наука звільнила нас від важкої праці, дала нам змогу вчитися легшими способами, бачити красу світу, уможлививши комунікацію. Наука стала вселюдською, владною і ледве чи є від неї вороття. Але наука несе із собою силу та владу, а з тим і нещастя. Звільнена ядерна енергія може стати гробовищем людини.

Позитивне знання, накопичене у книжках і журналах, ще не означає розуму. Те знання подвоєє кожне покоління. Сьогодні кожна дисципліна — математика, генетика чи астрофізика починають говорити своєю мовою. Колись між логікою, психологією і філософією були дружні відносини, — вони творили цілість. Сьогодні вони між собою «не говорять» і одне одного не розуміють. Спеціальні деталічні галузі губляться сьогодні у комплексі науки як цілості.

Не можна забувати, що модерна пропаганда, як і політична, так і комерційна, також засновані на наукових принципах психології та психоаналізи. Теж і «прополіскування мізків» є науковим процесом.

Геніяльний нещодавно померлий французький філософ-езуїт і науковець П. Тейлгард де Шарден у творі «Феномен людини» підкреслює, що людина пройшла біологічну еволюцію і перманентно проходить інтелектуальну. Сьогодні є вона в силі свого інтелектуального росту за ціну біологічного. Неначе із фантазії зродилася могутня ділянка людської творчості — наука. Вона при розумній

організації дослідів є джерелом визволення людини від примітивізму, з ненависти та злоти. Наука мусить стати основною дією людини, яка шукає правди. Визволена енергія її інтелекту неначе в ланцюговій реакції атомів створюватиме все нові енергії у світі, який вічно росте і поширюється. Ніколи наше бажання знання не вичерпається, бо воно є суттєвою суттєвістю людини, її вічного духа. Але наука мусить вибрати предметом своїх дослідів людину, дотепер вона чомусь боялася дивитися людині ввічі. Адже людина є найвищою формою життя, а її думка є остаточною формою еволюції.

Висновки

Українська спільнота у вільному світі стоїть віч-на-віч перед питанням походження науки та техніки, ділянок, які в нас «сиротою тинялись» цілі десятиліття, бо наша душа, здавалось нам, призначена тільки для естетичних елементів людського життя, для поезії, пісні, танку та в міру потреби і можливості до таких суспільних наук як історія, етнографія, а в останньому часі до політики, яка мала б заспокоїти, ми так думаємо, усі задушевні проблеми нації.

Уважаю, що це є однією з причин нашого національного нещастя, що ми ніколи не доростили до вимог часу. Освіта була, і буде історичним елементом духового росту. Коли в Київській Державі наша еліта стояла на висоті завдання часу, наша держава ширила світло знання і науки. У Козацькій Державі обставини не дали нам змоги виховати провідної верстви, що мала б стати у кермі державі. Неволя нас відкинула назад на десятиліття, і ми боримося за існування неповністю підготовані до вимог часу.

Уся наша енергія витрачається тепер на речі, без яких можемо обійтися. Наша просвітня праця лоскоче час-до-часу наші почування, але вона не посуває нас духово вперед. Наші політичні дії у висліді мають тільки те, що ми ще більше поділяємося, ненавидимося, розчаровуємося в усякій праці. Вислід пригноблює.

Наша особиста свобода і матеріальний добробут несе із собою моральний обов'язок і відповідальність — спричинитися до росту нашого покоління у духовому аспекті. А це можна досягнути тільки тоді, коли відійдемо від атавістичних наших перестарілих форм думання. У нас мусить зродитися амбіція збагачувати себе інтелектуально і духово, щоб наше молоде покоління загріти до здобування справжньої освіти.

Не зважаючи на політичні непорозуміння і на наше становище, не зважаючи на наше суспільне становище у країнах нашого нового поселення та на економічні можливості, ми повинні скріпити себе бажанням увімкнутися в дію наукової та технічної революції, що проходить на наших очах і шукати всіх можливих до-

ріг, щоб виховання стало в нас засобом нашого духового зросту та суспільного і політичного розвитку.

Ми мусимо зрозуміти, що людські ресурси є найважливішими, що квалітет нашої освіти повинен бути стимулом і вирішальним фактором у всіх наших діях. Основною функцією виховання є покласти підвалини під розвиток розуму. Без розуму, заснованому на критичному думанні, ми не можемо думати про зріст наших суспільних і політичних інституцій, про наш національний прогрес.

Не відкидаючи ані мистецтва, ані гуманістики, бо вони є необхідними в добі духового зубожіння та автоматизації, ще раз усвідомімо собі, що в нашій добі в поході, і то нестримному, є наука та технологія. Ми не в стані робити проти них революції. Ми їх розумно сприймімо та зрозуміймо, що вони можуть довершити величне діло в інтелектуальному зрості людини, а головне в нашій дійсності стати засобом уніфікації та замирення української людини.

Література:

1. H. Dingle: A century of science. N. Y. Roy Publishers, 1951
2. J. S. Dupre & S. A. Lakoff: Science and the nation. Prentice Hall, 1962
3. B. T. Eiduson: Scientists: their psychological world. Basic books, 1962
4. A. B. Garrett: The flash of genius. Van Nostrand, 1963
5. E. W. Hall: Modern science and human values. Van Nostrand, 1956
6. R. E. Lapp: The new priesthood. Harper & Row, 1965
7. H. L. Nieburg: In the name of science. Chicago, Quadrangle Books, 1966
8. A. C. Ronan: The ages of science. London, Harrap & Co., 1966
9. J. B. Wiesner: Where science and politics meet. McGraw-Hill, 1965
10. J. R. Neuman: What is science. N. Y. Simon & Schuster, 1955
11. P. Teilhard de Chardin: The phenomenon of man, Collins, 1960.

Тоня Горохович

і

Омелян Тарнавський

ЧИТАЮЧИ КУРІННІ І ТАБОРОВІ ВИДАННЯ

"Дай мені у думку динаміту,
Дай любови, дай добра..."

В. Симоненко

Таке мотто можна примінити до всіх пластових курінних і таборових видань, які оце зберігаються у редакції «П. Ш». Ми любимо читати такі курінні і таборіві видання, бо ж із них довідуємося про думки і життя окремих куренів чи таборів. Вони є не-

фальшованою відбиткою почувань і поглядів членів даної клітини, неначе візитівкою їхнього відношення до Пласту, а то й до України.

Юнацька журналістична діяльність

Ось тішить око кожного «Золота іскра» — кварталник 34-ого Куреня УПЮ-ок ім. 500 героїнь із Кінгіру в Сиракюзах, США, не тільки своїм змістом, але дуже дбайливим зовнішнім оформленням. Дивує вас повага у підході до актуальних виховних проблем юнаків — дописувачів до «Усміху весни», одноднівки 7-го Куреня УПЮ-ів ім. Святослава Завойовника з Вінніпегу, (до речі статті із цієї одноднівки, виданої з нагоди «Свята весни» Пластової Станіци у Вінніпезі, передрукували вже газети «Новий Шлях» і «Поступ» та наш «Юнак»). Радує ваше серце «Мрія» — кварталник гуртка УПЮ-ок «Маки» з Ньюарку, США, бо в ньому всесторонній матеріал про культуру життя, відношення пластунок до культурного процесу і до Пласту та України. З одноднівки «Через річку» табору «УПЮ-ів «Лісова Школа» з цього року, відчуваєте і бачите та вірите, що «зростає зміна в ній нова, надія Пласту і Народу»! 30 учасників табору, які дивляться на вас зі знімка, та які захоплено розповідають про свої труди в таборі, дають підставу до цього. «Дивізійний кіоск» — це журнал цього річного табору юнаків на «Вовчій Тропі» у США. Два числа з численними рисунками, чепурно оформлені, із чималою кількістю оригінальної творчості — віршів, пісень та коротких статейок, із цікавим матеріалом — відповідями на запитник, — це все вислід багатьох шляхетних і творчих задумів, благородних почувань і амбітних прагнень, які напевне вимагали багато часу, зречення дозвілля, сну і відпочинку. «Райдуга Орфея» — це одноднівка табору «Стежки культури» ч. III з цього року. Вона заповнена гарними ілюстраціями, віршами, оповіданнями. Пройшла над ними не одна безсонна нічка...

Юнацькі журнали віддзеркалюють здорові і свіжі ідеї. З них видно творчі тенденції молоді, її здібність сприймати життя у кожній ситуації по-пластовому. Юрко Пазуняк (Філядельфія, США) дивувався у таборі «Лісова Школа» великій силі «Еспрі де Кор», що промінювала від проводу, і яка проявлялась у духові праці, співробітництва, та тієї сили, що спонукувала всіх учасників цього табору не забувати обов'язку і послідовно говорити по-українському. Юрко гордий із того, що був у «Лісовій Школі», що мав змогу пережити і побачити в ній усе особисто. Борис Сірський (Ватерлю, Канада) закликає юнацтво бути лицарями — оборонцями нашої культури.

Минули літні місяці і ми маємо нагоду обсервувати багатьох цього річних авторів одноднівок чи курінних газеток, учасників та учасниць таборів. Їх ентузіазм не слабне, у них багато плянів.

Видання старшого пластуна

Багато складнішими проблемами займаються курінні видання УСП. Вони є складнішими не тільки тому, що дописувачі — дорослі люди, але й тому, що стан, у якому перебуває старша молодь у цілому світі, дуже скомплікований.

Відоме є обличчя «Листів до братів фаміліантів» — органу «Лісових Чортів». Тут багато загальнопластової проблематики, але основне їх завдання — плекати курінні зв'язки. І не диво, що «Лісові Чорти» найчисельніший курінь, і що він ініціює багато загальнопластових акцій. «Там-там» Сіроманців — активістів у пластовій діяльності присвячує багато місця не курінним справам, але турбується станом старшого пластуна у цілому. Читаючи останнє число «Там-там» (1968 р.), Вас огортає — з одного боку велика радість, бо ж бачите з опису «Як там було», що зустріч з Україною однаково глибоко і своєрідно переживають Софійка і Тит, представники покоління, що виросло і виховалося на чужині, як і ми сеньйори, що нездужаємо носталгією; з другого ж боку — є там статті, від яких Вам стає сумно, і чорна заслона закриває на деякий час перспективу дальшої пластової дії. Опис невластивої поведінки для звичайних людей, а не то що для пластунів, яка мала місце на 7-ому Міжкrajовому З'їзді УСП в Саратога Спрінг (листопад 1967 р.), може зморозити кожного. Очевидно, що всі ці «людці», які вбираються у пластовий однострій, та які їздять по з'їздах і таборах, не читають і тимбільше не дописують до своїх курінних журналів чи таборових одноднівок, вони й ніколи не є учасниками нарад на будь-яких з'їздах чи таборах. Тому незрозумілим є становище автора допису у «Там-там», який описуючи всі вандалізми, яких допустились «гудтаймники» під час з'їзду, дорікаючи їм за ошуканство, за гіпокритизм не тільки щодо однієї точки Пластового Закону» (12-ої), але щодо всіх точок, заявляє, що він не буде публікувати прізвищ і куренів цих «модерних пластунів». У цьому та в усіх інших випадках подібної поведінки нічого не може ствердження жалюгідного факту, поміщення допису про нього і публічне «роздирання риз». Автор цієї статті повинен почуватися до свого вповні зрозумілого пластового обов'язку відкрити карти і таких членів з Пласту чимскоріше позбутися, тимбільше, що автор статті — пл. сен. Л. Романків — це член КПС, США. Толерування таких бешкетників і «гудтаймників», яких описує друг Л. Романків, у нашій організації — це також непростий гріх пластових провідників.

У «Там-там» багато міркувань щодо Пластового Закону, дружби і прямувань до високих ідеалів. Щоправда, прикро вражають, поруч із угорі згадуваними ствердженнями, ще й такі закиди провідові Пласту, що, мовляв, наші невдачі — це прояв наших «ідеологічних недомагань», тобто все лихо у старшому пластун-

стві через те, що їх не допускаємо відмолоджувати Пласт «в ідеях та у структурі».

«Листи дружнього зв'язку» Куреня УСП-ок «Ті, що греблі рвуть», фахово по-мистецькому оформлені, вшановують пам'ять Дрота, розглядають діяльностейі справи куреня («Греблі» ж намагаються так, як «Лісові Чорти» це роблять для пластунів, організувати «школу» для булавних таборів юначок!), «журяться» загальноукраїнськими лихами, закликають членство пожвавити діяльність на місцях у таборуванні, улаштуванні теренових ігор з нагоди 1 Листопада, що є вже традицією куреня.

«Стріла» — журнал «Перших Стеж» (спільний для ст. пластунок і сеньйорок) призначений в основному інформаціям про діяльність куреня і окремих його членів, містить відділ: «Що читати», листування тощо. «Стежі» нічого не втратили зі своєї давньої курінної амбіції та дисципліни і творчих шукань. Це ж вони є творцями нової форми таборування «Стежки культури», що стільки компліментів їм принесла за нього українська преса і стільки розголосу дала серед пластового братства.

«Зозулька», яка не є пластовим виданням, але групи студентської молоді, активістами у якій є все таки пластуни і пластунки, є дуже типовою відбиткою сьогоднішніх студентів. Так і стоїть на обкладинці кількох чисел цього журналу напис «Страта довір'я» або на інших числах «Орган бунту» чи «Гаряче число» тощо. У «Зозульці» багато цікавих думок, вони обертаються довкола української спільноти, там багато неспокою і критики старших. Тому, певне, і прибрав цей журнал нейтральну форму (ні пластову, ні сумівську, ні офіційно студентську), щоб могли, не звертаючи уваги на ніякі проводи, висловлюватися про все і про всіх по-своєму, «по-молодечому». Треба вітати і цей вияв журналістичної діяльності молодих, хоча журнал грішить мовною неохайністю. У зв'язку із зверненням уваги на це старшими, редакція загрозила, що перейдуть на англійську, коли ще таке повториться, замість виявити амбіцію подбати за відповідного мовного коректора, щоб у журналі не калічити рідної мови. У «Зозульці» є надійні автори. Не зважаючи на всі недоліки, видання цікаве і вартісне, бо дає змогу пізнавати думки і почування нашої зміни.

Курінні видання УПС

З кожним роком їх стає щораз менше. Єдине «Слово», листок зв'язку УПС і УСП у США, завдяки «молодечому завзяттю» його редактора Слоня Американського (пл. сен. А. Мілянчи), появляється регулярно. Переглядаючи числа «Вузлів дружби» 7-го Куреня ім. А. Войнаровського, Вісті Генеральної Канцелярії Загону «Червона Калина», «Листки дружнього зв'язку» 1-ого Куреня УПС ім. Степана Тисовського, «Стріли» «Перших Стеж», «Листи до бра-

тів фаміліянтів», «Лісових Чортів» Листки Дружнього Зв'язку «Тих, що греблі рвуть», чи «Оріон» «Чорноморців», зустрічаємо багато цікавого і вартісного матеріалу. Матеріал цей — інший як у виданнях молоді. Тут багато споминів, сантиментів до Пласту в минулому і для плекання курінних традицій. У таких виданнях як «Вузли дружби» Куреня УПС ім. Войнаровського знайдемо багато цінного наукового матеріалу, який можна і треба спопуляризувати серед виховних уладів та який можна використати у школах українознавства. «Стріла» «Перших Стеж», які як матері найбільше цікавляться виховними справами, не оминають загальноукраїнських проблем — культурних і політичних, у них багато місця займають справи психології, тобто духового розвитку особовости, активності членів куреня у виховній праці Пласту. «Листки дружнього зв'язку» 1-го Куреня УПС ім. С. Тисовського дають джерельний матеріал для майбутнього дослідника історії Пласту та життя і праці його чільних провідників, як брати Олександр і Степан Тисовські та Северин Левицький.

«Листи до братів фаміліянтів» — «Лісових Чортів», Греблівські «Листки дружнього зв'язку», «Оріон» «Чорноморців» — тримаються вужчої тематики, пов'язаної із куренем і Пластом. В загальному сеньйорські видання не приносять матеріалу сучасного, який віддзеркалював би проблематику виховних уладів. Видно, що загал сеньйорів далекий від виховних турбот, абож справи документації проблематики курінної у них актуальніші за інші. Все таки читача, навіть із пластового середовища, приємно вражає різномірність проблематики, дух їх авторів, атмосфера, з якої випливає беззастережна любов до Пласту, доцінювання дружби поміж членством і охота служити українському народові.

Загальні висновки

Читаючи пластові курінні та таборіві видання, вам стає відрадно на серці. Поперше, що їх багато, що пишуть у них усі — молоді, середнього і старшого віку. Очевидно, найбільше радості переживаєте, читаючи юнацькі видання. У них же нуртує живий сьгоднішній і дуже здоровий дух. Юнацтво знає свої небезпеки, шукає заборона в боротьбі з ними. Їхня генеральна проблема — це шукання ідентичности, а з тим зв'язана справа української мови, провідників у Пласті. Вони правильно розв'язують їх. Ніде у їх виданнях не знайдете ані натяку на «страту довір'я, на модних «гіпісів», а якщо це згадують, то з наміром здорової критики.

Із старшого пластуництва — одні намагаються зберегтись пластунами у повному розумінні, інші шукають полегшення зтяжких для них пластових форм. І не в модернізації Пласту тут проблема, але в тому, що пластові приписи для декого зтяжкі. Тому й появляються «Зозульки», щоб дати волю своїм уподобанням, включно з несерйозними погрозами щодо переходу на англійську

мову. Тому такий великий процент вихованих у Пласті молодих залишають Пласт, щоб активізуватись у студентському чи іншому нашому молодечому середовищі з меншими і легшими як у Пласті вимогами, аж до часу, поки не настане потреба... віддавати своїх дітей до української молодечої організації. І тоді нагадують собі, що існує Пласт і... знову вписуються до Пласту. Але і цю ситуацію назагал оцінюємо позитивно.

Редакція «Пластового Шляху» дякує за всі надіслані видання та просить усіх надсилати правильно подібні публікації по 2 примірники у майбутньому. Такі видання дуже цікаві не тільки для членів свого куреня. Вони є мовою нашого пластового життя, нашого духового стану, наших умінь і прагнень. Очевидно, не всі видання на відповідному рівні — «Вузли дружби» «Войнарівців» та «Листки Дружнього Зв'язку» «Гребель» можна поставити рядом із добрими книгами в бібліотеці. Деяким бракує зовнішнього містецького оформлення. На деяких нема навіть таких даних, як от рік і місце видання. Із прикриттю доводиться ствердити, що в усіх журналах дуже багато очевидних прогріхів супроти чистоти нашої рідної мови. Але це не зменшує вартости цих видань як особливої форми пластування, а зокрема як намагання висловити прагнення великої кількості членів нашої пластової організації додати любові і добра в серцях та динаміту в думках, про який говорить згадана поезія Василя Симоненка.

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЦІКАВУ КНИЖКУ

Уляни Любович

під наголовком

“РОЗКАЖУ ВАМ ПРО КАЗАХСТАН...”

У Видавництві “Новий Шлях” Торонто-Вінніпег пригтовляється до друку книжка постійної співробітниці часопису “Новий Шлях” та співробітниці “Юнака” Уляни Любович під назвою “Розкажу вам про Казахстан...”. Цю цікаву книжку написала наша подруга — пластова сеньйорка, талановита журналістка і письменниця, на підставі власних переживань упродовж довгих років на засланні у Казахстані. Друковані досі нариси Уляни Любович у часописі “Новий Шлях” найшли дуже прихильний відгук, велике зацікавлення та багато пильних читачів.

Книжка Уляни Любович “Розкажу вам про Казахстан” коштує у передплаті тільки 3.00 дол. Передплату можна вислати разом із замовленням (зазначаючи — “на передплату книжки У. Любович”) до адміністрації “Пластового Шляху” в Торонті або на адресу Торонтського Відділу “Нового Шляху”:

“NOVY SHLIAKH”

P. O. Box 165 — Station D.,
Toronto 9, Ont., Canada

А ВОНО БУЛО ТАК... В УКРАЇНІ

«Летить буйно за вітром полова,
А зерно — це ж країна моя!»
(Софія П. «Новий Шлях»)

Забулися, наче з вітром пролетіли всі прикрі переживання, що їх довелося зазнати, зустрівшись із багатьома відомими явищами життя в Україні. Залишились, як дороге зерно, тільки ті незабутні моменти, що їх пережити мусить кожний, хто зустрічає своїх рідних після довгих років, хто бачить красу України, відчуває і розуміє мову історичних пам'яток, музеїв чи зустрічних, принагідних сучасників, які відважувались говорити правду.

Приїзд

Не беруся описувати всіх небуденних переживань, з якими ми зближались у соняшний день літаком до Києва. Хвилювала нас невимовна краса панорами Києва і Дніпра з їх казковою природою, з княжими і козацько-гетьманськими, сповненими національним духом їх творців, будівлями, що наче зросилися з природою, створюючи особливий київський рельєф. Не можна описати і тих переживань радості та особливого зворушення, коли зійшовши з літака, ступаєте вперше по землі, про яку стільки начитались, наслухались, яка від найранішого дитинства живе у вашій уяві. У тузі, за якою сплітаються найрізномірніші почуття — радості і болю, гордості і упокорення, величі і пониження, у роздумах про які у вас стільки контрастних понять...

І ці контрасти ви відразу помітите. На митному уряді, хоча ви про це заздалегідь поінформовані, ви не можете не хвилюватись, виповняючи декларацію чужими мовами, усвідомляючи себе, що ж ви перебули до столиці України. Вражає вас шорстка поведінка службовців при перевірці паспортів. Але ваші почуття змінюються при зустрічі з ласкавою усмішкою іншого урядника. Він втішився, почувши вашу українську мову, переглянув валюту і не хотів відчиняти валізок, кажучи: «Ви ж спішитесь..., вас чекають рідні...»

А рідні справді чекали тут же за скляними дверима. Ми їх бачили вже, сходячи з літака. Вони прибули здалека кількома сім'ями, не рахуючись ні з видатками, ні з невгодами, ні зі страхом про наслідки. Привітання зі старшими, що їх ми вже не бачили 29 років, а з молодими, яких ми взагалі не бачили ніколи, і минулого яких ми не знаємо, хоча листуємося з ними впродовж 12 років, — повне дра-

матичних моментів. Глядачі брали участь у цьому привітанні. Витираючи сльозу, вони думками були зі своїми рідними, за якими тушили, і яких хотіли б також зустрічати...

Собор св. Володимира

Нам здається, що в Києві кожний повинен мати відношення до Бога. Тут стільки свідків хвали Богові, стільки величних храмів і монастирів, з їх монументальними іконами, стільки доказів того, як наші князі та гетьмани прославляли велич Божу...

Була неділя, соняшний ранок, урочиста тиша... Перед собором багато прошаків. Вони знають, що люди, які поспішають до церкви, їх не залишать без милостині. Але побожні настрої, у яких ми увійшли до собору, замінились жалем, тривогою. Величаве недільне богослуження, з могутнім голосом диякона і набожним співом хору ніяк не впливало на засвобідну поведінку відвідувачів церкви. Вони туристи. Прийшли не молитись, але оглядати внутрішнє мистецтво собору, ікони славного Врубеля зокрема. Нас вражала їхня поведінка і нам хотілося знайти закуток, щоб почуватись як у церкві.

Вийшовши на бічний балкон, ми побачили селянку, яка у глибокому скупченні молилась, часто христячись і б'ючи поклони. Дрібна, худенька жінка, що стояла поруч селянки при поруччі, запропонувала нам місце поруч себе, щоб поглянути вниз. Зауваживши наше шанобливе споглядання на селянку, жінка озвалася: «Це моя мама, вона так хотіла побувати в церкві, у Києві...» Ми обмінялися інформаціями про себе. Наша співрозмовниця — мешканка Києва, одружена, живе з чоловіком і двома дітьми в одній кімнаті. Не було місця, щоб могла мама спати у них аж до часу, заки діти підросли.

Не пощастило нам побачити виявів релігійности людей у цьому соборі. Але інші туристи розповідали, що були свідками, як приносили і привозили до собору спараліжованих калік, мабуть, колись заслужених для церкви чи народу людей, їх вміщували на кріслах і ліжках перед іконами, люди приходили і жертвували їм лепти на їх утримання. Як і колись, так і тепер в атеїстичному СРСР церква є пристановищем для безпомічних. А церковні будинки та ікони, різьба, література, одяг та інші мистецькі речі притягають найбільше туристів. Тому й не диво, що в туристичних містах СРСР починають відбудовувати саме церкви, зокрема ті, що ними можна похвалитися перед туристами, що є окрасою місць. Провідниця туристичної групи в Москві кілька разів гордо заявляла, показуючи церкву: «Тут відбуваються відправи», або, що з такою то церквою зв'язана така то історична подія.

Собор св. Софії і святині Печерської Лаври

У всіх тих, хто вперше прибуває до київських княжих святинь, і хто уявою на основі літератури малював образ їх величі і краси, мабуть будуть різномірні враження — в одних подиву і захоплення, в інших пригноблення і гніву. Стоять стіни святинь із усіма скарбами ікон, фресок, мозаїки на них, архітектурна краса і їх велич так чітко відбивається на тлі синього неба, Дніпрових вод і моря зелені. Але юрби туристів, які наповняють нутро храмів і які поводяться тут як на ярмарку, всього дотикаючись, всюди заглядаючи, мало не підносячи верхньої частини саркофагу Ярослава Мудрого, до того, коли вони говорять переважно російською мовою або всілякими іншими мовами, але рідко українською, — вони доводять вас до гніву. Пригноблює вас вид багатьох старих, чудової архітектури, але вповні занедбаних, місцями повалених, зарослих буряном, осиротілих церков. Ніхто вам і не скаже, як вони називаються. Стежки до них заросли кущами, закидані сміттям. Життям світяться тільки колишні монаші келії. Тут знайшли собі мешкання якісь бездомні кияни.

У забудованнях Софійського собору міститься Державний архітектурно-історичний заповідник «Софійський музей». Там під проводом мистецтвознавця оглянули ми четвертину музею — передісторичну добу, в якій було багато нових знахідок з останніх років. Провідниця пояснювала дуже вичерпно і фахово, раділа, коли ми ставили додаткові питання, часто стверджувала: «На жаль, це лише макет експонату, оригінал у Москві».

У забудованнях Печерської Лаври, яку ми оглядали два дні, любуючись красою її положення, зовнішнього вигляду будівель, ми раділи і відпочивали духом, оглядаючи великі скарби українського народного мистецтва, дбайливо збережені у музеї. Цими днями тут не було багато відвідувачів, а з тими, що ми зустрічались, можна розмовитись про «наше» і «їхне» життя. Працівники музею ласкаві, їх цікавлять заморські відвідувачі, багато питають про наше буття.

На пам'ятку з цих святих місць ми маємо не тільки знімки, літературу, але і щось надзвичайне. На площі поміж собором Софії та Андріївською церквою, там де колись пишалася Десятинна церква, а з якої лишилися тільки сліди фундаменту, росте й досі невелика на зріст липа-бабуся, якій понад 800 років, як це ствердили вчені. Ми не змогли стриматись від «злочину» і зірвали кілька листочків...

Музеї у Києві та Львові

У Шевченківському музеї у Києві були ми двічі, і тут заставали повно шкільної дівчороти. Група з Чернівців подобалася нам своєю уважливістю до розповіді, учні записували пояснювання, го-

ворили гарною українською мовою. Такими ж були і поліщуки. Пояснення провідників здебільшого зосереджувались над соціальними проблемами, це були загальновідомі фрази про кріпака, пана, про опіку російських демократів над Шевченком. При таких пояснюваннях на обличчях дітей видно було брак зацікавлення, а то й змучення.

Серед експонатів зустріли ми габльотку з даром від українців з Канади. Якщо дирекція музею поставила цей експонат з чемності, то це тимбільше зобов'язує українців з Канади замінити цю безвартісну вишивку справжньою пам'яткою про культ Шевченка в Канаді. В музеї нема навіть фотографії Вінніпезького пам'ятника Шевченка, не згадуючи вже про Шевченківські видання, принайменше англомовні, якщо не всі українські.

У цьому музеї було дві пам'ятні зустрічі. Шістьрічна Таня з великою увагою і зацікавленням слухала пояснень своєї матері, яка вела розмову з дитиною на тему Шевченка, так немов би вони прийшли на зустріч із давнім другом, якого вони включили у свою розмову. Нас зацікавила ця виїмкова мама і дитина. Виявилось, що ми знайомі давніше, але тільки з літератури. Знайомлючись особисто, ми туристи мали справжнє щастя. Бо зустріти таку особу принагідно — це таки щастя. Для нас це була також лекція виховання дитини. Таня зачинатиме школу цього року. Треба ж, щоб вона знала про Шевченка з першого джерела, від мами, шевченкознавця і дослідника літератури.

Друга зустріч була зі студенткою Олею, яка працювала провідницею для туристів під час вакацій. Її пояснювання були повні ентузіазму, свіжості та любови до Шевченка, до його творчості, яку вона часто цитувала, ілюструючи поетову любов до України. Ми познайомилися з Олею і довідалися про її пошану до університетських професорів, які її навчили любити українську мову, поезію та які помогли їй утвердити й розвинути свої національні почуття. Оля має почуття української гідності, вона принципова щодо пошани української мови. Зустріч з нею великою мірою вплинула на покращання наших песимістичних настроїв, в яких ми жили впродовж перших днів у Києві, зустрінувшись із русифікацією.

Атмосфера в київському Літературно-меморіальному музеї Лесі Українки при вул. Саксаганського справді виїмкова. Може тому, що дирекція музею принципово не користує із ніяких оплат за вступу, а найбільше через те, що працівники музею з особливою любов'ю відносяться до своєї праці. Ми тут почувалися справді як «у себе дома». Чуючи, як ми реагували на експонати, працівники музею запросили нас на розмову. Ми оповідали їм про театральні вистави Лесиних драм у Нью-Йорку, Торонті та в інших містах Канади та США, про пам'ятник поетки у Клівленді, про переклади її творів на інші мови, про згадки про Лесю у «Світовій драмі» А. Ні-

коля. Все це викликувало здивування і захоплення. Ми розійшлися з ними як давні знайомі.

Ми довго не могли розійтися. Години їхньої праці давно минули, а ми все ще стояли і насолоджувались свідомістю, що ось ми побували в домі, де жила, зростала і творила Леся Українка, в домі, де зустрічалися такі родини як Косачі, Лисенки, Старицькі, Саксаганські, Черняхівські, нараджуючись над справами розбудження національної свідомості «братів незрячих». В нас і досі перед очима кімната Лесі Українки з тими речами, до яких вона доторкалась... Це ж і була вулиця, де жили в сусідстві Косачі, Лисенки і Старицькі.

В музей російського мистецтва у Києві ми пішли на те, щоб побачити картини наших клясиків: Левицького, Боровиковського, Лосенка та оглянути палату Терещенка, в якій цей музей приміщується. Тут, як і в кожній іншій картинній галереї в СРСР, створені відділи сучасного образотворчого мистецтва. Та, не зважаючи на захоплення працівників, рідко коли хто забігає до кімнат з цим мистецтвом. Воно нецікаве своєю тематикою, кольорами, стилем і своєю убогістю та недбальством щодо оформлення.

З Львівських музеїв залишаються назавжди у пам'яті старовинні ікони, різьби, що їх схоронили перед руїною українські патріоти та цінителі християнської культури України. Наше серце радували прекрасні рукописи та стародруки, які зберігаються у Львівському Музеї Українського Мистецтва. Багато призбирали дбайливі руки в історичному та етнографічному музеях.

Музей Івана Франка у своїй другій частині, що приміщується у будинку ч. 2, зробив на нас гнітюче враження. Там стільки експонатів, що свідчать про приналежність поета до соціалістичного табору, стільки грубої тенденції, що мимоволі жахаєтесь думкою — звідки ж молодь, оглядаючи ці кімнати, довідається про Франка як автора поем «Похорон», «Іван Вишенський» та «Мойсей»?...

Зустрічі з людьми

Їх було багато. Вони спонукують роздумувати і робити висновки. Рідні та приятелі і знайомі пережили стільки, що вони не хочуть навіть у споминах вертатися в минуле. Вони часто стверджують, що тепер їм живеться краще, тобто мають їжу, можуть дістати у крамницях необхідну одягу, дарма, що порівняно до заробітків вона дуже дорога. Є змога заощадити на їзду (кошти транспорту справді низькі) і провезти відпустку в горах чи над морем, хоча таких небагато. Найбільша проблема — це мешкання. Коли його доводиться віднаймати, тоді за кімнату платять від третини до половини платні професіоналіста. Черга ж на приділення урядом мешкання, яке тоді коштує дуже мало, триває кільканадцять, а то й більше років.

Та нас найбільше займали зустрічі з тими, від яких ми могли б довідатися правду про їхнє самопочування. Порозумітися навіть з найближчими було трудно через страх. Люди бояться говорити не тільки в готелях, в публічних місцях, на вулиці чи в парку, але навіть у приватних домах. Вони умовлялися на зустрічі і не приходили, повідомляючи, що за ними слідкували. Все ж не всі такі залякані. Нам пощастило зустріти справді відважних очайдухів, які публічно вигукували: «Чого волочишся за людьми і не даєш змоги людям побачити справжньої України і дійсних українців?» — звертаючись до наших супутників, які їм видавалися кагебістами. Очайдухи запрошували нас їхати з ними на село в Київщині, де «люди прагнуть України самостійної, а не закованої і експлоатованої москалями». Показували нам рушники з вишиваними написами: «Боже Україну хорони» та «Ще не вмерла», які вони дістали в дарунку від селянок. А жінку, що говорила по-московському, і яка підійшла, щоб їх оглядати, такий очайдух відігнав кажучи: «Іди геть зайдо, ти не достойна оглядати ці речі». Очевидно, що спершу ми прийняли цього подорожнього за провокатора, хоча він, знаючи це, показав нам свою легітимацію. Та ми довідалися згодом, що він — ніякий провокатор, але один із тих «одержимих», яким нічого вже не страшно...

У Львові часто було чути запити при зустрічах: «Що ж ви? — приїхали побачити, як ми живемо «у раю»...?» І дивувалися ми часто свіжості національних почувань у наших приятелів чи знайомих, у їх дітей, які народилися і вирости в комунізмі. Вони ставлять великі вимоги до нас — у вільному світі; висловлюють багато побажань щодо нашої громадської роботи, нашої поведінки та наших заходів помогти Україні. Зрештою, про людей в Україні не можна сказати коротко і все відверто, навіть тут, у країні, де вільно все написати. Треба їх зустрічати, говорити з ними особисто. Та кожного вони з'єднують собі своєю гуманністю, сердечністю і зичливістю. До них і не можна мати іншого відношення як тільки пошану і бажання допомогти.

Нам було в Україні як дома — безпечно та відрадно, а одночасно страшно, як на фронті. Ми пережили і забрали з собою багато соняшних і теплих моментів, але у пам'яті назавжди залишаться всюдисущий страх і непошана до людини. Повна дискримінація громадян з боку держави. Її чітко відчуваємо там, приїжджаючи з демократичного світу.

Та не зважаючи на всі прикросі, які зустріли нас при виїзді з Києва та Москви, не зважаючи на те, як прагнули ми щошвидше відістатися з ССРСР, зійшовши з літака, що привіз нас звідтам, ми вже готові були вибратися в Україну вдруге...

ДИСКУСІЯ, КРИТИКА І ЛИСТУВАННЯ

ГОЛОСИ В ДИСКУСІЇ

ДО ТЕМИ: ПОЛІТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ПЛАСТІ

Політичне виховання у світлі рекомендації ч. 1, схваленої на пленарній сесії ПКД в Албані 31. 12. 1966 р., "Ми пластуни хочемо затримати етнічну ідентичність української спільноти..." поставлене щодо своєї важливості у виховній праці Пласту поруч із релігійним вихованням.

Ідейна причина ісходу українців з рідних земель у 1941 - 45 рр., як втеча від політичного і безбожницького большевизму, була наскрізь як релігійного, так і національно-політичного характеру.

Сили міжпартійних рухів і тертя, які в наслідок війни охопили також і велику кількість пластунів, не дозволяли на форумі пластової виховної тематики говорити про політичне виховання. Бо ці сили змагалися між собою за партійну контролю над Пластом і залишили після себе своєрідне п'ятно партійності у Пласті.

Коли сьогодні все виразніше і голосніше говоримо на тему пластового виховання, про виховання нової української людини — то Пласт повинен прийняти ділянку політичного виховання, опертого на вже існуючих основах всенациональної української соборности, і тим самим підготовляти завтрішню українську громаду жити і співпрацювати в дусі національно-політичної соборности. Тобто Пласт повинен мати вплив на політичний світогляд членів завтрішнього українського суспільства. Якщо ж однак Пласт не прийме такого курсу, а і надалі буде втікати від політичної української тематики, то порожнечу політичного світогляду, яку тим самим Пласт створить у свідомості і світогляді старших юнаків і старшого пластуництва, заповнить політична програма окремих існуючих партій. Така ситуація вже існує сьогодні і це свідчить про те, що Пласт не виконує свого всебічного виховного завдання. На форум всенароднього і соборного пластового середовища вдираються сили партій, опановують духовість молодих здібних кандидатів на провідників, а Пласт далі "кульгає і плаче". Якщо сили партій діють унутрі пластового про-воду, то такий курс невстрявання Пласту у політичне виховання молоді є немов оправданий.

У своїй пропозиції політичного виховання молоді в рамках виховної програми Пласту, у дусі "патрія, а не партія", пл. сен. А. Фіголь підказує, з позиції функції свого національного обов'язку, нову формулу, за ключем якої було б можна оздоровити українську громаду у секторі української всенародньої політичної акції на чужині.

Пласт є всенароднім соборницьким середовищем. У Пласті всі члени пластового сеньйорату і більшість сьогоднішнього старшого пластуництва — це люди різних ідеологічно-політичних переконань, різних українських віровизнань, що походять з різних українських земель і належать до різних економічно-професійних середовищ. Те саме відноситься до батьків нашої сьо-

годнішньої гластової молоді (новацької, юнацької, а часто і старшопластунської), які майже поголовно належать до ланки пластового запліччя — Пласт-приятю. Тому обов'язком і відповідальністю Пласту перед нашою громадою є виховувати дітей і молодь, приналежних до Пласту, в дусі всенародніх, все-національних соборницьких ідеалів і вартостей, включаючи також і політичне виховання на рівні з релігійним, національним, народньо-культурним та індивідуально особистим.

Всебічне виховання пластової виховної програми не може не охоплювати і політичного виховання, бо інакше воно перестало б бути всебічним. А якщо політичного виховання не беремо на увагу лише з причин партійних, то такий крок є кривдям. Бо чому молодь має втрачати можливість чогось навчитися з причин непорозуміння між батьками?

Якщо завданням пластового виховного ідеалу було б вирощувати провідні кадри політичного сектора української провідної верстви, то тоді була б оправдана причина поставити делікатне питання: "А на концепціях ідеології котрої політичної партії?" Але коли Пласт ставить в основу свого завдання виростити найперше духово і фізично сильну та національно свідому українську повноцінну людину, то політичне виховання входить у склад цієї національної свідомості. Щойно на сильній базі національно свідомої людини формується провідник — релігійний, професійний, культурний, народній чи політичний.

Можемо погодитися в заключенні із пропозицією пл. сен. А. Фіголя, що політичне виховання у Пласті на принципі "патрія, а не партія" є кінцевим, бо воно є невід'ємною складовою частиною світоглядного вироблення українця так само, як релігійне виховання, якщо цей українець має зберегти свою національну ідентичність на чужині.

пл. сен. Микола Костко

ДО НАС ПИШУТЬ:

До Редакції "Пластового Шляху"
Торонто, Канада.

Дорогі Друзі! Мене здивувало, що Ви помістили у "Пл. Шляху... ч. 2 (17) ц. р. кінець статті Лариси Онишкевич, в якому вона, пластунка, атакує персонально другого пластуна Іриней Ісаєва. Якщо вже так сталося, то сподіваюся, що не відмовите мені поміщення понижчих моїх думок на цю тему в черговому числі "Пластового Шляху".

пл. сен. Мирослав Раковський

**
*

Хтонебудь із нас, пластових ветеранів, почав читати статтю пл. сеньйорки, подружки Лариси Онишкевич п. н. "А тепер уже купуймо навіть пластову обов'язковість" у "Пластовому Шляху" ч. 2 (17), той мусів радіти її ідеалістичним підходом до пластових проблем, а зокрема до проблеми грошової винагороди виховників на пластових таборах. Ця стаття, а точніше її початок, міг вказу-

вати на те, що між молодшими, які приходять на зміну нам — старшим, є пластунки та пластуни з таким ідеалістичним підходом та світоглядом, як ми — старші його мали, коли були у віці подружки Онишкевич.

На жаль, подруга Онишкевич зіпсувала це приємне враження прихрим особистим випадом в сторону теперішнього голови КТК у США, пл. сен. Іринея Ісаєва, при кінці згаданої статті.

Є в нашому пластовому законі точка п'ята, яка каже: ПЛАСТУН Є СПРАВЕДЛИВИЙ. Мені здається, що подруга Онишкевич не була справедлива у відношенні до друга Ісаєва, коли зробила його "офірним козлом" своєї атаки проти цієї довголітньої проблеми — винагороди таборових провідників, про яку ролями дискутовано у пластових проводах у США та, мабуть, також і в Канаді. У цих дискусіях брало участь велике число адміністраторів та провідників наших таборів, членів таборових комісій та врешті багато членів Крайових Пластових Старшин. Подрузі Онишкевич напевно відомо, що теперішній голова КТК застав уже цей стан у засаді вирішений. Чи не було б більше справедливо взяти цей факт до уваги і, замість атакувати особисто теперішнього голову КТК, — признати, що він старався навести деякий лад у ситуації, яку він застав, настоюючи на своєчасний підбір таборових провідників за відповідними кваліфікаціями, та елімінуючи найбільше лихо: грошові винагороди за працю юнаків у таборових проводах. Чи ж те, що він поставив ясно вимогу: коли вже мусимо платити виховникам, то платім тоді, коли вони вповні закінчать свою працю, включно з переданням звіту, — справді заслуговує на догану? А коли ще й взяти до уваги факт, що дотичні зарядження голови КТК були одобрені КПСтаршиною та поміщені в "Пластовому Листку", що є офіціозом КПСтаршини у США, то просто незрозуміле, чому подруга Онишкевич атакує персонально лише голову КТК.

А є в нашому пластовому законі ще й точка шоста, яка каже: ПЛАСТУН Є БРАТЕРСЬКИЙ І ДОБРОЗИЧЛИВИЙ, і яка у практиці виявляється м. і. в такому неписаному законі, що у пресі, а зокрема у пластовій пресі, ми атакуємо проблеми, а не людей, що в даний час стоять за цими проблемами. Як далеко моя пам'ять сягає, то цей закон був зломаний тільки один раз, і то з доволі неприсмними наслідками так для автора, як і для самого журналу, який помістив цю персональну атаку. Мені здається, що подруга Онишкевич поступила зовсім не по-братерському, коли персонально заатакувала друга Ісаєва у "Пластовому Шляху", замість обмежитися до критики самого зарядження.

На мою думку подруга Онишкевич повинна перепросити в "Пластовому Шляху" друга Ісаєва за кривду, яку вчинила йому своєю статтею.

пл. сен. Мирослав Раковський
Сідер Гров, США, 14 жовтня 1968 р.

● "...Тому, що я не бажаю передплачувати "Пластового Шляху", прошу мені його більше не висилати після того, як вигасне моя передплата". Таке пише до нашої адміністрації один пл. сенйор, власник дуже добре просперуючого підприємства в одному з більших міст у Канаді. — Редакція.

До
Редакції "Пластового Шляху"
в Торонті

Дорогі Друзі!

Приємно мені було бачити нещодавно у "Пластовому Шляху" (ч. 1 і 2 за 1968 р.) декілька критичних, але дуже корисних статей. Маю на думці статті подруг Катрі Горбач із Німеччини та Лариси Онишкевич із США, як теж друга Ореста Гаврилюка. В усіх трьох статтях заторкнена та сама "гірка" дійсність Пласту, хоча під різними виглядами. Маю на думці превелику розбіжність між нашою теорією і практикою у Пласті, нашими пластовими ідеалами та нашим пластовим законом і застосуванням їх у наших буднях. Маю на думці розбіжність між нашими словами і ділами, нашими плянами та їх виконанням.

Чомусь, на жаль, дуже мало пластових виховників стурбованих цим явищем. Ми дискутуємо над такими справами як удосконалення дефініції Пласту, не звертаючи уваги на такі явища як те, що для великої кількості пластунаства пластовий закон не то що не є ніяким дороговказом у житті, але часто — майже незнаний. Різко можна себе потішати. Можна тішитися, як гарно молодь виглядає у пластових одностроях на наших гучних з'їздах і зустрічах, на громадських святах — парадах тощо. Але коли заглянути глибше у наше дійсне пластування під час сірих буднів, то не таке воно веселе!

Здивуєтесь певне, на якій підставі роблю ці ствердження. Упродовж цього 1968 року, виконую обов'язки референта юнаків при КПС у Канаді, то маю нагоду поглянути ближче на наше юнацтво і його виховників, на їх обов'язковість, точність, діяльність, пластову поставу, їх книги, звіти і сходи тощо. Прикро ствердити, що найбільше вразила мене саме розбіжність між теорією і практикою у Пласті, про яку я щойно згадав. Очевидно, не до всіх це стосується. Одначе, біда в тому, що це стосується більшості.

Знаю, що був давніше час, коли сказати про когось, що "він пластун" — це вказувало на непересічну людину, яка старалась плекати пластові прикмети і по-пластовому жити та працювати. Сьогодні визначення — "він пластун" має стільки значення як заувага, що "він блондин". Особисто маю із того приводу досить прикре почуття. Одначе, я переконаний, що теперішню незадовільну ситуацію у Пласті можна змінити тоді, коли Пласт обмежиться лише до людей (зокрема це стосується пластових провідників!), які поважно трактують наші три головні пластові обов'язки і наш пластовий закон, і коли Пласт перестане бути пристановищем для всіх тих, які лише хочуть "учитися по-українському", "їздити на табори", "в одностроях брати участь на парадах і зустрічах", "зберегтися при українстві", чи лише тих, яких батьки "посилають до Пласту"...

Не буду тепер розводитися далі про ці наболілі справи у цьому своєму листі до Редакції "Пластового Шляху". Маю у пляні незабаром просторіше про дискутувати це явище та подати свої пропозиції і підперти їх фактами. Тимчасом я певний, що мої друзі-виховники зрозуміють, про що тут мова. Цікаво

було б почути якнайбільше думок про нашу пластову дійсність, її поважні
цуже засадничі проблеми, а зокрема про те, як і хто має їх розв'язувати.

Пл. сен. Юрій Даревич, ЧоК
крайовий референт УПЮ-ів,
Торонто, Канада

● Посилаю обіцяне до поміщення у "Пластовому Шляху". Це, розуміється, не стаття, а голос у дискусії чи "на тему дня", чи до рубрики — "з листів до редакції". — Пл. сен. Ольга Кузьмович, Нью-Йорк, США.

**

ЗА РІВЕНЬ НАШОГО ЖУРНАЛУ

Відновлюючи появу "Пластового Шляху", ми назвали його як і давніше "органом пластової думки", — хоча тепер цю назву уважають не дуже влучною.

Однаке, не зупиняючись на цій, може, і невідповідній назві, "Пластовий Шлях" був для нас образом поважного ідеологічного журналу, у якому мала бути висловлена авторитетна думка провідного гурта людей, — це журнал, що мав за завдання утримати ідейну одність Пласту.

Таким він був у часі його постання — у 1930 р., із цим наміром відновлено його в 1950 р., і під таким гаслом появилася "Пластовий Шлях" знову із січнем 1966 р.

Ба, що більше, стверджуємо, що такі завдання "Пластового Шляху" прийняло як самозрозумілі наше громадянство, а на думку і погляди пластових провідників, висловлені на сторінках цього журналу, покликаються часто в українській пресі, уважаючи їх висловом загальної, спільної пластової думки.

"Пластовий Шлях" читають у цілій діаспорі пластуни і непластуни, бо цей журнал приступний для кожного зацікавленого дією та проблемами нашої організації.

Здавалось би, що те все, що оце подаю, усім відоме, самозрозуміле та не вимагає ще раз повторювання. А все ж останні числа "Пластового Шляху" вказують на те, що не всі автори статей та дописів про це пам'ятають і не всі дбають про збереження дотеперішнього, виробленого вже доброго імени нашого журналу "пластової думки". На сторінках "Пл. Шляху" появляються не в окремій рубриці і не в "Трибуні молодих, а поруч із іншими статтями дуже критичні своїм змістом дописи, що торкаються не загальних, зрозумілих для всіх проблем, а внутрішніх, специфічних для одного відтинку пластових справ.

Відверта дискусія на всі теми і критика — дуже нам потрібні, — але критика речева і конструктивна, позбавлена злоби та особистої урази — отже — "ад рем", а ніколи "ад персонам". Це впадає зокрема увічі, коли після поважної критичної статті на тему проблеми політичного виховання у Пласті знаходимо безпосередньо статтейки, які своїм оформленням і тоном не витримують самозрозумілого досі у "Пластовому Шляху" рівня. Для посторонніх читачів, із-поза вузького кола заторкнених, вони незрозумілі та дозволяють на різні здогади чи висновки, некорисні для цілої нашої організації — тим більше, коли автори не подають ніяких конструктивних пропозицій чи розв'язок.

Здається, такими дописами вступаємо на шлях тієї частини української преси, рівень і спосіб писання якої нас так часто болить.

Не забуваймо, що "Пластовий Шлях" буде колись чи не одним із найважливіших джерельних студій про пластовий рух. Не забуваймо, що на підставі думок, висловлених на його сторінках, уже сьогодні оцінюють стан нашої організації, що саме на їхньому змісті поставлено паралелю між працями пластового проводу і Пластового Конгресу Другого (його першої сесії) і СКВУ з поважним для нас признанням.

Не забуваймо також, що видруковане слово залишається назавжди, і годі відкликати його чи замазати, коли промине емоційна настава до того чи іншого факту.

Тож стараймося спільно втримувати "Пластовий Шлях" і надалі на гідному рівні та пам'ятаймо, беручи перо в руки, що і нас — авторів статей і дописів зобов'язує і пластовий закон, і пластовий обіт. Розглядаймо, отже, нашу дійсність за словами цього обіту із лету орла, а не маленького комарика.

Пл. сен. Ольга Кузьмович
Нью-Йорк, США

● Останнє число "Пл. Шляху" (ч. 2 за 1968 р.) дістав. Гратуюлю, мені подобалося, передусім різноманітність цікавого матеріалу, широкою дискусією навіть на "гарячі" теми... пл. сен. Атанас Фіголь, Мюнхен, Німеччина

● "Пластовий Шлях" — це добрий журнал. З правдивим заінтересуванням читаю про ті всі "революційні" настрої, критики тощо. То добре, нехай критикують. Треба в "Пластовому Шляху" і трохи критики... Сердечно Вас здоровлю та вітаю — пл. сен. Теодор Данилів, Кавершам Парк Вільддж, Вел. Британія.

ЛИСТ ІЗ-ПОЗА ЗАЛІЗНОЇ КУРТИНИ

Від одного нашого друга — пл. сеньйора дістали ми листа до нього від його друга з Чехословаччини. Друкуючи внизу уривок із цього листа, прохаємо наших друзів і подруг: а) надсилати нам дарункові передплати на "Юнака" і "Пл. Шлях" (від 1 січня 1969 р. передплата на обидва журнали — кожний по \$6.00 річно) для тих наших середньошкільників чи студентів, що живуть "за залізною куртиною", радо наші журнали читали б, але, на жаль, самі не можуть заплатити передплати, б) надсилати на адресу нашої адміністрації посібники з українознавства, про які мова в цьому листі, а ми їх вшлемо тим, що їх потребують. — Редакція.

**

● Вибачте мені, що осмілююся потурбувати Вас таким проханням. Осільки я не помилюся, то Ви є в добрих стосунках із видавництвом, яке видає місячник для пластової молоді "Юнак" і кварталник "Пластовий Шлях". Коли так, то чи не були б Ви ласкаві подбати про дарову висилку тих видань, особливо "Юнака", на дві долучені адреси у Чехо-Словаччині. Висилайте і попередні числа згаданих журналів. Сюди покищо преса і книжки від Вас доходять.

Мова тут про молодих студентів українистики, які радо читають усе, що від Вас попадає їм у руки. Якщо б Ви могли дістати якісь підручники чи конспекти з різних ділянок українознавства (історія, історія літератури, історія культури, географія тощо), які б нашим студентам можна було вислати задармо, прошу також вислати. Справа в тому, що викладачі вимагають учинитися, а підручників з українознавства нема. Навіть те, що видається в Україні, для наших студентів майже неприступне.

Заздалегідь щиро Вам дякую за еwentуальне полагодження моїх до Вас прохань та застаюся із правдивою до Вас пошаною.

(підпис)

Братислава, Чехо-Словаччина

● Часто думаю, що у Пласті багато речей тепер не роблять "по-пластовому", і що або наші стандарти загально дуже обнизилися, або що ми зробилися замало елітарні, і та масовість нам "боком вилазить".

Коли дивлюся на багато наших тутешніх пластунів, то часом говоримо з моїми близькими співробітниками, що, може, треба було б усе розв'язати і почати наново приймати у члени Пласту тільки тих, що дійсно по-пластовому поведяться і діють. Поодинокю виключати — дуже важко, бо робиться багато галасу. Хоча в деяких випадках ми мусіли те зробити, все ж таки тим ми не піднесли загального рівня у Пласті, бо коли б ми хотіли дотримати літери пластового закону, то треба було б половину виключити з Пласту. З другого боку є аргументи за те, що які б вони не були ці наші теперішні пластуни і пластунки, але ліпше, щоб вони були в нас, ніж масмо їх кинути на чуже море.

Але нам, старшим, дуже важко з теперішньою молоддю працювати... Мені особисто теж дуже важко із тим усім погодитися...

А проте, не можемо залишати праці у Пласті... — Оце уривок з листа до нашої Редакції від однієї провідної пластової виховниці з Європи. —

Редакція "Пл. Шляху"

ПОДБАЙТЕ, ЩОБ НАШЕ ЮНАЦТВО ЧИТАЛО "ЮНАКА"

Понижче поміщуємо уривок листа батька пластового юнака, надісланого до адміністрації "Юнака" в Торонті. Справою, порушеною в цьому листі, повинні постійно цікавитися упорядники юнацьких гуртків і зв'язкові юнацьких куренів та дбати про те, щоб наше юнацтво читало свій журнал. — Редакція.

**

● До Адміністрації "Юнака" в Торонті, Канада. — Вельмишановні Панове! Було б побажаним, щоб у Пласті питали на сходинках наше юнацтво, що в "Юнаку" пишуть. Батьки за "Юнака" платять, наші діти його дістають, але не всі читають. Цю свою заувагу висловлюю тільки для того, щоб діти насправді полюбили українську мову. Треба подумати, що буде за 5 чи 10 років, коли теперішні наші діти будуть мати своїх дітей... Тут не йде про одиниці, а цілий наш український загал. — (підпис батька). Кліфтон, США.

ХРОНІКА ВАЖЛИВІШИХ ПЛАСТОВИХ ПОДІЙ

ВІДІЙШЛИ НА ВІЧНУ ВАТРУ

З великим жалем і смутком повідомляємо все Пластове Братство і Українське Суспільство про чергові втрати в наших пластових рядах.

**

У неділю, 15 вересня ц. р., помер несподівано у Торонті від серцевої атаки на 57-ому році свого працелюбного життя

славної пам'яті

пл. сен. ЯРОСЛАВ СПОЛЬСЬКИЙ

магістер правничих наук, член 5-ого Куреня УПС "Червона Калина", колишній член Крайового Пластового Проводу в Канаді, активний пластовий виховник і кол. зв'язковий 15-го Куреня УПЮ-ів ім. Івана Чмоли в Торонті, кол. член Екзекутиви ОУН і політв'язень в Україні.

Від ранньої молодости аж до останніх хвилин свого життя був дуже активним в українському громадському житті. Визначався особливою особистістю культурою, був завжди доброї думки, у відношенні до свого оточення був незвичайно товариським, доброзичливим і толерантним, завжди шукав нагоди, щоб зробити "добре діло", а життя трактував по пластовому — як "велику гру". Похований 18 вересня ц. р. на цвинтарі "Проспект" у Торонті у присутності численної жалібної громади, приятелів і знайомих.

Для вшанування пам'яті Покійного і замість квітів на Його могилу — родина, приятелі і знайомі Покійного складають пожертви на фонд видання Енциклопедії Українознавства НТШ та на Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрога.

У середу, 9-ого жовтня ц. р., відійшла у вічність у Вінніпезі славної пам'яті

пл. сен. АННА ПАНЬКІВ

Зразкова українська громадська діячка, довоглітня учителька Рідних Шкіл і кол. в'язень большевицьких тюрем. Похорон Покійної відбувся в суботу, 12 жовтня ц. р., з Катедри св. Володимира і Ольги у Вінніпезі на місцевий цвинтар Усіх Святих.

ТАБОРОВІ ВИШКОЛИ

Цього року відбулася вже п'ята "Лісова Школа" — таборовий вишкіл для юнаків (24 червня до 6 липня) у Гантері, США. Цей міжкrajовий вишкільний табір, що підготує провідників до булав юнацьких таборів, має вже свою славу і про нього найкраще довідатись із листів до редакції "Юнака" від учасників. Табір є справді школою, але не в дослівному розумінні, коли йдеться про методу. Це школа витривалості, зарадности, інтелігенції та пластової постави, які виявляються у таборовому житті. Комендантом табору був пл. сен. Юрій Український (См), а його заступником пл. сен. Петро Содоль (ЛЧ, інструктори — ст. пл.-ни: Андрій Колтунюк, Тарас Лиськевич, Василь Лончина, Олег Цюк. Крім того були в таборі лікар — пл. сен. Олександр Черник та педагог пл. сен. Іриней Ісаїв. Учасників табору 29 з 20-ти місцевостей США та Канади. Досі перейшло вишкіл "Лісової Школи" 125 учасників, у тому один з Великобританії, а крім того один з Аргентини. Вони працюють у юнацьких таборах і позитивно відрізняються своєю успішністю у таборових проводах.

Вперше відбулася подібна "школа" і для юначок (22. 6. — 1. 7.) на Батурині біля Монреалю в Канаді. Учасниця було 28 з Канади та США. Комендантка — ст. пл. Таля Бойко, інструкторки: ст. пл.-ки: Оксана Шулякевич, Оксана Закидальська, Христина Хитра, Марійка Тар-

навська, Марта Чайковська, Вава Бачинська та Квітка Зорич-Кондрацька. Організатором цього вишколу був Курінь УСП-ок "Ті, що греблі рвуть". Вдоволення з табору серед учасниць і організаторок велике, а успіх показеться з вислідів праці учасниць у майбутніх таборах.

"Лісовою Школою" опікується Курінь УПС "Лісові Чорти", а "Школою Булавних" курені УСП-ок та УПС-ок "Ті, що греблі рвуть". Щоб забезпечити тяглість та якість праці цих вишкোলів, створено окремі клітини: "Лісову Школу" оформлено як окремий реферат для вишколу провідників УПЮ-ів при булаві головного булавного пластунів з додатковими поширеними завданнями. Провідником реферату є пл. сен. Юліян Крижановський, членами пл. сен. Мирослав Раховський і пл. сен. Василь Палієнко. У комісії опіки над "Школою Булавних" є пл. сен.-ки: Ольга Кузьмович та Ольга Качмарська і ст. пл. Дора Горбачевська.

Без сумніву, що обидва вишколи кричнуться у великій мірі не тільки до упорядкування праці на юнацьких таборах, що допоможуть втримати справжній стиль пластового таборівання, але ще в більшій мірі підвищать якість і кількість вишколу пластових провідників з рядів юнацтва. Про це промовисто говорять звіти з цих таборів, учасники та проводи.

КУРЕНІ УСП І УПС РАДУ РАДИЛИ

Курені УПС-ів та УСП-ів "Лісові Чорти" відбули 24 і 25 серпня в р. свою "Велику Племінну Раду", тобто спільну раду обох куренів, яка відбувається щочотири роки, і на якій кожний член мусить бути присутнім

— якщо не особисто, то "духом", посилаючи звіт з діяльності чи хоч би привіт. "Лісові Чорти" — це найстарший і сьогодні найчисленніший курінь УСП-ів і УПС-ів, члени якого розкидані по всіх країнах і конти-

нентах. Зв'язок поміж собою вони підтримують, видаючи "Листи до Братів Фаміліянтів". Вийшло їх досі 182, з того 140 листів "Старої Фамілії" та 42 "Молодої Фамілії".

Предметом нарад були, крім внутрішньоплемінних справ, справи "Лісової Школи" та ПКДдругого. Провід куреня передано на молодших сеньйорів: Василь Мочула — курінний, члени Олексій П'ясецький, Іван Брикович, і Юрій Раковський. Курінним молодих є ст. пл. Володимир Грушкевич.

Ватага "Бурлаків" святкує цього року своє 20-річчя. В складі "Ватаги" є 1-ший Курінь УСП-ів "Бурлаки" та 16-тий Курінь УПС-ів "Бурлаки". Бурлаки за своєю старою традицією і зрозумілою для їх вдачі потребою люблять "волочитися". Їх можна було побачити цього літа на Іст Четгем під час гостини Верховного Архієпископа Йосифа Сліпого, вони збудували для себе, своїх дітей та для ужитку пластуна на плас-

товій оселі "Вовча Тропа" в Іст Четгем, США, дерев'яний курінь-шатро, вони таборували з родинами, здобуваючи верхи у Білих Горах, США, та даючи нагоду своїм дітям вживатися у пластову атмосферу та зав'язувати дружні зв'язки уже з дитинства. Своєю "Велику Раду" відбули "Бурлаки" 4-го липня над озером Сакандага біля Амстердаму, Н. Й., США.

"Ті, що греблі рвуть" — курені УСП-ок та УПС-ок відбули свої окремі курінні ради та спільні наради на "Союзиці" 12 і 13 жовтня ц. р. Ради займалися, крім своїх внутрішніх справ, проблемами "Школи Булавних", ПКДдругого та планування діяльності з метою покращання таборів і виховної праці в Пласті. Курінною молодих "гребель" обрано ст. пл. Оксану Бачинську, а курінною сеньйорок залишилася пл. сен. Ганка Коренець. Її теж проголошено "першою греблею", тобто почесним авторитетом для обох куренів.

ЗУСТРІЧ УСП У США

Відбулася вона 31 серпня та 1 вересня ц. р. на пластовій оселі "Писаний Камінь" у Клівленді. Комендантом був ст. пл. Юрій Кузич ("Вовкулака") з Чикаго, бунчужним ст. пл. Борис Садовський ("Бурлака") з Клівленду. Підтабір пластунок провадила ст. пл. Дзвінка Кришталович ("Буриверхи") з Клівленду.

Всіх учасників було 158 пластунів і пластунок (пластунів 68, пластунок 90), в тому 12 з Канади. У програмі товариської зустрічі були спортові змагання поміж старшопластунаськими куренями. Виграли змагання "Вовкулаки" та "Хортиця". А крім того, після Богослуження, що його відправив пл. сен. о. Богдан Смик, відбувся панель, що його організував курінь УСП-ів "Червона

На зустріч загостив пл. сен. кер. Теодосій Самотулка — голова Головної Комісії ПКД. Гість порушив деякі питання з тематики ПКД, а саме: "Концепція новацького і юнацького законів та кодекс правил поведінки старшого пластунаства і сеньйорату", та "Співпраця УСП з комісіями ПКД". З дискусії, яка розвинулася на ці теми, можна зробити висновки, що старше пластунаство хотіло б мати контакт із пл. сеньйорами та узгоджувати з ними свої погляди на основні виховні проблеми старшого пластунаства та Пласту.

У цьогорічній зустрічі УСП порівняно з попередніми було далеко менше учасників. Дехто твердить, що це через незадовільну підготовку таких товариських з'їздів. Зачуваємо,

Калина" на тему: "Місце старшого пластунства в українській громаді та в країні поселення". В дискусійній лаві брали участь: Володимир Базарко, Роман Номич і Богдан Клюфас. Панель викликав живий обмін думок, які були зосереджені над справою активізації старшого пластунства як уряду.

ВИШКІЛ НОВАЦЬКИХ ВИХОВНИКІВ

Цього літа відбулося дві чергові 42-га і 43-тя Ради Орлиного Вогню — "Золота Стежка" в Іст Четгеми, США, (26. 6. — 5. 7.) та "В далекі Карпати" на Батурині, Канада, (24. 8. — 2. 9.). Провід Орлиного Круга привітає у рядав новацьких виховників та виховниць, після сповнення всіх вимог вишколу, 112 нових членів. Учасників в Іст Четгеми було 75, на Батурині 37. Прибули вони з різних і найдалших міст США та Канади та дуже жертовно, завзято і успішно

що провід канадських УСП-ок приготував для крайову зустріч старших пластунів на травень 1969 року. Вона мала б бути не тільки для скріплення зв'язку, але в першу чергу для обговорення та узгодження багатьох життєвих, некучіх справ УСП-ок.

працювали над завданнями у зв'язку з вишколом. Коменданткою обох вишколів була пл. сен. Надя Кулинич, бунчужними: ст. пл. Левко Чировський (Іст Четгеми) та ст. пл. Богдан Савицький (Батурини). Інструкторів було 11 на Іст Четгеми та 9 на Батурині, усі вони "Сірі орли" та досвідчені новацькі виховники. Якщо успіх вишколів міряти вдоволенням і охотою до праці у своїх осередках серед учасників, тоді виглядає, що він дуже великий!

СЕМІНАР ВОЙНАРІВЦІВ

Цей семінар, присвячений питанням обнови пластових сеньйорів, відбувся 1 вересня ц. р. на пластовій оселі "Писаний Камінь" біля Клівленду, США.

Його учасниками були, крім членів 7-го Куреня УПС ім. Андрія Войнаровського, голова УПС — пл. сен. Теодосій Крупа, член КНР у США — пл. сен. Ярослав Кришталович, секретар КПС у США — пл. сен. Любомир Романків, станичний Клівленду — пл. сен. Микола Кавка, голова місцевого Гуртка Пластприяту — інж. Антін Рошаківський, куріний 1-го Куреня УПС — пл. сен. Леонід Бачинський і представники місцевого ОП УПС — пл. сен. Ірина Пія і Анна Сатурська. До участі були запрошені всі курені УПС, репрезентовані були: 1-ий Курінь УПС ім. Степана Тисовського, 2-ий Курінь

УПС-ок "Ті, що греблі рвуть", 4-ий Курінь УПС "Характерники", 10-ий Курінь УПС "Чорноморці", 13-ий Курінь УПС "Дубова Кора" і 29-ий Курінь УПС "Сіроманці". 20-ий Курінь УПС "Орден Хрестоносців" брав участь шляхом листування.

На вступі заслухано слова сл. п. Дрота про людину, написаного для войнарівців. Потім слідувало 7 доповідів, виготовлених войнарівцями: 1) Загально-індивідуальна аналіза пластових сеньйорів — пл. сен. Василь Бродович, Монреаль, Канада, 2) Роль пластових сеньйорів у вихованні своїх дітей — пл. сен. Роман Сенчук, Вінніпег, Канада, 3) Пластовий сеньйор як член церкви — пл. сен. Роман Ромах, Дітройт, США, 4) Пластовий сеньйор у Пласті — пл. сен. Атанас Слюсарчук, Дітройт, США, 5) Сьогоднішня плас-

това дійсність і позапластова сеньйорська діяльність — пл. сен. Олександр Фединський, Клівленд, США, 6) УПС у минулому і сучасному — пл. сен. Дмитро Попадиченець, Монреаль, Канада, 7) Пластові сеньйори і УПС у майбутньому — пл. сен. Теодосій Самотулка, Принстон, США. Зачитано теж, як голос в дискусії, просторий еляборат

курінного 20-куреня УПС "Орден Хрестоносців", пл. сен. Миколи Костка, на тему: "Виходьмо на широкі шляхи — не розгублюймося на вулицях мертвого кінця".

Жвава дискусія, що відбулася над виголошеними доповідями, дала поштовх до започаткування поживлення праці у пластовому сеньйораті.

М. К.

ЛІКАРСЬКА СЕСІЯ ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ ДРУГОГО

Пластова лікарська комісія відбула лікарську сесію ПКД, присвячену тіловиховним питанням молоді, 2-го вересня ц. р. на пластовій оселі "Писаний Камінь" біля Клівленду, США.

На цій сесії виголошено чотири доповіді на такі теми: 1) Фізична вправність — пл. сен. д-р Остап Баран, Нью-Йорк, США, 2) Роль лікаря у тіловихованні — д-р Володимир Іванович, Чілікоти, — США, 3) Штучні побудники фізичної і духовної справности — і.л. сен. д-р Микола Грушкевич, Клівленд

і 4) Питання психічного здоров'я у вихованні — пл. сен. д-р Теодосій Самотулка, США. Обговорено також частинно доповідь пл. сен. д-ра Ореста Гаврилюка, Форт Бельвоар, США, на тему: "Здоровні питання у літніх таборах та оселях молоді".

Після передискутування порушених проблем постановлено подбати, щоб видати друком відповідно справлені і доповнені вищезгадані доповіді. Наступна лікарська сесія повинна бути присвячена подрібному обговоренню психічного здоров'я молоді.

КРАЙОВИЙ З'ІЗД УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТОВОГО СЕНЬЙОРАТУ У США

Восьмий Крайовий З'їзд Українського Пластового Сеньйорату у США відбувся 26-го і 27-го жовтня у Філядельфії. У З'їзді взяло участь 99 пластових сеньйорів із 19 осередків. Були також члени ГПРади, ГП Булави, КПРади і КПСтаршини у США та Головної Булави УПС.

Наради відкрив голова Крайової Булави УПС пл. сен. Ераст Бурачинський із Чикага. Проводив нарадами З'їзду пл. сен. Роман Барановський, який привітав присутніх членів Пластового Проводу та гостей. З черги привіти склали усно — від Крайової Пластової Старшини

Канади і Редакції "Пластового Шляху" пл. сен. О. Тарнавський, із Торонта, а мгр. О. Луцький від Пласприятю у Філядельфії та від редакції пластової сторінки "Скоб" у щоденнику "Америка". Відчитано також інші письмові привіти.

З'їзд мав у програмі справи організаційні — тобто прийняття звіту уступаючого проводу та обрання нового. Другим завданням З'їзду було вислухати реферати, що їх підготувала Крайова Комісія ПКД та передискутувати порушені у рефератах ідеологічні проблеми.

Звіт уступаючої Крайової Булави УПС був поданий за посередництвом "Пластового Листка" до відома всім сеньйорам. Члени уступаючої Булави доповнили звітування усно та відповідали на питання учасників дискусії.

До нової Крайової Булави Українського Пластового Сеньйорату у США вибрано таких пл. сеньйорів: Андроніка Копистянського з Нью-Йорку — голова, на заступників — Ярославу Ціханську та Петра Ісаєва, на секретарів Дмитра Косовича та Марію Лабуньку, на референта членства Степана Кушніра, на членів: Оксану Панасюк та Надію Німичович.

У першому дні нарад вислухано доповіді голови Головної комісії ПКД, пл. сен. Теодосія С а м о т у л к и, п.н. "Обнова сеньйорату". Мотто доповіді: "Пластування сеньйора — найвищий ступінь пластування" (цитата за пл. сен. Ю. Старосольським).

Проблемою доповіді було місце сеньйорів у Пласті. Доповідь охоплювала такі розділи: 1. Історичні дані. 2. Сеньйори про себе самих: а) по лінії ідеології, б) по лінії устрою, в) по лінії методики. 3. Науковці про сеньйорів і про їх поділ: а) юно-дорослий (21-40 літ), б) дорослий вік (40-65 літ), в) зрілий вік (понад 65 років). 4. Мета та завдання сеньйорату у Пласті. 5. Основні заложення: а) ідеологічні змагання до досконалости, б) устроєві — УПС є повноцінною частиною Пласту в) методичні — самовиховання. 6. Здійснювання залогень: а) кодекс, б) улад, в) самовишкіл.

Другого дня нарад присутні вислухали доповідь голови Головної Булави УПС, пл. сен. Теодосія К р у п и п.н. "Сеньйорат для Пласту". Ця доповідь складалася із таких частин: 1. Сеньйорат до цього часу. 2. Роль сеньйорату у формуванні українсько-

го середовища (друга рекомендація Пластового Конгресу Другого). 3. Сеньйорат — запасові частини Пласту. 4. Сеньйори як вужче середовище для пластової молоді та роля їх як глядачів, при виступах молоді. 5. Праця сеньйорів у підготові батьків, що дають дітей до Пласту. 6. Відповідальність УПСеньйорату за Пласт. 7. Включення одности Пласту та курені УПС. 8. УСП як нарібок сеньйорату.

Висновки: 1. Плекання одности Пласту, 2. Посилення інтеграції сеньйорату у Пласті — пластова родина, 3. Включення куренів УПС до праці над розвитком сеньйорату.

Обидві доповіді викликали жваву дискусію та виміну поглядів. Продискутовано також низку інших актуальних справ пластового сеньйорату та пластової проблематики, у висліді чого схвалено відповідні резолюції.

Першого дня нарад увечері учасники З'їзду взяли участь у пластовій імпрезі п. н. "Книжка шукає читача", що її улаштували членки куреня УПС-ок "Чортополохи" для відзначення 10-річчя бібліотеки при Пластовій Станиці у Філадельфії. Вечір був незвичайно успішний.

Після цієї імпрези відбулася для сеньйорів і запрошених гостей в Бенджемін Френклін готелі спільна вечеря, якою проводив пл. сен. М. Ц е н к о. Під час вечері виголосив відповідне слово голова ГПРади пл. сен. Ю. С т а р о с о л ь с ь к и й, а усні привіти передали від своїх установ предсідник СУК "Провидіння", о. М. Х а р и н а, та секретарка Відділу УККА у Філадельфії, пл. сен. В. Ц е г е л ь с ь к а. Після вечері відбулася розвагова програма під проводом пл. сен. В. М е л ь н и к а, а участь брали пл. сен. О. О с е р е д ч у к — спів при акомпаніменті свого чоловіка, пластунки з 14 Куреня УПЮ-ок —

танці, рецитатор — І. Самокіш, веселі монологи — пл. сен. М. Ганушевський та мгр. О. Луцький. Господарями З'їзду і вечери були пластові сеньйори з осередку праці УПС

у Філадельфії під проводом голови ОП пл. сен. Ярослави Ціханської.

Р.

(За "Пластовою Ватрою")

ВІДБУВСЯ ТРЕТІЙ СЕМІНАР П К Д

У днях 9 і 10 листопада ц. р. у приміщенні Українського Інституту в Нью-Йорку відбувся третій семінар Пластового Конгресу Другого. Головною провідною думкою спільних розмов були питання інтерпретації пластового закону та уточнення методи виховання характеру пластової молоді. У панелі до теми пластового закону брали участь п'ять панелістів молодшого пластового покоління: пл. сен. Ніна Вересюк, ст. пл. Світлана Луцька, пл. сен. Юліян Крижановський, пл. сен. Любомир Онішкевич і пл. сен. Микола Грушківич. Модератором був пл. сен. Іван Голосівський. Між присутніми були м. і. і такі чільні пластові провідники — пластові сеньйори: Атанас Фіголь, Яро Гладкий, Ганка Коренець і Юрій Старосольський.

У дискусії над панелем викристалізувався погляд і своєрідне узнання, що суті пластової системи та ідеологічних залогів не треба змінювати, бо вона правильна навіть на основі наукових доказів модерної психології. Слід, однак, усучаснити фразеологію пояснень пластового закону та впорядкувати поняття окремих точок закону, як також додати коротшу і в парі з тим точнішу інтерпретацію. Один український народ, один Пласт і одна спільна мета підказують потребу знайти повне пояснення пластових ідеологічних і національних основ, щоб у той спосіб наш Пласт був і в Аргентині, і в Австралії, і в Англії, і в Німеччині, і в Америці та в Канаді однією і тією самою

українською виховною молодечею організацією, незалежно від культурно-політичної різниці окремих країн. Пласт поставив собі додаткову мету, крім виховання також зберегти українську ідентичність не тільки своїх членів, але цілої української спільноти в діаспорі. Цими питаннями якраз і займається діючий Пластовий Конгрес Другий.

Пл. сен. Е. Грималюк з Тренону виголосив вступ до теми наступного IV-ого семінара: пластової методики, опертої суттєво на нових психологічно-філософських підставах. Пл. сен. Т. Крупа, голова Головної Булави УПС, доволі просто наświetлив питання розуміння українського характеру і світогляду та вироблення його в умовах неукраїнського середовища і неукраїнського тиску, а далі розв'язав етапи світогляду людини у часі її росту і ролі у цій дії родини, школи та гурту ровесників. Питання техніки самовиховання — самоаналізи і самокритичної оцінки були дальшими питаннями прелегента. Обговорення понять особовості громадських чеснот і провідництва дали дуже багато цінних наświetлень для дальшого планування пластової виховної програми.

У неділю, 10 листопада, ст. пл. Я. Гарасимів мав доповідь про віковий розподіл членства у пластових уладах. Предсідник семінара пл. сен. Т. Самотулка зробив підсумки у своїй заключній мові та подякував присутнім за уважну участь.

М. Костю

(За "Свободою")

СТАРШІ ПЛАСТУНИ ВІДБУЛИ РАДУ КУРІННИХ

Булава Уладу Старших Пластунів (УСП) у США скликала цю, за свого урядування вже другу раду курінних і провідників осередків праці УСП на суботу, 16 листопада, до Нью-Йорку, у приміщенні Крайової Пластової Старшини. Заступлених було шість старшо-пластунських куренів (Лісові Чорти, Побратими, Хмельниченки, Червона Калина, Чорноморці і Чота Крилатих) та три осередки праці УСП (Дітройт, Нью-Йорк і Філадельфія). Проводив бувлавний старших пластунів Юрій Тарасюк (ЛЧ). Обговорено посилення

участі старшо-пластунства у працях Пластового Конгресу Другого та намічено плян праці у підготовці Дев'ятого Крайового Пластового З'їзду у США, що відбудеться 29 і 30 березня 1969 року на Союзівці. Після короткої перерви обговорювано новий вияв старшо-пластунського самовишколу, інституцію т. зв. "гутірок УСП" та намічено часову схему праці. Накреслено теж рямовий плян активності УСП на 1969 рік, включено з традиційною старшо-пластунською зустріччю у вересні 1969 року.

А. М. М.
(За "Свободою")

ПРАЦЯ КОМІСІЙ І СЕМІНАРІВ ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ ДРУГОГО

(Виготовлено на підставі матеріалів, опрацьованих пл. сен. М. Костком, пресовим референтом Головної Комісії ПКД.)

Перша інавгураційна сесія ПКД (Албані, США, грудень 1966 р.) дала загальне наświetлення існуючої ситуації у Пласті. Вона доручила потворити комісії в окремих країнах та включити до праці якнайширший пластовий загал. Інавгураційна сесія ПКД покликала чотири головні комісії ПКД, завданням яких є популяризувати справи конгресу, активізувати у працях комісій пластовий загал та опрацьовувати остаточні рекомендації змін у Пласті, що їх доцільно було б зробити у зв'язку з новими обставинами життя.

До помочі цим головним комісіям ПКД утворилися в кожній країні, де діє Пласт, крайові комісії ПКД, а з їх ініціативи станичні та інші спеціальні. У США діє окрема спеціалізаційна студійна група для студій проблем релігійного виховання у Пласті. Тут є представники обидвох головних українських віровизнань —

духовні особи і світські, пластуні і непластуні. У США відбувся окремий семінар лікарів-пластунів для обговорення проблем здоров'я — фізичного і ментального.

Праця комісій відбувається на спеціальних семінарах, яких досі було два — перший у червні 1967 р., другий у березні ц. р. У дискусії на першому семінарі (дивись про це у "Пл. Шляху" ч. 1 (16) з ц. р., стор. 20) обговорювано середовище, в якому діє Пласт, а другий семінар займався проблемами самого Пласту, уточнюючи його завдання, визначаючи його мету та накреслюючи основні риси характеру нової людини, що її Пласт у висліді виховного процесу повинен би виховати.

Щоб знайти відповідь на всі ці проблеми, треба було перевести аналіз пластового минулого, дечого з сучасного та дати проєкцію на майбутнє. З цією метою на другому

семінарі, головною темою якого було: "Мета Пласту — його роля та завдан-ня у країнах нового поселення", бу-ли виголошені такі доповіді: "Роля та досягнення Пласту в Україні" — пл. сен. Ганка Коренець, "Роля, завдання та досягнення Пласту в діаспорі" — пл. сен. Ольга Кузьмочич, "Основні ідеологічні заложення Пласту" — пл. сен. Ганка Коренець, "Специфічний пластовий стиль життя і його роля у громадській функції Пласту" — пл. сен. Юрій Старосольський, "Специфічний стиль життя як основа елітарности" — пл. сен. Данило Струк, "Можливість підготовки провідної верстви" — ст. пл. Христина Бардин, "Основні заложення щодо членства в Пласті" — ст. пл. Ярослав Герасимів, "Виховання для закріплення національної ідентичности" — пл. сен. Леся Храплива.

В дискусії пластуни і громадяни, підсумовуючи досягнення Пласту в Україні, із запалом підкреслювали потребу скріплення і посилення пластової дії в діаспорі. "Бо є сили" — твердив один із прелегентів — що вирвали нас із української землі, але нема такої сили, яка б могла вирвати Україну з наших душ" (пл. сен. Ю. Старосольський). Молоді треба дати глибші психологічні мотивації її ролі в організованому житті українців та виразно поставити перед нею написаний ідеал їхнього життя" — говорила ст. пл. Христина Бардин з Торонта.

У висліді виголошених доповідей і переведеної дискусії на 2-ому семінарі ПКД присутні прийшли до такого заключення. Основним завданням Пласту — вирощувати здібних, свідомих і вироблених провідників соборницького українства. Пласт не є ціллю сам у собі, він є допоміжним середовищем загальноукраїнської спільности. Він повинен захопити собою

і перевести через свої ради якнайбільше здібної, здорової тілом і духом молоді, "заразити" її принципами пластової чесної гри, щоб віддати по-пластовому вихованих громадян для потреб українства.

Тільки ж осягнути цей всегромадський ідеал самому Пластові неможливо. До цього потрібно спонтанної, ентузіастичної, але при цьому і послідовної співпраці усіх виховних чинників громади — родини, церкви, школи і всього комплексу організованих виховних впливів середовища.

Тому й займається ПКД вивченням усіх цих середовищ та пов'язанням їх із виховною проблематикою Пласту.

Після другого семінару Головна Комісія ПКД почала опрацьовувати дефініцію мети Пласту, а саме вона намагалася устійнити, які ідейні концепції треба вкласти в основу кінцевого висліду пластового виховання. Яку людину Пласт хоче або повинен виховати?. На основі переведених доповідей ПКД є така пропозиція на дефініцію мети Пласту: "На основі Христової релігії виховувати повноцінну творчу українську людину — громадянина".

Для виразности і зрозуміння концепції мети Пласту вже виготовляють пояснювальний матеріал, щоб пояснити кожне слово дефініції. Цей матеріал буде своєчасно оприлюднений, передискутований всіма зацікавленими і на основі вислідних дискусій остаточно оформлений. Без мети Пласту трудно було б говорити про пластовий закон і про виховну методику.

На підставі матеріалів, надісланих до Редакції "П. Ш." пресовим референтом ГР ПДК, пл. сен. М. Котком, подаємо цікаві думки учасників — дискутантів семінарів ПКД.

Мету Пласту в релігійнім аспекті — пл. сен. о. Володимир Ковалюк пояснює так:

Пласт приймає науку Христової церкви і релігії як одну з найтрівчіших і найтворчіших основ своєї виховної програми. Христова наука дає найкращі ідейні підстави, на яких можна діяти для відбудови і розвитку незалежної соборної української держави та виховувати повноцінних українців. Духовність українського народу просякнута християнством, і це виразно віддзеркалюється в науці, мистецтві, обрядовості та фольклорі, в цілому житті українського народу впродовж майже тисячоріччя. Чесноти, зібрані у Христовій Євангелії, тобто високій ідеалізм, любов, справедливість, — це основи пластової Великої Гри. З Христової науки черпаємо не тільки високі ідеали, але й методичні вказівки для пластового життя: "Люби ближнього свого, як себе самого", святі у Христовій церкві — це зразки до наслідування, вони для народу, приносили йому славу і благодать Божу. Такі слова як "віра без діл є мертвою", "хто визнає мене перед людьми, того і Я визнаю перед Моїм Отцем Небесним" — мають місце у пластовій виховній програмі та методиці, це зрозумілі кожній дитині вказівки для щоденного життя.

Пов'язуючи релігійне виховання з національним, треба виходити із заложення, що богочитання повинно бути згідне із вказівками Євангелії, що апостоли після сошествія Святого Духа на них, розійшлися поміж різні народи навчати їх Христової віри їхніми мовами за їхніми потребами духу. Тому й українці не повинні зрікатися своєї мови і традицій церковних обрядів, бо питоменність їх — це вияв українського духу, найкраща спроможність розвитку цього духу. Тому і збереження і плекання мови, обрядів та традицій належить

до основних виховних дій Пласту.

Повноцінність українського пластуна пл. сен. Микола Костко розуміє так:

1) національна свідомість, що зобов'язує пластуна до знання про Україну, до розуміння усієї проблематики українознавства, хоч би у загальних зарисах, до розвинення у собі в якнайбільшій мірі почуття національної гідності та ідейного вираження;

2) політична свідомість пластуна, тобто розуміння національно-політичних амбіцій українців, знання історії державного життя України та її боротьби за незалежність;

3) загальногромадська свідомість вимагає від пластуна орієнтації в українській громадській проблематиці, у житті церкви, товариств, установ — професійних, економічних, наукових, політичних тощо. Треба знати їх роль і вклад у цілість українського життя;

4) особиста свідомість і активність пластуна зобов'язує їх до активної участі у житті громад, до принциповості їхньої поведінки, спектрої на пластових засадах, служити прикладом для інших.

Виходячи з пропонованої для дискусії на семінарах ПКД дефініції мети Пласту "Виховати на підставі Христової релігії повноцінну, творчу українську людину", пл. сен. М. Костко подає ось таке розуміння прикмет творчої людини:

Нам недоцільно зупинятися над класичним розумінням творчості — "творити вартості з нічого", бо ж це сфера надлюдських, надприродних спроможностей. Зате треба присвятити багато уваги інтерпретації поняття творчості "робити щось нового з елементів існуючих вартостей", зокрема поняти творчості у зв'язку із здібностями людини організувати людей, матеріали та ідеї, надихати лю-

дей ідейними цілями, унапрямувати їхнє життя до ідей і визначеної мети. — Присвячено увагу поняттям "провідництва", людям — провідникам, які переводять в життя ідеї людей творчих.

Якщо йдеться про оцінку стану в Пласті щодо потреби різних категорій провідників, то у Пласті найпекучішою тепер потреба творчих провідників.

Творча людина у свою особовість включає такі елементи: 1) загальне вироблення (моральне, інтелектуальне, естетичне), 2) відношення до інших людей та їх організацій, як також правильну оцінку людей, ситуацій, духових і матеріальних вартостей, 3) здібність творити ідейні концепції та передбачувати реальні засоби їх реалізації тощо.

Силуетка творчої людини, що вирисовується на основі переведених доповідей і дискусії під час другого семінару ПКД приблизно така:

1) Людина, що постійно самоуосконалюється, що йде з духом часу, що може дати сама собі правильну оцінку, ініціативна, ентузіаст, що здібний творити нові концепції. У відношенні до інших приязна, вирозуміла, дає кожному нагоду успішно себе виявити в роботі. Її сила не лише в особистих здібностях, але й у вмінні організувати силу інших людей, цементувати їх у прямиванні до мети. Творчий провідник вміє приймати чийсь поради, спроможний підкорити свою амбіцію задля добра справи, хоча завжди схоплює есенцію всіх ідей і порад інших та спрямовує їх до визначеної мети. Творчий провідник критичний у відношенні до своїх заслуг, вміє шанувати авторитет інших, вміє признати слухність іншим.

2) Співживє з іншими на основі довір'я, признанням для заслуг своїх співробітників не може заслонити критичного підходу до їх помилок. Ставить себе на становище одного з групи, але повинен вміти бачити цілість справи та шляхи її реалізації. Знає, як розділити працю на окремі сектори та віддати їх виконання найвідповіднішим спеціалістам. Оцінюючи успіхи, підсумовуючи їх, повинен нагороджувати їх реалізаторів та будувати успіхи цілості. Він не формаліст у дрібницях, але принциповий у вимогах до себе та інших щодо виконання плану.

3) Творчий провідник бачить концепцію ідеї у деталях та в цілості. Подібні концепції ідеї обговорює та переводить у життя спільно із спеціалістами з кожної окремої ділянки. Концепції окремих складових ідей можуть бути різнорідні, залежно від обставин, але провідник повинен їх включити в загальне русло заходів для здійснення мети. Тому він мусить бути зорієнтований, всеціло освідомлений і активно заангажований у ситуації, меткий, дипломатичний, рішучий, хоча повинен зважати на sentimenti організації і бути лунчиком поміж нею та доволишнім світом. Його успішність міряється успішністю організації, якою він провдить. Творчий провідник, маючи перед очима ідеал, повинен знати найрізнорідніші підходи до здійснення мети, він повинен вміти реалізувати ці підходи і передати для виконання іншим та натхнути їх ентузіазмом під час реалізації. Успішність своєї функції він міряє досяганнями окремих членів та наближенням до ідеалу.

**

*

У висліді нарад другого семінару ПКД зібрано великий і цікавий матеріал (доповіді та дискусія запи-

сана на магнітній ленті). Матеріал цей розглядає виховну проблематику не тільки з аспекту методики, але і з боку наукових доказів та історичного обґрунтування. Видним також є, що українська течія знаходить своє русло в соборницькій співпраці багатьох різних секторів українського життя. Ми всі щораз сильніше відчуваємо наш спільний український знаменник і ми на нього орієнтуємось. Якщо ПКД вдасться дати такий спільний знаменник українського Пласту для всіх пластових крайових організацій, та якщо його спільний корінь буде кормити багато різних віток пластової молоді по різних континентах і країнах, то ПКД виправдає свою дію.

Коли пишемо ці рядки, йдуть саме кінцеві приготування до третього семінару ПДК, який відбудеться 9 і 10 листопада ц. р. в Нью-Йорку. Темою семінару будуть такі проблеми: Пластовий Закон, можливості ви-

рощування характерів та оформлення пластового світосприймання, віковий розподіл членства й основні питання пластової методики. Семінар влаштовує Головна Комісія ПКД. В тому самому часі відбудеться відправа крайової конгресової комісії у США.

Реферуючи у цій статті про працю другого семінару ПКД, ми назвали усіх доповідачів і теми всіх виголошених на ньому доповідів. Через брак місця докладніше зупинилися лише над з'ясуванням найважливіших, на нашу думку проблем, а саме релігійного і національного виховання в Пласті. Чотири доповіді з другого семінару друкуюмо в цьому числі, при чому для ясного поставлення проблеми трохи модифікуємо назви двох доповідів, не змінюючи, очевидно, їх суттєвого сенсу. У черговому числі позвітуємо про працю третього семінару ПКД.

Від 1 січня 1969 року обов'язують

НОВІ СТАВКИ ПЕРЕДПЛАТ ЖУРНАЛІВ “ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ” і “ЮНАК”

для США — 6.00 амер. доларів,
для Канади — 6.00 канад. доларів,
для Австралії — 3.50 австр. доларів.

● Ставки передплат для інших країн подані на другій сторінці обкладинки обидвох журналів.

● Усіх читачів “Пластового Шляху” з Канади та США прохаємо:

**ЗАПЛАТИТИ ПЕРЕДПЛАТУ
НА 1969 РІК — 6.00 ДОЛ. РІЧНО**

● На наліпці з Вашою адресою надруковане число, що означає дату (місяць і рік), доки була заплачена Ваша передплата за “Пластовий Шлях” в дні 15-го жовтня ц. р. Усі вплати, що їх ми одержали після 15 жовтня ц. р., коли ми останній раз закінчили друкувати адреси наших передплатників, не зазначені на наліпках з адресами.

АДМІНІСТРАЦІЯ “ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ”

ВАЖЛИВА ОПОВІСТКА

ДО ПЕРЕДПЛАТНИКІВ "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

Від січня 1966 року аж досі річна передплата "Пластового Шляху" в Канаді і США була 5.00 дол. (у валюті кожної країни), в Австралії — 3.00 австр. дол., а в інших країнах, як це подано на другій сторінці обкладинки. Однак впродовж останніх 3-ох років значно зросли кошти видавання нашого журналу, зокрема кілька разів була підвищена ціна паперу та коштів друку, а від 1-го листопада ц. р. проголошено в Канаді дуже значну підвишку поштових оплат.

ОПОВІСТКА

У СПРАВІ ПОЯВИ ЦЬОГО ЧИСЛА "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

З різних важливих причин ми не мали змоги видати в цьому році своєчасно 3-ого числа "Пластового Шляху". Це число видаємо у збільшеному об'ємі як подвійне (3-4 за 1968 р.), а на майбутнє будемо старатися видавати наш журнал правильно щочверть року.

Важливою передумовою точної появи "Пл. Шляху" є точне вплачування ПЕРЕДПЛАТ. ПІСЛЯПЛАТНИКИ руйнують своє видавництво, а між членами такої організації як Пласт

З уваги на те з доручення Головної Пластової Булави проголошуємо підвишку річної передплати за "Пластовий Шлях". Нова (підвищена) передплата на 1969 рік є відтепер: 6.00 дол. — для США і Канади (у валюті країн) і 3.50 австр. дол. для Австралії. Передплати в інших країнах надруковані на другій сторінці обкладинки.

При пересилці передплати прохасмо також вислати Вашу пожертву на пресфонд "Пластового Шляху".

АДМІНІСТРАЦІЯ "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

не повинно бути ніяких ПІСЛЯПЛАТНИКІВ.

Якщо бажаєте допомогти нам точно видавати "Пластовий Шлях", то ● заплатіть негайно ПЕРЕДПЛАТУ на 1969 р. — \$6.00,

● перешліть пожертву на ПРЕСФОНД "Пл. Шляху",

● приєднайте "Пластовому Шляхові" принаймні одного НОВОГО передплатника!

Разом з передплатою прохасмо вислати також виповнений листок відновлення передплати, що є біля першої сторінки.

АДМІНІСТРАЦІЯ "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У «Пл. Шляху» ч. 2 (17) з ц. р. на сторінці 6-ій — у 5-ому рядку згори помилково надруковано «поховали», має бути: «поховають». — Редакція.

Замість квітів на могилу
бл. п. Дмитра Середного
батька членки Осередку Праці
Старших Пластунок у Вінніпезі
складаємо \$10.00 на пресфонд "Пла-
стового Шляху".

Проводи ОП УСП-ок і УСП-ів
у Вінніпезі, Канада

Д-Р ОЛЕКСАНДЕР ТИСОВСЬКИЙ - ДРОТ У ПЛАСТОВИХ ВИДАННЯХ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ В 1923 - 1929 РОКАХ

В 1923 році польська шкільна влада не дала мені права навчання в українських гімназіях Галичини тому, що я не був громадянином польської держави. Це примусило мене того ж року виїхати в Карпатську Україну, де я вчив один рік у Севлюші, а потім перенесено мене до Державної Торгової Академії і Гімназії в Ужгороді.

Там, у 1924 році, заснував я Пластове Видавництво "Ватра", яке моїми власними коштами видало 24 книжки, крім листівок тощо.

В ті часи в шкільництві Карпатської України (офіційно: Підкарпатській Русі) обов'язував етимологічний урядовий правопис, за граматикую д-р І. Панкевича. Правопис був компромісовий, щоб не дразнити москвофілів. Уживалося: О з дашком або їь, чи ы замість І, І, И.

Шкільна влада закуповувала до шкільних бібліотек лише ті книжки, які були написані "урядовим" правописом. Жадне видавництво не могло існувати, якщо свої книжки видавало фонетичним правописом.

Пластове видавництво "Ватра" було змушене видавати частину своїх видань також урядовим правописом, маючи запевнення, що 500 до 600 пра-мірників закупить Шкільний Відділ (кураторія) в Ужгороді. Ці замовлення прихильно полагоджував референт народнього шкільництва, інспектор Юліян Ревай.

У 1921 році в Берегові постав Український Пласт. Відчувався брак підручників, не було жадної книжечки українською мовою, що стала б помічною для переведення сходин та давала напрямок пластовому вихованню в українському дусі.

Першим виданням була брошура "Пласт" Остапа Вахнянина, видана в Ужгороді 1923 року, у видавництві "Тиса". Вона мала 16 сторінок малого формату. Не маючи тепер цієї брошури, не можемо ствердити, чи згадано там д-ра О. Тисовського-Дрота.

В 1924 році вийшов у Празі підручник Остапа Вахнянина п. н. "Пластовим шляхом за красою життя" накладом книгарні С. Лаврова, сторінок 125. На 5-ій стор. у розділі: "Поширення Пласту" (в Англії, Німеччині, Бельгії, Франції та інших державах) згадано двома рядками: "Український Пласт у Галичині мав початок 1912 р. Організував його д-р О. Тисовський".

Першою помічною книжечкою, яка була на засадах Українського Пластового Уладу в Галичині було моє видання п. н. "Порадник пластуна", у якому був поданий матеріал до 1-ої пластової проби. Ця невеличка брошура, що мала матеріал на 20 сходин, вийшла друком в 1926 році. Замітне те, що я поручав виховникам і молоді користати з підручника д-ра Олександра Тисовського: "Життя в Пласті", львівське видання з 1921 р.. Цей порадник вказував у 45 місцях, де можна знайти відповідний матеріал. Другий мій під-

ручник є з 1928 р. п. н. "Вовченята і лисички" — інструкція для організації наших наймолодших (юнацтво) — мав вимоги вмілостей, уживані в Галичині. Це було зазначено в тексті. •

Того ж року вийшла моя праця: "Основи Пласту", як 22-ге порядкове число "Пластової бібліотеки" фонетичним правописом. В тексті кілька разів я покликувався на підручник Дрота "Життя в Пласті", а у списку літератури також подав цю назву.

У двох виданнях "Пластового співанника": Б. Дуба і М. Кобзи, у моїй передмові п. н. "Історія Пласту" згадано про організатора Українського Пласту в Галичині д-ра О. Тисовського та надруковано написаний ним "Пластовий Гимн" "Цвіт України і краса..." на стор. 64. Це була на той час велика відвага.

У двох виданнях "Правила доброго поведіння", які я написав в 1928 році, у розділі "Табори" уміщено укладений Дротом "Пластовий закон", сторінка 107.

В Ужгороді ред. Павло Кукучуза видавав журнал "Пчілка". У кожному числі я провадив "Пластовий куток". У 9-ому числі за травень 1928 р. на стор. 268, я умістив портрет Дрота, у пластовому однострої з таким підписом: "Д-р Олександр Тисовський, основник Пласту в Галичині. Поклав великі заслуги над розвитком і поширенням Пласту. Видав перший пластовий підручник "Життя в Пласті" в 1913 р."

На всі ці видання чеська цензура якось не звертала уваги. Гірше сталося з уміщенням пластового гимну "Цвіт України і краса" в "Пластовому календаріку" на 1929 рік.

Чеська газета "Подкарпатські Гласи" умістила дуже гостру рецензію і звернула увагу політичній владі на мої українські видання. Того ж 1929 року я мусів примусово покинути Карпатську Україну і повернутися до Галичини.

Пластові видання, видані у Празі, тут не узяли до уваги, за виїмком Остапа Вахнянина "Пластовим шляхом за красою життя", яке то видання мало друкуватися в Ужгороді, а по смерті автора рукопис передано В-ву Лаврова.

СТВОРИМО ЖИВИЙ ПАМ'ЯТНИК ДРОТОВІ

нашими пожеертвами

на Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота

ЗВЕРНЕННЯ Г П БУЛАВИ

до Членів УСП, УПС та Пластприяту

у справі Пластового Вишкільного Фонду ім. Дрота

Дорогі Друзі, Шановні Приятелі Пласту!

Смерть нашого Основоположника — Дрота потрясла напевно всіма Вами, що мали щастя зустрічати Його, і тих, для яких Він був символом Пласту. На жаль через віддаль, нікому з Вас не судилося прощати Його і відпровадити на Вічну Ватру.

Негайно після смерти Основоположника Головна Пластова Булава проголосила збірку на Вишкільний Фонд Його Імени, щоб у цей спосіб дати можливість усім членам Пласту і його прихильникам скласти свої пожертви на ціль, яка Покійному була завжди найважливішою — вишкіл і дошкіл нових кадрів пластових виховників.

Для завідування фондом ГПБ покликала кураторію-управу в особах: пл. сен. Любов Крупа, пл. сен. Юліян Крижановський і пл. сен. Любомир Онишкевич, яка випрацювала правильник та почала працю під головуванням пл. сен. Любомира Онишкевича.

Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота має за завдання допомогти у видаванні вишкільних матеріалів, яких брак різко відчувають наші виховники, як також у переведенні самих вишколів.

Досі на Фонд вплинуло \$2.040,00. Ми закликаємо Вас, Подруги, Друзі і Приятелі Пласту, скласти або здекларувати на цю ціль певну суму гроша і доповнювати цей Фонд при різних нагодах, щоб у цей спосіб створити нев'янучий вінок для нашого Дорогого і Незабутнього Основоположника.

Рівночасно просимо зацікавлених вишколом передавати на руки кураторії свої думки і потреби терену в цій ділянці.

Нью-Йорк, 31 жовтня 1968 р.

С К О Б !

За Головну Пластову Булаву:

пл. сен. Юрій Ференцевич
голова

пл. сен. Олександра Юзенів
ген. секретар

СПИСОК ПОЖЕРТВ Ч. 1.

на Пластовий Вишкільний Фонд ім Дрота

I. КРАЙОВІ І СТАНИЧНІ СТАРШИННИ ТА ПЛАСТОВІ ЧАСТИНИ

Крайова Пластова Старшина в Канаді	100.00
3 курінь УПС-ів і 3 курінь УСП-ів "Лісові Чорти"	100.00
2 курінь УПС-ок "Ті, що греблі рвуть"	50.00
23 курінь УСП-ів "Червона Калина"	50.00
Осередок Праці УСП-ок, Філядельфія	50.00
14 курінь УПЮ-ок ім. О. Теліги, Філядельфія	50.00
2 курінь УСП-ів і 17 курінь УПС-ок "Перші Стежі", Філядельфія	50.00
4 курінь УПЮ-ок ім. О. Басараб, Філядельфія	32.00
Група пластунок, Кентон	25.00
Пластова Станиця, Бінгемтон	15.00
4 Гніздо УПН-ок "Пташата", Філядельфія	15.00

Гурток "Соняшники" з 14 Куреня УПЮ-ок ім. О. Теліги, Філадельфія	15.00
42 Гніздо УПЮ-ок "Польові квіти", Філадельфія	5.00
Разом крайові і станичні старшини та пласт. частини (I)	\$557.00

II. ІНДИВІДУАЛЬНІ ПОЖЕРТВИ ІЗ США

1) Члени Пластової Станиці у Боффіало

пл. сен. Оксана і Олександр Бережницькі	10.00
пл. сен. Соня Головата	5.00
пл. сен. Михайло Миськів	5.00
пл. сен. Богдан Пашковський	5.00
пл. сен. Ярослав Пришляк	5.00
пл. сен. Ліда Стасюк	5.00
пл. сен. Марта і Мар'ян Стасюки	5.00
пл. сен. Люба Цюлко	5.00
пл. сен. Оля Чмола	5.00
пл. сен. Чеслава і Степан Шишки	5.00
пл. сен. Роман Щуровський	5.00
Разом із Боффіало	\$ 60.00

2) Члени Пластової Станиці в Нью-Йорку

пл. сен. Ярослав Бойдунік	25.00
пл. сен. Володимир Дармохвал	25.00
пл. сен. Михайло і Люба Пежанські	25.00
пл. пр. Роман Баранський	20.00
пл. сен. Ольга і Микола Кузьмовичі	20.00
пл. сен. Володимир Рак	20.00
пл. сен. Ігор Раковський	20.00
пл. сен. Атанас Мілянч	20.00
пл. сен. Любомир Романків	20.00
пл. сен. Леся і Михайло Юзеневі	20.00
пл. сен. Іванна Ганкевич	10.00
пл. сен. Володимир Савчак	10.00
Разом із Нью-Йорку	\$ 235.00

3) Члени Пластової Станиці в Філадельфії

пл. сен. Роман і Анна Максимовичі	15.00
пл. сен. Василь Салаяк	10.00
пл. сен. Володимир Стефанишин	10.00
пл. сен. Микола Ценко	10.00
пл. сен. Славомира Білас	5.00
пл. сен. Юрій і Ірина Богачевські	5.00
пл. сен. Тарас Ваньчицький	5.00
пл. сен. Лідія Ганас	5.00
пл. сен. Христина Ганас	5.00
пл. сен. Оксана Генгало	5.00
пл. сен. Петро Ісаїв	5.00
пл. сен. Ярослав Козак	5.00
пл. сен. Ірина Кравців	5.00

пл. сен. Степан Кушнір	5.00
пл. сен. Роман Левицький	5.00
пл. сен. Наталія і Володимир Масюки	5.00
пл. сен. Оксана Панасюк	5.00
пл. сен. Ярослава Савчак	5.00
пл. сен. Богдан і Христина Турченюки	5.00
пл. сен. Галина Філінська	5.00
пл. сен. Олександр Черник	5.00
пл. сен. Ярослава Ціханська	5.00
пл. сен. Надія Німилевич	4.00
Разом із Філадельфії	\$ 139.00

4) Члени Пластової Станції у Чикаго

пл. сен. Тарас Ліськевич	100.00
пл. сен. Володимир Помірко	25.00
пл. сен. Олена Турула	10.00
Разом із Чикаго	\$ 135.00

5) Члени інших Пластових Станиць у США

пл. сен. Люба і Теодосій Крупи, Трентон	50.00
пл. сен. Юрій і Христина Ференцевичі, Джерзі Сіті	30.00
Богдан Лукашевський, Парсіпані, Н. Дж.	25.00
пл. сен. Віктор Яворський, Ньюарк	20.00
Олена, Юрій і Аглая Чорнії, Форт Лі, Н. Дж.	20.00
пл. сен. Антін Жүковський, Стіл, Н. Д.	5.00
Разом з інших місцевостей у США	\$ 150.00
Разом усі індивідуальні пожертви із США (II 1 - 5)	\$ 719.00

III. ІНДИВІДУАЛЬНІ ПОЖЕРТВИ З КАНАДИ

1. Члени Пластової Станції в Торонті

пл. сен. Роман і Ірина Вжесневські	50.00
пл. сен. Омелян Тарнавський	50.00
пл. сен. Петро Баєр	25.00
пл. сен. Ігор і Богданна Велигорські	25.00
пл. сен. Аскольд і Рома Ганьківські	25.00
пл. сен. Роман Копац	25.00
пл. пр. Іван Лучків	25.00
пл. сен. Василь Палієнко	25.00
пл. сен. Ігор Старак	25.00
пл. сен. Василь Янішевський	25.00
пл. сен. Євген Ващук	20.00
пл. сен. Тоня Горохович	20.00
пл. сен. Юрій і Дарія Даревичі	20.00
пл. сен. Володимир Соханівський	15.00
ст. пл. Ігор Бардин	10.00
пл. сен. Ліда Вахнянин	10.00
г.л. сен. Ярослава Ребрик	10.00
пл. сен. Андрій Тершаковець	10.00

пл. сен. Дарія Кордюк	5.00
пл. сен. Іван Лещишин	5.00
пл. сен. Василь Радь	5.00
пл. сен. Олексій Сагайдаківський	5.00
пл. сен. Андрій Файгель	5.00
пл. сен. Володимир Островський	2.50
пл. сен. Ірина Островська	2.50
пл. сен. Ольга Федейко	2.00

2. Члени інших Пластових Станиць у Канаді

пл. сен. Ераст Гуцуляк, Ошава	25.00
пл. сен. Микола Плавюк, Гамільтон	10.00
д-р Микола Скаб, Гамільтон	10.00
Разом з Канади (III)	\$ 492.00

IV. ІНДИВІДУАЛЬНІ ПОЖЕРТВИ З НІМЕЧЧИНИ

пл. сен. Атанас Фіголь, Мюнхен	50.00
пл. сен. Василь Ісаїв, Аахен	20.00
Разом з Німеччини (IV)	\$ 70.00

V. ПОЖЕРТВИ ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛИ

1. Замість квітів на могилу св. п. Ольги Білостоцької, що померла в Нью-Йорку:

пл. сен. Ярослава і Мирон Левицькі, Нью-Йорк	10.00
пл. сен. Христина Навроцька, Нью-Йорк	10.00
Євгенія і пл. сен. Леся Храпливі, Нью-Йорк	10.00

2. Замість квітів на могилу бл. п. Іванни Лиськевич, що померла в Івано-Франківську в Україні:

пл. сен. Олена Турула, Чикаго	10.00
пл. сен. Омелян Тарнавський, Торонто	5.00

3. Замість квітів на могилу сл. п. пл. сен. Ярослава Спольського, що відійшов на Вічну Ватру 15 вересня ц. р. в Торонті:

пл. сен. Роман і Ірина Вжесневські, Торонто	25.00
Осередок Праці УПС, Торонто	20.00
адвокат Ярослав Ботюк, Торонто	15.00
пл. сен. Андрій Козак, Торонто	10.00
пл. сен. Андрій Файгель, Торонто	10.00
пл. сен. Степанія Буцик, Торонто	10.00
Петро і Іванка Яцики, Торонто	10.00
Ольга і Юрій Ганкевичі, Торонто	10.00
пл. сен. Андрій Тершаковець, Торонто	5.00
Михайло Саварна, Торонто	5.00
пл. сен. Омелян Тарнавський, Торонто	5.00
пл. сен. Олексій Сагайдаківський, Торонто	5.00
пл. сен. Марія Павлишин, Торонто	2.00

4. Замість квітів на могилу бл. п. ст. пл. Юрія Сұлжинського з Нью-Йорку:

Пластова Станиця в Нью-Йорку	25.00
Разом з пожертв замість квітів на могили (V)	\$202.00
Разом з усіх пожертв з 1-го списку (I - V)	\$2,040.00

Дальші пожертви на фонд Дрота слід пересилати прямо або за посередництвом Крайових Пластових Старшин у поодиноких країнах на адресу Головної Пластової Булави в Нью-Йорку:

**Plast — HPB, — 140 Second Ave.,
New York, N. Y., 10003, U.S.A.**

а чеки чи грошові перекази (моні ордер) виписувати на:

Plast — Drot Foundation.

**
*

Від Редакції: Поміщуючи цей перший список пожертв на Пластовий Вишкільний Фонд ім. Дрота, звертаємося і від себе до всіх наших передплатників і читачів із закликом масово складати пожертви на цей фонд — як живий пам'ятник для Основоположника нашої пластової організації, в якій упродовж майже 60 років зростали і виховувалися десятки тисяч нашої молоді для вірної служби Богові, Україні і нашому народові, і з якої вийшло багато найвизначніших провідників на різних ділянках життя нашого народу в Україні і в діаспорі впродовж останніх десятиріч.

Наша жертва на фонд Дрота замість квітів на Його могилу хай буде доказом нашої найглибшої пошани та правдивої вдячності для нашого Дрота, який створив для нашої молоді Пласт, увесь час був у ньому активний, працював для нього віддано і жертвно до останніх днів свого трудолюбивого життя, і якому ми — члени Пласту, а разом із нами все українське суспільство так багато завдячуємо.

Для того, щоб створити живий пам'ятник — гідний особи нашого незабутнього Дрота, мусимо ми всі подбати, щоб не лише кожний член Пласту і кожна пластова частина склали від себе жертву на цей фонд замість квітів на могилу Дрота, але щоб пожертви на розбудову цього фонду складали і при інших відповідних нагодах, в тому також і непластуни, наші різні товариства, організації тощо.

А до подруг і друзів пл. сен'юрів, старших пластунів та старших пластунок, звертаємося з таким закликом: замість рож на могилу нашого Дрота складім на фонд Його імени таку суму гроша, що відповідала б рокам нашої приналежності до Пласту, а щороку з нагоди роковин дня смерті Дрота (29 березня), замість символічної рожі на Його могилу, перешли́м одного долара на поповнення фонду Його імени. З приємністю зауважуємо, що ще перед надрукуванням цього нашого заклику деякі друзі і подруги з власної спонукки почали цей заклик реалізувати, складаючи більші пожертви на фонд Дрота, як це видно у першому списку.

Редакція "Пластового Шляху"

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ" ЗА ЧАС ВІД ЛИПНЯ ДО ГРУДНЯ 1968 р.

США:

по \$ 50.00

Курені УСП-ок і УПС-ок

"Перші Стежі", Філадельфія

по \$25.00

Провід Старшо-пластуньського

Крайового З'їзду США, що відбувся
на оселі "Писаний камінь" у Клівлен-

лі, США, 1 і 2-ого вересня ц. р.
 по \$10.00
 пл. сен. З. Корчинський, Нью-Йорк.
 по \$5.50
 пл. сен. В. Федорів, Лорейн
 пл. сен. І. і Н. Макаревичі, Нью-Йорк
 по \$5.00
 пл. сен. д-р М. Грушкевич, Клівленд
 по \$ 3.34
 пл. сен. М. Баранська, Йонкерс
 по \$2.50
 пл. сен. О. Стельмах, Лівонія
 пл. сен. В. Слиж, Нью-Йорк
 пл. сен. В. Дармохвал, Вест Орендж
 пл. сен. А. Гарасовський, Чікаго
 по \$2.00
 пл. сен. о. Л. Гусар, Стемфорд
 пл. сен. І. Дурбак, Трой
 ст. пл. М. Білинська, Чікаго
 по \$1.75
 пл. сен. А. і Д. Хухри, Кергонксон
 по \$1.50
 пл. сен. Т. Левицький, Бруклін
 ст. пл. Л. Сакович, Ворчестер
 ст. пл. Л. Гайда, Джемейка Плейн
 пл. сен. В. і Л. Мочули, Кліфтон,
 ст. пл. А. Павлів, Коговз,
 по \$1.25
 пл. сен. Е. Козак, Дітройт
 по \$1.00
 пл. сен. В. Барагура, Бронкс
 пл. сен. Я. Кришталович, Клівленд
 пл. сен. Н. і В. Масюки, Філадельфія
 пл. сен. В. Шүя, Гаммонд
 пл. сен. М. Левицький, Нью-Йорк
 пл. сен. Р. Свистун, Вальтгем
 ст. пл. Віра Кордуба, Парма,
 по \$0.50
 пл. сен. І. Кравців, Філадельфія
 пл. сен. Р. Галібей, Норвок
 пл. сен. Г. Пісецька, Балтімор
 пл. сен. Ю. Лінський, Балтімор
 ст. пл. А. Мельник, Колюмбус
 пл. сен. Я. Мадай, Філадельфія
 ст. пл. Ю. Фаріон, Парма
 ст. пл. Р. Породько, Боффало

пл. сен. О. Сокіл, Сілвер Спрінг
 пл. сен. Я. Рак, Ірвінгтон
 пл. сен. В. Вергун, Скрентон
 пл. сен. Г. Білоус, Монтерей Парк
 пл. сен. Є. Людкевич, Монровія
 пл. сен. І. Кульчицький, Ірвінгтон

КАНАДА:

по \$10.00
 Осередок Праці УСП-ів і УСП-ок у
 Вінніпезі замість квітів на могилу бл.
 п. Д. Середного, батька ст. пл. Ориси
 Середної
 пл. сен. д-р І. і Ю. Войчишини, Оттава
 по \$6.00
 пл. сен. Р. і І. Вжесневські, Торонто
 по \$5.00
 пл. сен. Б. Ковалюк, Монреаль
 п. Я. Лаптута, Торонто
 по \$2.75
 пл. сен. О. Родинюк, Едмонтон
 по \$2.50
 пл. сен. А. Харак, Торонто
 по \$2.00
 пл. сен. М. Наконечний, Едмонтон
 по \$1.50
 ст. пл. О. Дідух, Монреаль
 пл. сен. М. Бучок, Гамільтон
 по \$1.00
 пл. сен. І. Корбутяк, Вінніпег
 по \$0.50
 п. Павло Копачівський, Гамільтон
 пл. сен. Я. Іванусів, Едмонтон
 ст. пл. Ю. Лучка, Вінніпег

ІНШІ КРАЇНИ

по \$ 8.90
 пл. сен. В. Ісаїв, Аахен, Німеччина
 по \$2.50
 пл. сен. О. Пендюк, Бенбурі, Англія
 по \$ 2.40
 пл. сен. В. Савчак, Курпару, Австралія
 Від липня до кінця грудня ц. р. скла-
 ли на пресфонд "Пластового Шляху":
 із США 42 особи 144.84
 з Канади 14 осіб 48.75
 з інших країн 3 особи 13.80
 Разом 59 жертводавців — \$207.39

З М І С Т

О. Тарнавський: На закінчення третього року видання	1
Привіт Головного Пластового Проводу Верховному Архiepіскопів	4
Лист від Верховного Архiepіскопа до Редакції "Пл. Шляху"	5
Подяка Ірини і д-ра Юрія Тисовських	5
Т. Г.: Красою можна і ворога перемогти	7
Р. Сенчук: Дія пластової організації серед української спільноти в Канаді	9
Митрополит Іларіон: Рятуймо нашу еміграцію від мовного винародовлення	14
Митрополит Максим: Рідна мова — Божий наказ	16
Б. Стебельський: До проблеми виховання провідної, творчої людини	17
Г. Коренець: Роля та досягнення Пласту в Україні	23
Д. Струж: Специфічний стиль життя як основа елітарности	30
Л. Храплива: Вихованням зберігаймо національну ідентичність	31
Х. Мазуркевич-Бардин: Завдання Пласту — виховувати провідників	41
В. Одайник: Ціль Українського Пласту	49
О. Кульчицький: Поняття і ідея національної ідентичности в діаспорі	52
Т. Г.: Наші діти в діаспорі і праця з ними у Пласті	57
М. Сұлима: Наукова революція	62
Т. Горохович і О. Тарнавський: Читаючи курінні і таборів видання	73
Гребля: А воно було так... в Україні	79
Дискусія, критика і листування	85
Хроніка важливіших пластових подій	92
Оповідки Адміністрації	103
Л. Бачинський: Дрот у пластових виданнях Карпатської України	105
Створімо живий пам'ятник Дротові жертвами на ПФФонд ім. Дрота	106
Пожертви на пресфонд "Пл. Шляху"	111

Альбом 50-річчя Пласту

МИНУЛЕ Й СУЧАСНЕ ПЛАСТУ

Наклад всього 250 примірників — складено ручно 270 сторінок великого формату, 660 знімок. Друковано офсетом на гарному, тривкому папері у гарній оправі, з золотим, витисненим написом. Осталось ще 60 примірників, що стануть небавом рідкістю. Ціна: 22.00 дол. Замовляти в пластових крамницях: "МОЛОДЕ ЖИТТЯ" у Нью-Йорку, США, та "ПЛАЙ" у Торонті, Канада.

При замовленні 4-ох примірників на одну адресу, особлива знижка: 18.00 дол. за прим. (з пересилкою) тільки з головного складу:

PLAST — 140 Second Ave., New York, N.Y. 10003,

Ціна цього подвійного числа: 2.50 дол.

● ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

● ЧИТАЙТЕ!

● ПОШИРЮЙТЕ!

ПЛАСТОВІ ЖУРНАЛИ:

ГОТУЙСЬ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОГО
НОВАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата: Канада — \$3.30, США — \$3.00.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Miss Lesia Chraplywa, 158 East — 7th St., Apt. 3A,
New York, N. Y., 10009, U.S.A. АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ: Hotujs Magazine
c/o Plast Inc., 140 Second Ave., New York, N. Y., 10003, U.S.A.

ЮНАК

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОГО
ЮНАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата в Канаді і США — \$6.00.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Mrs. Olha Kuzmowycz, 221 Fire Island Ave., Babylon,
N. Y., 11702, U.S.A. АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ: Yunak Magazine, 2199
Bloor Street West, Toronto 9, Ontario, Canada.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Появляється квартално. Річна передплата в Канаді і США \$6.00.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ та АДМІНІСТРАЦІЇ:
PLASTOVY SHLIAKH, 2199 Bloor St. West, Toronto 9, Ont., Canada.